

PROGRAM ROZVOJA MESTA BANSKÁ BYSTRICA 2030

„Spoločne ku udržateľnej budúcnosti“

OBSAH

ÚVOD	7
Kľúčové zmeny v strategickom plánovaní rozvoja mesta	7
Integrovaný prístup	8
Previazanie strednodobého a dlhodobého strategického a územného plánovania	9
Zladenie programovacích cyklov v strategickom plánovaní s národnou a európskou úrovňou	10
Základný popis strategického dokumentu	11
Aplikácia hlavných zásad regionálnej politiky a politiky súdržnosti Európskej únie	12
Kontext prípravy	12
Technická pomoc medzinárodných inštitúcií	12
Posúdenie strategického dokumentu v zmysle legislatívy	13
POUŽITÉ SKRATKY	14
ANALÝZA - východisková situácia a charakteristika územia - zhrnutie	16
SWOT	16
Analýza vonkajšieho prostredia	18
STEEP analýza	18
Hlavné výzvy a problémy územia mesta Banská Bystrica	19
Hlavné výzvy a problémy na úrovni EÚ	20
Analytické zistenia PRM Banská Bystrica 2030	21
Strategický výhľad pre rozvoj mesta Banská Bystrica	24
Charakteristika územia – zhrnutie	25
STRATEGICKÁ ČASŤ - VÍZIA	28
Príprava vízie	28
Návrh vízie mesta Banská Bystrica 2030	30
Dlhodobá vízia rozvoja mesta do roku 2050	30
STRATEGICKÁ ČASŤ – STRATEGICKÝ RÁMEC	31
Rozvojová stratégia mesta	31
Strategický intervenčný rámec	31
Prehľad strategických priorít, oblastí a kľúčových tém	35
Prehľad strategických a špecifických cieľov	35
PROGRAMOVÁ ČASŤ	38
STRATEGICKÁ OBLASŤ 1. HOSPODÁRSKY RAST A MIESTNA EKONOMIKA	38
STRATEGICKÝ CIEĽ 1.1. Zvyšovať konkurencieschopnosť a atraktivitu mesta	38
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.1. Podporovať medzisektorovú spoluprácu a inovácie	39
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.2. Rozvíjať cestovný ruch, kultúru a kreatívny priemysel	40

STRATEGICKÁ OBLASŤ 2. ĽUDSKÝ POTENCIÁL	42
STRATEGICKÝ CIEĽ 2.1. Rozvíjať mesto ako inovatívne vzdelávacie centrum pre znalostnú a digitálnu ekonomiku.....	42
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.1. Spoluvytvárať systém celoživotného vzdelávania	43
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.2. Modernizovať infraštruktúru vzdelávania ZŠ a MŠ	44
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.3. Vytvárať podmienky pre podporu, udržanie a lákanie talentov	45
STRATEGICKÁ OBLASŤ 3. MOBILITA	46
STRATEGICKÝ CIEĽ 3.1. Budovať moderný a udržateľný systém mobility	47
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.1. Budovať infraštruktúru pre udržateľný systém mobility	47
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.2. Zavádzať nové služby a inovatívne technológie	48
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.3. Zvyšovať podiel aktívnych foriem dopravy.....	49
STRATEGICKÁ OBLASŤ 4. KVALITA PROSTREDIA	51
STRATEGICKÝ CIEĽ 4.1. Zlepšovať kvalitu prostredia v meste	51
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.1.1. Zvyšovať odolnosť územia na zmenu klímy.....	52
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.1.2. Zabezpečovať kvalitnú environmentálnu infraštruktúru	53
STRATEGICKÝ CIEĽ 4.2. Vytvárať systém inteligentnej komunálnej a komunitnej udržateľnej energetiky.....	54
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.2.1. Budovať infraštruktúru udržateľnej energetiky v meste	54
STRATEGICKÁ OBLASŤ 5. OBEHOVÉ HOSPODÁRSTVO.....	56
STRATEGICKÝ CIEĽ 5.1. Zefektívňovať manažment odpadového hospodárstva	56
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5.1.1. Predchádzať vzniku odpadov v meste.....	57
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5.1.2. Modernizovať infraštruktúru odpadového hospodárstva.....	58
STRATEGICKÝ CIEĽ 5.2. Podporovať prechod na obehové hospodárstvo.....	59
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5.2.1. Zvyšovať mieru triedenia, recyklácie a opätovného použitia odpadov	59
STRATEGICKÁ OBLASŤ 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVIE.....	61
STRATEGICKÝ CIEĽ 6.1. Zabezpečovať integráciu verejných služieb v oblasti sociálnej a zdravotnej starostlivosti a podpory zdravia	61
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.1.1. Prepájať aktérov, procesy a infraštruktúru v oblasti sociálnej a zdravotnej starostlivosti a podpory zdravia.....	62
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.1.2. Iniciovat programy zdravia zamerané na zdravé potraviny a zdravý životný štýl.....	63
STRATEGICKÝ CIEĽ 6.2. Vytvárať podmienky pre dostupné bývanie	65
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.2.1. Vytvárať podmienky pre výstavbu nových bytov a dostupnosť nájomného bývania pre mladých ľudí a pre ohrozené skupiny obyvateľov	65
STRATEGICKÝ CIEĽ 6.3. Podporovať inklúziu a solidaritu s ohrozenými skupinami obyvateľstva.....	67
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.3.1. Podporovať aktívne starnutie obyvateľstva	67
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.3.2. Zabezpečovať rozvoj integrovaných podporných služieb a infraštruktúry pre ohrozené skupiny obyvateľov.....	68

STRATEGICKÁ OBLASŤ 7. VEREJNÉ SLUŽBY PRE AKTÍVNY ŽIVOT	70
STRATEGICKÝ CIEĽ 7.1. Podporovať rozvoj športu a športovej infraštruktúry.....	71
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.1.1. Podporovať pohybové aktivity a dostupnosť infraštruktúry pre všetky skupiny obyvateľov	71
STRATEGICKÝ CIEĽ 7.2. Podporovať rozvoj kultúry a jej infraštruktúry	73
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.2.1. Systémovo podporovať rozvoj ľudských zdrojov v kultúre.....	73
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.2.2. Rozvíjať kultúrnu infraštruktúru.....	74
STRATEGICKÝ CIEĽ 7.3. Zavádzať systémový prístup ku práci s deťmi a mládežou a službám pre voľný čas.....	76
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.3.1. Posilňovať spoluprácu a koordináciu aktérov práce s deťmi a mládežou	77
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.3.2. Zlepšovať infraštruktúru a dostupnosť služieb pre voľný čas.....	78
STRATEGICKÁ OBLASŤ 8. BEZPEČNOSŤ	79
STRATEGICKÝ CIEĽ 8.1. Udržiavať v meste verejný poriadok a bezpečnosť	79
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 8.1.1. Realizovať programy prevencie a posilnenia bezpečnosti obyvateľstva	80
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 8.1.2. Rozvíjať bezpečnosť vo všetkých oblastiach života mesta	81
STRATEGICKÁ OBLASŤ 9. STRATEGICKÝ ROZVOJ	82
STRATEGICKÝ CIEĽ 9.1. Zavádzať do praxe integrované plánovanie.....	82
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 9.1.1. Zavádzať systémový prístup k územnému, strategickému a finančnému plánovaniu	83
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 9.1.2. Budovať analyticko-strategické, plánovacie a administratívne kapacity.....	84
STRATEGICKÁ OBLASŤ 10. INFORMATIZÁCIA.....	85
STRATEGICKÝ CIEĽ 10.1. Zlepšovať dátový manažment	85
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 10.1.1. Vytvárať otvorené dáta a systémy pre podporu integrovaného plánovania ..	86
STRATEGICKÝ CIEĽ 10.2. Uskutočňovať digitálny prechod.....	87
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 10.2.1. Digitalizovať služby a procesy v samospráve.....	87
STRATEGICKÁ OBLASŤ 11. OTVORENÁ SAMOSPRÁVA	89
STRATEGICKÝ CIEĽ 11.1. Budovať otvorenú a modernú samosprávu.....	89
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 11.1.1. Vytvárať a posilňovať systém územnej spolupráce a participácie	90
ŠPECIFICKÝ CIEĽ 11.1.2. Modernizovať infraštruktúru samosprávy	91
FINANČNÁ ČASŤ	92
Plán využitia zdrojov vrátane finančného plánu.....	92
Akčný plán PRM.....	92
Zdroje financovania.....	92
Zdroje Európskej únie	96
Ďalšie zdroje financovania	97

REALIZAČNÁ ČASŤ.....	102
I. AGENDA ROZVOJA.....	103
Politiky, integrované stratégie a strategické intervencie	103
Integrovaná územná stratégia	104
Strategické intervencie	105
Akčný plán PRM a Programový rozpočet.....	106
Harmonogram	107
II. MONITORING A HODNOTENIE	107
Hodnotenie a výber intervencií	109
Systém spoločného hodnotenia PRM s aktérmi územnej spolupráce	111
III. ÚZEMNÉ PARTNERSTVO.....	111
Územná a tematická dimenzia	113
IV. PODPORA KOMUNIKÁCIE.....	114
V. KAPACITY A ZNALOSTI.....	114
PRÍLOHA.....	Error! Bookmark not defined.
Prehľad merateľných ukazovateľov	

ÚVOD

Program rozvoja mesta Banská Bystrica 2030 spoločne s **Územným plánom mesta Banská Bystrica** sú kľúčovými strategickými dokumentmi miestnej samosprávy a definujú strategický a územný rámec pre súčasný a budúci rozvoj mesta a jeho územia. Program rozvoja mesta Banská Bystrica 2030 (ďalej len „**PRM**“) ako strednodobý strategický dokument stanovuje základnú stratégiu rozvoja s dôrazom na zabezpečenie vyváženého a udržateľného rozvoja územia mesta rešpektujúceho potreby obyvateľov a sociálno-ekonomických partnerov v meste. PRM zavádza nové mechanizmy **integrovaného strategického plánovania** s cieľom flexibilnej prioritizácie, koncentrácie a prepájania využívania disponibilných zdrojov verejnej správy a sociálno-ekonomických partnerov mesta v strategických oblastiach rozvoja s dôrazom na zvyšovanie konkurencieschopnosti a prosperity územia, zabezpečenia odolnosti územia, kvality verejných služieb a systému dobrého spravovania.

Aktuálne zmeny v národnej a európskej legislatíve, zmeny v mechanizmoch, podmienkach a objemoch financovania správy a rozvoja mesta z verejných zdrojov a nové medzinárodné, národné a regionálne strategické rozvojové priority vytvárajú potrebu zvyšovania odolnosti a pripravenosti územnej samosprávy, aby dokázala pružne reagovať na dopady komplexných aktuálnych a vznikajúcich celospoločenských a miestnych výziev s cieľom zabezpečiť kvalitnú správu a udržateľný rozvoj mesta.

Program rozvoja mesta Banská Bystrica 2030 má povahu nového dokumentu v zmysle § 8 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov („program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja, resp. program rozvoja obce“). Dokument je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami schválenými v národných a európskych strategických dokumentoch, pričom zohľadňuje ciele a priority v schválenom PHRSR BBSK na roky 2022 – 2030 a je vypracovaný v súlade so záväznou časťou platnej územnoplánovacej dokumentácie mesta Banská Bystrica. PRM vytvára priestor pre integráciu všetkých existujúcich a budúcich tematických politík a súvisiacich dokumentov mesta Banská Bystrica pre jednotlivé oblasti rozvoja, smerujúc k vyváženému a udržateľnému rozvoju územia mesta Banská Bystrica.

Kľúčové zmeny v strategickom plánovaní rozvoja mesta

Samospráva mesta Banská Bystrica reaguje na dynamický vývoj a celospoločenské zmeny a pristupuje ku transformácii doterajšieho systému strategického plánovania, kde prostredníctvom nového strategického programu (PRM) vytvára rámec pre integráciu strategického, územného a finančného plánovania a účinnejšie zapájanie sociálno-ekonomických partnerov z verejnej správy, z podnikateľského a akademického sektora, neziskového sektora i samotných občanov mesta na správu a rozvoji mesta.

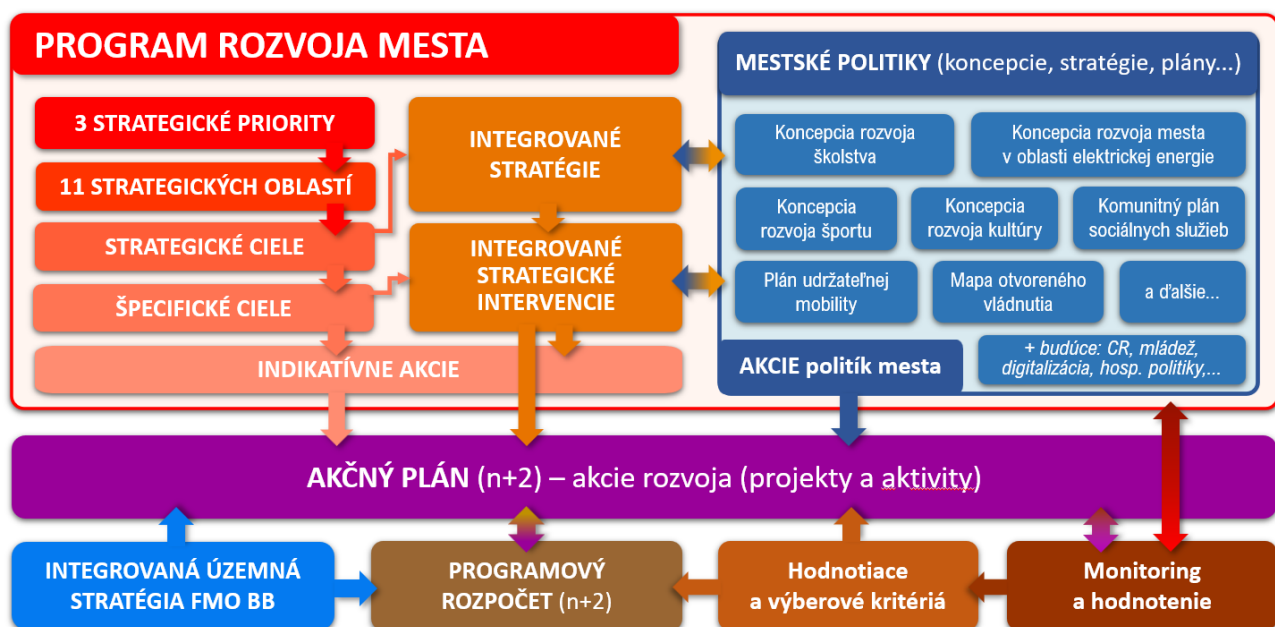
Súčasťou zmien v strategickom plánovaní rozvoja mesta je aj priemet medzinárodných strategických dokumentov a metodík relevantných pre mestský (urbánny) rozvoj a uplatňovanie **zásad politiky súdržnosti Európskej únie** akými sú napríklad viacúrovňové riadenie, subsidiarita (prístup zdola), partnerstvo, integrovaný prístup, miestne orientovaný prístup a uplatňovanie zásad **Iniciatívy pre otvorené vládnutie**.

Integrovaný prístup

Hlavnou zmenou je vytvorenie systému uplatňovania **integrovaného prístupu v strategickom, územnom a finančnom plánovaní** spočívajúceho v prepojení a štandardizácii existujúcich rôznych tematických strategických dokumentov a postupov mesta. PRM napríklad navrhuje doplnenie systému strategického plánovania o nové tematické strategické dokumenty pre rozvojové oblasti, ktoré doteraz neboli vôbec alebo len čiastočne pokryté. Cieľom je aby mesto malo vytvorený jednotný, komplexný, vyvážený, flexibilný, transparentný a funkčný systém plánovania, vykonávania a hodnotenia rozvojových politík vrátane príslušných kapacít, ako jeden z predpokladov úspešnej a vykonateľnej rozvojovej stratégie mesta.

Obr. 1. Kľúčové zmeny v strategickom plánovaní – integrované strategické a finančné plánovanie

Kľúčové zmeny v strategickom plánovaní Integrované strategické a finančné plánovanie

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obrázok 1 popisuje integráciu v strategickom plánovaní - základné väzby medzi jeho prvkami – PRM a jeho štruktúra, existujúce a budúce mestské politiky, Integrovaná územná stratégia Funkčnejestskej oblasti BB, územný plán, programový rozpočet mesta (n+2) a prepojenia na krátkodobý strategický plánovací a vykonávací dokument – Akčný plán (n+2). Územný plán predstavuje dlhodobý plánovací dokument, Program rozvoja a mesta, mestské rozvojové politiky a Integrovaná územná stratégia predstavujú strednodobé plánovacie dokumenty (7 rokov) a Akčný plán a programový rozpočet (s priemetom akcií PRM a politik – projektov a aktivít – predstavujú krátkodobý plánovací dokument (1+2 roky). Samospráva mesta už počas prípravy tohto strategického dokumentu začala zmeny v strategickom plánovaní a už pre rok 2024 sa zladila a prispôsobila štruktúra programového rozpočtu mesta s navrhovanou štruktúrou 11 strategických oblastí PRM, čím sa vytvorili prvé predpoklady pre integrovaný systém strategického plánovania, monitorovania a hodnotenia.

Previazanie strednodobého a dlhodobého strategického a územného plánovania

Pri plánovaní a vykonávaní transformácie strategického plánovania je nevyhnutné výraznejšie uplatňovať viacgeneračný pohľad na želanú budúcnosť mesta, ktorý výrazne presahuje existujúce politické cykly vo verejnej správe. Ciele udržateľného rozvoja nie je možné efektívne dosahovať mnohokrát izolovanými úzko sektorovými politikami a krátkodobými intervenciami. Súčasťou integrovaného prístupu je preto aj postupná transformácia a previazanie strednodobého a dlhodobého strategického a územného plánovania ako predpoklad pre udržateľné zvyšovanie konkurencieschopnosti, atraktivity, odolnosti a udržateľnosti územia.

Obr. 2. Kľúčové zmeny v strategickom plánovaní – Previazanie strednodobého a dlhodobého strategického a územného plánovania

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obrázok 2 popisuje postupnú integráciu a transformáciu procesov strategického a územného plánovania v kontexte platnej legislatívy. Počas integračnej fázy navrhovanej na roky 2024-2026 sa budú zosúladiť, štandardizovať existujúce a doplniť nové politiky mesta, kde po ich harmonizácii sa navrhuje v závere roka 2024 vykonať súvisiaca aktualizácia PRM. Súčasťou procesu zladovania a dopĺňania politik bude aj príprava **Dlhodobej vízie rozvoja mesta Banská Bystrica do roku 2050 (ďalej len „DVR“)**, ktorá by zohľadnila aktualizácie, nové vypracované politiky mesta i celkový aktuálny vývoj celospoločenských, geopolitických a environmentálnych výziev s dopadmi na budúcnosť územia mesta. V **strategickej dimenzii** DVR zohľadní aj výzvy a kľúčové politiky regionálneho a mestského rozvoja vrátane rozvoja vidieka relevantného pre mesto Banskú Bystricu z pohľadu jadrového mesta MFO a aj ako pozície krajského mesta v kontexte celého Banskobystrického kraja a jeho budúcnosti aj z pohľadu celoslovenského a stredo európskeho. V **územnej dimenzii** bude DVR reflektovať východiská pre nové územnoplánovacie dokumenty v zmysle platnej legislatívy z pohľadu územných vzťahov mesta. V kontexte budúcich sociálno-ekonomických potrieb rozvoja územia mesta a posilňovania jeho konkurencieschopnosti a odolnosti bude DVR vytvárať rámce pre zhodnocovanie rozvojového územného potenciálu s rešpektovaním princípov udržateľnosti.

Zladenie programovacích cyklov v strategickom plánovaní s národnou a európskou úrovňou

Realita existujúceho systému financovania územnej samosprávy na Slovensku vytvára očakávaní, že podstatnú časť financovania pre rozvojové projekty na území mesta Banská Bystrica bude možné realizovať primárne z externých verejných zdrojov, predovšetkým z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len "EŠIF"):

- návrh PRM a míľniky jeho aktualizácie reflektujú **programový cyklus Európskej únie** s možným priemetom rozvojových potrieb mesta v rámci strednodobej aktualizácie Programu Slovensko i prípravy novej Politiky súdržnosti EÚ po roku 2027 pre nové programové obdobie po roku 2028,
- súčasne s prípravou a realizáciou PRM prebieha aktualizácia a implementácia **Integrovanej územnej stratégie funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica** na obdobie 2022 – 2027 (ďalej len "IÚS BB", aktuálna verzia 2.0.), ktorá je implementačnou stratégiou Funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica pre využívanie EÚ fondov a finančných nástrojov EÚ.

Obr. 3. Kľúčové zmeny v strategickom plánovaní - Zladenie s programovým cyklom EÚ a SK

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obr. 3 popisuje základný časový rámec a míľniky pre transformáciu strategického plánovania na úrovni mesta z pohľadu zladenia programového cyklu mesta, Slovenskej republiky a Európskej únie. Navrhované míľniky definujú časový rámec a vytvárajú funkčný priestor pre účinnejšie navrhovanie a zapracovanie rozvojových priorít a strategických projektov mesta v zmysle princípov subsidiarity a viacúrovňového riadenia do programových dokumentov Slovenskej republiky v kontexte čerpania EŠIF. V rámci medzinárodnej spolupráce si mesto môže vytvárať významný priestor pre získavanie dodatočnej a adresnej pomoci priamo zo zdrojov EÚ nad rámec národnej alokácie v rámci Partnerskej dohody. Predmetom

zladenia procesov je nielen časová harmonizácia, ale aj tematická koncentrácia a strategická prioritizácia v zmysle podporovaných aktivít zo strany Európskej únie.

Aktuálnou výzvou do blízkej budúcnosti je účinnejšie prepájanie prípravy a vykonávania PRM a IÚS mesta Banská Bystrica na strategické a projektové plánovanie na úrovni Banskobystrického samosprávneho kraja (PHRSR a IÚS BBSK), kde sa na územne (mesto a jeho okolie) prekrývajú kompetencie, stratégie a finančné nástroje viacerých inštitúcií štátnej správy a regionálnej a miestnej samosprávy.

Súčasťou prípravy, aktualizácie a vykonávania PRM je aj príprava, aktualizácia a vykonávanie **Integrovanej územnej stratégie Funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica** (ďalej len „IÚS“), ktorá definuje rozvojové priority a strategické projekty pre širšie územie mesta Banská Bystrica v kontexte čerpania Európskych štrukturálnych a investičných fondov určených pre **udržateľný mestský (urbánny) rozvoj. Funkčná mestská oblasť Banská Bystrica** (ďalej len „FMO“) je tvorená (jadrovým) mestom Banská Bystrica a jeho spádovými 17-imi obcami. V zmysle novej legislatívy EÚ a nového programového obdobia 2021 – 2027 má mestská samospráva prostredníctvom podpory udržateľného mestského rozvoja z fondov EÚ jednoduchší prístup k financovaniu svojich špecifických rozvojových potrieb prostredníctvom Kooperačnej rady FMO BB.

Základný popis strategického dokumentu

Strategický dokument PRM Banská Bystrica 2030 vytvára rámec pre komplexný rozvoj mesta na roky 2024 – 2030 vo všetkých oblastiach, ktoré sa dotýkajú života v meste. Je rozdelený do niekoľkých častí a vybrané obsiahlejšie časti PRM Banská Bystrica 2030 tvoria samostatné prílohy hlavného dokumentu.

PRM Banská Bystrica 2030 tvorí **hlavný dokument členený do jednotlivých kapitol** (Úvod, Charakteristika územia a východisková situácia, Vízia a Strategicko-programová časť, Realizačná časť, Finančná časť, Záver) **a prílohy** (Analýza východiskovej situácie, Databáza a katalóg akcií so zaradením zámerov Integrovaných územných investícií a Akčný plán PRM na roky 2024-2026 a ďalšie technické prílohy).

Úvod predstavuje zhrnutie dokumentu a základné informácie o strategickom dokumente.

Analytické zhrnutie - charakteristika územia a východisková situácia obsahuje súhrnné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie mesta Banská Bystrica, odhad budúceho vývoja územia mesta, možné riziká a ohrozenia v nadväznosti na existujúce stratégie, koncepcie alebo využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja či definovanie podmienok udržateľného rozvoja mesta.

Strategicko-programová časť obsahuje víziu, strategický rámec rozvoja mesta a programovú časť pri zohľadnení vnútorných špecifik územia s rešpektovaním princípov regionálnej a urbánnej politiky, aby sa dosiahol vyvážený a udržateľný rozvoj územia a kvalita života obyvateľov mesta Banská Bystrica.

Túto kapitolu tvorí:

- **Strategická časť – vízia** – popisuje priebežné výsledky a závery procesu prípravy vízie a obsahuje návrh vízie v kontexte implementácie PRM BB 2030
- **Strategická časť – strategický rámec** – určuje rámec pre strategické priority, strategické oblasti a strategické ciele,
- **Programová časť** – popisuje strategické a špecifické ciele v kontexte očakávaných zmien, navrhuje strategické projekty, indikatívne akcie a kľúčové ukazovatele, navrhuje garantov za MsÚ a kľúčových partnerov v území relevantných pre implementáciu jednotlivých cieľov a politík

Finančná časť popisuje finančný rámec prípravy a implementácie strategických projektov a akcií, zdroje financovania, odhady nákladov na implementáciu.

Realizačná časť popisuje implementačný rámec PRM Banská Bystrica 2030. Zameriava sa na inštitucionálne a organizačné aspekty zabezpečenia plnenia PRM Banská Bystrica 2030, navrhuje systém územnej spolupráce, systém monitoringu a hodnotenia, riziká implementácie, časový rámec realizácie, mechanizmus tvorby ročných akčných plánov a mechanizmus aktualizácie PRM Banská Bystrica 2030.

Príloha uvádza prehľad merateľných ukazovateľov.

Aplikácia hlavných zásad regionálnej politiky a politiky súdržnosti Európskej únie

Partnerstvo – všetci sociálno-ekonomickí partneri (národné, regionálne a miestne inštitúcie verejnej správy, podnikateľský sektor, sektor celoživotného vzdelávania, neziskový sektor a subjekty občianskej spoločnosti atď.), ktorí sa aktívne podieľali na plánovaní a budú sa podieľať na realizácii investícií ako aj na všetkých ostatných projektoch (detailnejší popis je v časti PRM venovanej systému územnej spolupráce)

Subsidiarita – rozhodovanie sa realizuje na najnižšej praktickej úrovni.

Programovanie a strategické plánovanie – všetky navrhované intervencie sú v súlade s ucelenou schválenou dlhodobou stratégiou rozvoja mesta, ktorá kladie dôraz na komplexné posúdenie a riešenie problémových/strategických oblastí rozvoja mesta a regiónov.

Doplnkovosť – navrhované intervencie môžu byť komplementárne k iným realizovaným alebo pripravovaným intervenciám, financovanie môže byť doplnkové z EÚ zdrojov.

Koncentrácia – plánované intervencie sa sústreďujú do strategických priorít, tém alebo vybraných území mesta na realizáciu strategických projektov a akcií. PRM Banská Bystrica 2030 je strategický dokument, ktorý má charakter strategického rámca ako otvorenej, flexibilnej koncepcie, schopnej reagovať na aktuálne zmeny východiskových podmienok, ktorého realizácia je pravidelne monitorovaná a hodnotená a je skutočne živým dokumentom s možnosťou aktualizácie.

Kontext prípravy

Účelom PRM Banská Bystrica 2030 je vytvoriť strategický rámec pre takú rozvojovú stratégiu mesta, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade so strategickými dokumentami Európskej únie a ďalšími relevantnými medzinárodnými strategickými dokumentami s účasťou Slovenskej republiky, ďalej s prijatými koncepciami štátu príp. rezortnými stratégiami, napr. so záujmami ochrany prírody a krajiny, životného prostredia, kultúrneho dedičstva, so stratégiou rozvoja príslušného mikroregiónu, a pod. PRM Banská Bystrica 2030 svojou realizáciou prispieva k dlhodobému vyváženému rozvoju mesta.

Technická pomoc medzinárodných inštitúcií

Pri príprave IÚS (s procesným a obsahovým presahom na prípravu PRM) získalo mesto Banská Bystrica v rokoch 2023 a 2024 pilotnú technickú pomoc od **Európskej komisie - Európskeho riaditeľstva pre mestskú a regionálnu politiku** (DG REGIO) a súvisiacu expertnú pomoc **Spoločného výskumného centra** (JRC – Joint

Research Centre), **Organizácie pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj** (OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development) a **Skupiny Svetovej Banky** (WBG – World Bank Group).

Posúdenie strategického dokumentu v zmysle legislatívy

Strategický dokument prešiel posudzovaním vplyvov na životné prostredie v súlade so zákonom č. 24/2206 Z. z. podľa paragrafu 7 ods. 5 zákona o EIA ([Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica na roky 2024 – 2030 s výhľadom do roku 2050 | Enviroportál \(enviroportal.sk\)](#)).

POUŽITÉ SKRATKY

AP	Akčný plán, alebo aj „AP PRM“ – Akčný plán Programu rozvoja mesta
AKU	Akadémia umení v Banskej Bystrici
BB	Banská Bystrica
BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
CLLD	Miestny rozvoj vedený komunitou (alebo aj prístup LEADER - EÚ)
CR	Cestovný ruch
CŽV	Celoživotné vzdelávanie
DG REGIO	Generálne riaditeľstvo pre regionálnu a mestskú politiku Európskej komisie
DVR	Dlhodobá vízia rozvoja mesta Banská Bystrica do roku 2050 (aj „DVR BB 2050“)
EHSV	Európsky hospodársky a sociálny výbor (EESC)
EIA	Hodnotenie vplyvu na životné prostredie (Environmental Impact Assessment)
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EUI	Európska urbánna iniciatíva (European Urban Initiative)
EÚ	Európska únia
EVR	Európsky výbor regiónov (CoR)
FMO	Funkčná mestská oblasť („FUA“ - Functional Urban Area)
IAD	Individuálna automobilová doprava
IDS	Integrovaný dopravný systém
IÚS	Integrovaná územná stratégia
KÚRR	Koncepcia územného rozvoja regiónu
KÚRS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska
LM3	Lokálny multiplikátor
MAS	Miestna akčná skupina
MIP	Medzisektorové inovačné partnerstvá
MsÚ	Mestský úrad
MsZ	Mestské zastupiteľstvo
MVO	mimovládne organizácie/neziskové organizácie
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OGP	Partnerstvo pre otvorené vládnutie (Open Government Partnership)
OOCR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu

P-SK	Program Slovensko
PD	Partnerská dohoda
PHRSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
PO	Programové obdobie (EÚ)
PR	Programový rozpočet (mesta)
PRM	Program rozvoja mesta
PZ	Projektový zámer (IÚS FMO)
RIS3	Stratégia inteligentnej špecializácie (Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu)
SC	Strategický cieľ
SP	Strategická priorita
ŠC	Špecifický cieľ
SEP	Sociálni a ekonomickí partneri
SK	Slovensko
SPR	Strategicko-plánovací región
STEEP	Analýza externých faktorov - sociálne, technologické, ekonomické, environmentálne a politické
SVB	Spoločenstvo vlastníkov bytov
SWOT	Analýza silných a slabých stránok, ohrození a príležitostí
SÚS	Systém územnej spolupráce
SZU	Fakulta zdravotníctva Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave so sídlom v Banskej Bystrici
UMB	Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
UMR	Udržateľný mestský rozvoj
ÚP	Územný plán
ÚPD	Územnoplánovacia dokumentácia
ÚPP	Územnoplánovacie podklady
URBACT	Európsky program územnej spolupráce určený mestským samosprávam
VVaI	Veda, výskum a inovácie
WBG	Skupina svetovej banky (World Bank Group)

(n+2)	Dokument s platnosťou pre nasledujúci rok („n“) s výhľadom na ďalšie 2 roky (“+2“)

ANALÝZA - východisková situácia a charakteristika územia - zhrnutie

SWOT

SWOT analýza mesta Banská Bystrica je založená na existencii silných a slabých stránok a príležitostí a hrozieb. Silné a slabé stránky sú znakmi interných schopností a kapacít mesta Banská Bystrica, jej partnerov alebo spolupracujúcich aktérov. Silné stránky sú internými schopnosťami, prostredníctvom ktorých je mesto schopné efektívne pôsobiť v externom prostredí. Slabé stránky znamenajú slabšiu spôsobilosť pre využitie externých príležitostí, ako i slabšiu odolnosť mesta Banská Bystrica proti možným hrozbám z externého prostredia. Príležitosti a hrozby existujú najmä mimo pôsobenia mesta v rôznych oblastiach. Patria k nim faktory pôsobiace z lokálneho i globálneho prostredia, z makroprostredia, a z interakčného prostredia. Typickým znakom príležitostí a hrozieb je, že vplývajú na všetky subjekty vymedzeného prostredia, t.j. nielen na územie a riadenia mesta Banská Bystrica.

Tab. SWOT analýza mesta Banská Bystrica

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• existencia stabilizovaných firiem• záujem vedenia mesta zlepšiť stav dopravy v meste• podpora cestovného ruchu v meste a v regióne• vysoký podiel zelene v meste a okolí• bohaté a rozmanité kultúrne dedičstvo (hnutelné i nehnuteľné pamiatkové objekty, nehmotné kultúrne dedičstvo)• mesto ako dejisko a organizátor športového kultúrno-spoločenského diania v celoslovenskom i medzinárodnom rozmere• budovanie a rekonštrukcia športovísk, detských ihrísk, rekonštrukcia verejných priestranstiev• kvalitná sieť sociálnych služieb s potenciálom ďalšieho rozvoja• finančná podpora štátu na vybrané zariadenia sociálnych služieb• aktívny prístup miestnej samosprávy realizujúci konkrétne systematické kroky vedúce k zlepšeniu riešenia životných situácií obyvateľov mesta (napr. inštitút OP)• kvalifikovanosť personálu v jestvujúcich sociálnych službách• existujúca charitatívna činnosť cirkevných inštitúcií a MVO• významné centrum vzdelávania• bohatá záujmová činnosť v mimo vyučovacom čase v základných školách• dobrá dostupnosť prírodného prostredia	<ul style="list-style-type: none">• nedostatočná propagácia mesta navonok, mesta ako územia vhodného pre investovanie• nevypracované komplexné investorské portfólio• nedostatočná ponuka stimulov pre investovanie a podnikanie• nepriaznivý technický a prevádzkový stav pamiatkových objektov - nedostatočná obnova národných kultúrnych pamiatok, pamiatkových objektov• nedostatočné využívanie energií z obnoviteľných zdrojov• nízka ponuka verejných nájomných bytov a ich dostupnosť pre cieľové skupiny, najmä mladé rodiny a seniorov• nedostatočná kvalita koncepcií rozvoja škôl• limitované zdroje interných finančných prostriedkov• absencia komplexného informačného systému o území a informačného systému o výstavbe• komplikované majetkovoprávne vzťahy v území - množstvo vlastníkov a nevysporiadané pozemky časová náročnosť procesov s výnimkou centra mesta, absencia kvality verejných urbánnych priestorov• nedostatočné pokrytie mesta kamerovým systémom• nedostatočná interná komunikácia zamestnancov v rámci organizačnej štruktúry

<ul style="list-style-type: none"> • vysoký rekreačný potenciál • množstvo športových areálov na území mesta vo vlastníctve mesta • rozmanitosť športového vyžitia v meste • spolupráca všetkých bezpečnostných zložiek na území mesta • poskytovanie komplexných, kvalitných a rýchlo dostupných služieb pre občanov na jednom mieste • otvorená a transparentná samospráva • zavedenie participatívneho rozpočtovania – účasť občanov na rozhodovaní o použití prostriedkov z rozpočtu mesta • komunikácia a identita mesta • zavedený systém programového rozpočtu a akčného plánovania • členstvo v Iniciatíve pre otvorené vládnutie a aktivity OGP Local 	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj high-tech sektora, rozvoj informačných technológií v zdravotníctve a službách • smerovanie politik EÚ (podpora výskumu, vývoja, rozvoja inovácií, informačných technológií, ...) • letecké spojenie – Letisko Sliač • podpora inovácií v cestovnom ruchu • existencia tematických turistických trás • rozvoj nových druhov sociálnych služieb • vytváranie partnerstiev a spolupráce pri poskytovaní sociálnych služieb • zapájanie škôl do projektov a získavanie mimo rozpočtových zdrojov • zavádzanie nových technológií do edukačného procesu • stavebné sporenie dostupné aj pre spoločnosť vlastníkov bytov • zákon o štátnom fonde rozvoja bývania a angažovanosť štátu • povinná energetická certifikácia objektov • postupné zvyšovanie podielu separovaného odpadu v súlade so zákonom o odpadoch • využívanie zákonných možností v oblasti výsadby náhradnej zelene, ktoré poskytuje zákon 543/2002 o ochrane prírody a krajiny • projekty cezhraničnej spolupráce v oblasti kultúrnej výmeny - integrálna súčasť európskeho kultúrneho priestoru • možnosť čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ, prípadne z iných zdrojov • podpora štátu v oblasti bezpečnostných opatrení 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatočné investície do výskumu a vývoja a pokles rozvojového potenciálu, technologické zaostávanie firiem • odliv kvalifikovanej pracovnej sily z územia mesta • pomalý rast kvality služieb, rýchly rast cien produktov a služieb • nedostatočne využité atraktívne prírodné prostredie na prezentáciu moderného atraktívneho mesta v podhorskom prostredí • neadekvátny pomer ceny a kvality služieb CR • nepriaznivé dôsledky zmeny klímy • nízke environmentálne povedomie obyvateľov • demografické zmeny, proces starnutia obyvateľstva, pokles pôrodnosti a nízky podiel detskej zložky (s výnimkou rómskeho obyvateľstva), vysoká rozvodovosť a vysoký počet jednorodičovských domácností • zvyšovanie nákladovosti sociálnych služieb a riziko ich udržateľnosti • nedostatok učiteľov na vyučovanie najmä prírodovedných predmetov • nárast počtu výchovných problémov detí a mládeže, nárast negatívneho až agresívneho správania detí a mládeže v škole aj v mimo školy zvyšujúci sa počet detí a žiakov zo sociálne nepodnetného prostredia • nezáujem ekonomicky aktívneho obyvateľstva o vlastný rozvoj, nepochopenie potreby celoživotného vzdelávania • znižovanie zelených plôch v obytných zónach z dôvodu budovania parkovacích plôch

<ul style="list-style-type: none"> • revitalizácia pamiatkových objektov za účelom využitia pre inovatívne formy kultúry v meste • rozširovanie e-Governmentu na mestskej úrovni v prospech občanov, podnikateľov a ďalších subjektov pôsobiacich na území mesta • bezbariérová a bezpečná elektronická samospráva • budovanie vzťahov za účelom zlepšenia spolupráce s organizáciami tretieho sektora a SEP 	<ul style="list-style-type: none"> • problémy sídlisk: monofunkčnosť, technické závady budov, problémy s parkovaním, nedostatočná úprava a údržba voľných plôch, nevybavený parter, neestetický vzhľad bytových domov, nedostatok zariadení občianskej vybavenosti • pasívny spôsob života – pasívne trávenie voľného času detí, mládeže i dospelých • limitované zdroje externých finančných prostriedkov • časté a nepredvídateľné zmeny v legislatíve, časová náročnosť na prípravu projektovej dokumentácie, majetkovo-právne vysporiadanie pozemkov, stavebné povolenia • nezáujem občanov o veci verejné
--	---

Zdroj: vlastné spracovanie

Analýza vonkajšieho prostredia

Analýza vonkajšieho prostredia slúži na identifikáciu hlavných vonkajších faktorov vplyvujúcich na celkový rozvoj územia mesta Banská Bystrica. Pre komplexnú analýzu sa v území mesta sledujú zmeny jeho stavu, správania a štruktúry ovplyvnené na jednej strane vnútornými faktormi a na druhej strane vonkajším prostredím. Pri spracovaní analýzy vonkajších faktorov je dôležité zohľadniť vplyv STEEP faktorov, t. j. faktorov zo sociálnej, technologickej, ekonomickej, ekologickej a politicko-právnej oblasti. Ide o zovšeobecnenie problémov najmä na celoštátnej či nadnárodnej úrovni, ktoré majú vplyv na rozvoj mesta a funkčnej mestskej oblasti jadrového mesta Banská Bystrica.

Jednotlivé faktory sú vzájomne previazané a nemožno ich posudzovať oddelene. Celá spoločnosť prechádza neustálymi zmenami vo všetkých oblastiach, ktoré majú dopad na jej spoločenskú a ekonomickú situáciu a pri plánovaní rozvoja mesta ich treba zobrať do úvahy.

STEER analýza tak charakterizuje prostredie, ktoré podmieňuje výber stratégie rozvoja mesta Banská Bystrica. Analýza vonkajšieho prostredia okrem toho obsahuje aj analýzu väzieb územia mesta a jeho širšie vzťahy.

STEER analýza

Tab.2. STEER analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické
odchod produktívneho obyvateľstva	digitalizácia vo všetkých oblastiach	významné zmeny v štruktúre ekonomiky	zdravotné dôsledky znečistenia sa prejavujú najmä v mestskom prostredí	politické krízy a ich dôsledky
zmeny vekovej štruktúry obyvateľstva	lepší prístup k informáciám, komunikačné možnosti medzi	možnosti získania externých finančných zdrojov	uplatňovanie zásady „výrazne nenarušiť“ a tlak na udržateľnosť a zelený prechod	zhoršovanie podnikateľského prostredia v SR

	ľuďmi a inštitúciami sa menia, rozvíja sa spolupráca na diaľku			
prehlbujúca sa sociálna nerovnosť	inovácie a nové technológie vo všetkých sektoroch	rast nákladov na verejné služby	zmena klímy - celkové oteplenie, extrémne zrážky, veterné smršte, extrémne teplé počasie	sociálny dialóg a kontrakt, partnerstvo
rastúci tlak na vybrané zručnosti a kompetencie, kvalitu vzdelávania	rozvíja sa spolupráca na diaľku			zmeny v poskytovaní EÚ fondov
medzigeneračná solidarita	využívanie otvorených dát a IA pre riadenie			makroekonomická stabilizácia

Zdroj: vlastné spracovanie

Hlavné výzvy a problémy územia mesta Banská Bystrica

Na identifikovanie výziev z vonkajšieho prostredia boli použité viaceré dokumenty: schválená Vízia a stratégia Slovenska do roku 2030, Agenda 2030 a odborné publikácie SAV, strategické a koncepčné dokumenty na národnej a regionálnej úrovni (v samostatnej prílohe po oblastiach) a analytické podklady EÚ v oblasti mestského rozvoja.

Aktéri na území mesta Banská Bystrica by mali reagovať na nasledovné výzvy:

Sociálne výzvy

- *efektívny systém bývania pre vybrané skupiny obyvateľstva*
- *integrácia sociálnych a zdravotných služieb*
- *vzdelanie a práca pre dôstojný život pre všetky vekové kategórie*
- *zvýšenie miery inklúzie s dôrazom na integráciu marginalizovanej rómskej populácie a ostatných znevýhodnených skupín obyvateľstva*
- *možný nárast sociálnych nerovností*
- *zvýšenie bezpečnosti obyvateľov a návštevníkov*

Technologické výzvy

- *disruptívny nástup technológií, produktov a služieb spojených s využívaním umelej inteligencie*
- *urýchlenie prechodu na udržateľné a inteligentné hospodárstvo vrátane mobility*
- *digitalizácia verejných služieb*
- *Využívanie IA a otvorených dát pri riadení mesta*
- *personalizácia služieb a nové formy interakcií*

Ekonomické výzvy

- *znižovanie objemu financií z podielových daní pre samosprávu vs investície*
- *nové modely rastu miestnej ekonomiky a udržateľnosť rozpočtu mesta*
- *rastúce požiadavky na ekologizáciu vrátane požiadavky na odpadového a obehového hospodárstva*
- *zvýšenie inovačného potenciálu najmä podnikov a ich reakcia na nové technologické zmeny (znanostná ekonomika, služby spojené so starnutím obyvateľstva, ekologické inovácie a pod.)*
- *reštrukturalizácia hospodárstva smerom k vyššej pridanej hodnote a k udržateľnému využívaniu domácich zdrojov*
- *posilnenie ekonomickej sebestačnosti miest a regiónov a rozvoj regiónov podporujúci napĺňanie potrieb ich obyvateľov*

Ekologické výzvy

- *udržateľné sídla, územie mesta a mestskej funkčnej oblasti a krajiny v kontexte zmeny klímy*
- *systémový prístup k riešeniu ekologických a environmentálnych problémov územia*
- *udržanie biodiverzity a charakteru okolitej krajiny*
- *zvyšovanie odolnosti územia mesta Banská Bystrica*

Politické a legislatívne výzvy

- *zlepšenie kvality spravovania územia mesta Banská Bystrica*
- *podpora občianskej spoločnosti, demokracie, a solidarity a participácie*
- *zabezpečenie primeranej regulácie*
- *zvyšovanie odolnosti mesta na krízové situácie (energetická, migračná, politická ...)*
- *viacúrovňové riadenie a decentralizácia, aktívna subsidiarita*

Hlavné výzvy a problémy na úrovni EÚ

Z dôvodu vysokého podielu financovania strategických projektov z EÚ fondov je dôležité pri strategickom plánovaní rozvoja mesta zohľadňovať aj hlavné príležitosti a ohrozenia na úrovni EÚ, ktoré sú východiskom pre programovanie a financovanie z fondov EÚ prostredníctvom adresných programov a iniciatív EÚ. Úloha a budúca perspektíva miest a mestských funkčných oblastí v politike súdržnosti EÚ sa posilňuje a význam miest bude naďalej rásť.

Tab.3. Hlavné výzvy na úrovni EÚ a príležitosti, riešenia pre mesto

Hlavné príležitosti a ohrozenia	Navrhované riešenia pre mestá
Energetická kríza	<ul style="list-style-type: none">• <i>Podpora prístupu zdola /komunálna a komunitná energetika</i>• <i>Podpora investícií do OZE</i>• <i>Investície do inteligentnej energetickej infraštruktúry a energetickej efektívnosti</i>• <i>Investície do odpadového a obehového hospodárstva</i>

Klimatická kríza	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zvýšenie investícií do opatrení zameraných na adaptáciu na zmenu klímy a odolnosť</i> • <i>Dosiahnutie klimatickej neutrality v mestách</i>
Bezpečnosť potravín	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Podpora udržateľného miestneho poľnohospodárstva a miestne potravinové partnerstvá</i> • <i>Podpora miestnej produkcie a udržateľné verejné obstarávanie</i> • <i>Vytváranie krátkych dodávateľských reťazcov a vidiek ako zázemie mesta</i> • <i>Koordinácia investícií aktérov v území FMO Banská Bystrica</i>
Vojna na Ukrajine	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Integrácia a ďalšia podpora utečencom</i> • <i>Poskytovanie verejných služieb migrantom (zdravotná starostlivosť, vzdelávanie a zamestnanosť)</i> • <i>Podpora partnerskej spolupráce s krízou a vojnou zasiahnutými územiami</i>

Zdroj: vlastné spracovanie, publikácia Mestá EÚ v roku 2023

Na tieto výzvy v podobe konkrétnych integrovaných riešení reaguje schválená a aktualizovaná Integrovaná územná stratégia funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica na roky 2021 –2027, tieto priority zohľadňuje EK pri finančnej podpore politiky súdržnosti.

Analytické zistenia PRM Banská Bystrica 2030

Analytické zistenia vychádzajú z analýzy existujúcich platných koncepčných materiálov mesta, ďalej z dostupných kvantitatívnych dát doplnených o kvalitatívne dáta získané prostredníctvom rozhovorov so zástupcami verejnej správy a ďalších sociálno-ekonomických partnerov.

Súčasťou analytických prác bolo aj stretnutia s členmi tematických pracovných skupín IÚS, komisiami mestského zastupiteľstva a vybranými pracovníkmi odborov a oddelení MsÚ Banská Bystrica.

Na príklade územia udržateľného mestského rozvoja Banská Bystrica sa jasne ukazuje absencia dlhodobého strategického plánovania v mestskom a regionálnom rozvoji

Strategické rozhodnutia na národnej úrovni neumožňujú územiu mesta Banská Bystrica a mestskej funkčnej oblasti s jadrovým mestom Banská Bystrica rýchlú transformáciu ekonomiky, vyvážený územný rozvoj, získanie žiaducej a následne udržanie konkurenčnej výhody územia počas programového obdobia 2021 – 2027 a priemet finančnej podpory do konkrétnych intervencií v súlade so stratégiou rozvoja mesta Banská Bystrica ako jadrového mesta s výhľadom do roku 2035, a na začiatku vytvárať predpoklady pre zvýšenie absorpčnej kapacity územia. Jedným z dôsledkov je nízka mieru časového a obsahového súladu medzi verejnými politikami a strategickými dokumentmi na všetkých úrovniach vrátane jednotlivých mestských stratégií a koncepcií.

Územie mesta Banská Bystrica je súčasťou „dobiehajúceho regiónu“ s nevyužitým potenciálom

Napriek tomu, že ekonomika mesta Banská Bystrica prešla v posledných rokoch fázou postupnej reštrukturalizácie a zachovala si čiastočne svoju ekonomickú štruktúru, je hospodárstvo územia závislé na verejnom sektore a obchode. Oblasť strojárstva a stavebníctva zaznamenala mierny pokles. Rýchly rast výroby a vysoko špecializovaných pracovísk naznačuje možnosť nových ekonomických aktivít aj mimo tradičných odvetví. Ekonomika mesta Banská Bystrica nemôže ťažiť z blízkosti vysokovýkonného centra alebo cezhraničnej kooperácie, ale mohla by ťažiť zo svojho špecifického potenciálu ako je napríklad prítomnosť mladých talentovaných ľudí, domácich inovatívnych firiem, európskeho centra v zdravotníctve v kombinácii s kultúrnym a prírodným bohatstvom územia. Ekonomická aktivita vo vzťahu k potenciálu územia je nedostatočná.

Územie mesta Banská Bystrica sa musí vysporiadať s nepriaznivým demografickým vývojom

Odliv mladých ľudí, ktorý je charakteristický nielen mesto Banská Bystrica ale aj pre ostatné krajské mestá s výnimkou hlavného mesta Bratislava, má negatívny vplyv na zvyšovanie ekonomickej závislosti obyvateľov mesta a prispieva k zvyšovaniu nákladov na vybrané verejné služby. Tento vývoj je úzko spojený aj s poklesom žiakov stredných odborných škôl na území mesta a aj poklesom študentov univerzít a vysokých škôl, ktorí tvoria významný potenciál územia pre rast produktivity a inovačného potenciálu, rast miezd a udržanie atraktivity územia. Územie nedisponuje v súčasnosti dostatočným podielom tzv. obchodovateľnými odvetvami, ktoré dokážu udržať a rozvíjať konkurenčnú výhodu územia a sú atraktívne pre vzdelanú pracovnú silu a mladých ľudí. Odliv mladých ľudí spojený so starnutím populácie územia predstavuje aj problémy súvisiace s absenciou požadovaných zručností, zdravej a kvalifikovanej pracovnej sily – z hľadiska ľudského kapitálu. Jedným z ukazovateľov je nedostatok kvalifikovaných pracovníkov na vybrané pracovné pozície a to ja napriek tomu, že územie mesta Banská Bystrica disponuje akademickými inštitúciami a vysokým počtom stredných odborných škôl s rôznym zameraním (aj v prepočte na počet obyvateľov územia). Celkový úbytok obyvateľstva jadrového mesta Banská Bystrica migráciou poukazuje na znižovanie atraktivity mesta, čo neprospieva ďalšiemu rozvoju mesta, ktoré má byť aj silným jadrovým mestom funkčnej mestskej oblasti a regionálnym centrom BBSK s kvalitnými službami a infraštruktúrou aj keď migrácia nie je významná.

Lepšia integrácia znevýhodnených skupín obyvateľstva môže byť ekonomickou príležitosťou a to nielen z pohľadu poklesu obyvateľov v produktívnom veku, ale aj odpoveďou na dostatočný dopyt v určitých pracovných pozíciách.

Mesto Banská Bystrica musí využiť príležitosti prameniace z existujúcej vzdelávacej a vedecko-výskumnej infraštruktúry zaradenej ako európsky významnej výskumnej infraštruktúry a existujúcich výskumných centier

Územie mesta Banská Bystrica patrí k mestám na Slovensku, kde má sídlo aj univerzita a aj vysoká škola vrátane vedecko-výskumnej infraštruktúry a môže si udržať pozíciu mesta so sídlom vedecko-výskumnej infraštruktúry európskeho strategického významu s dôrazom na prírodné vedy. Napriek tomu je možné aktérov v meste a územie zaradiť do skupiny tzv. miernych inovátorov, čo predstavuje relatívne silnú stránku územia a to najmä v oblasti tzv. procesných inovácií a inovácií v malých a menších podnikoch a ich začlenením do celosvetových dodávateľských reťazcov (automobilový priemysel, oblasť zdravotníckych technológií, prírodné vedy). Ekosystém pre inovácie na území mesta je však nedostačujúci (aj napriek dostatočnému počtu inovatívnych firiem v slovenskom a medzinárodnom kontexte. V posledných troch rokoch boli v území podporené viaceré inovatívne projekty vrátane projektov na stredných odborných

školách úzko spolupracujúcich s podnikateľským sektorom. Nevyužitý je potenciál zapojenia sa miestnych aktérov do medzinárodných programov, projektov a platforiem.

Dopravná dostupnosť územia potrebuje rýchle a integrované riešenie

Dopravná dostupnosť mesta Banská Bystrica za menej ako dve hodiny do Bratislavy a viac ako 2 hodiny do Košíc nie je dostačujúcim rozvojovým impulzom k naplneniu potenciálu mesta Banská Bystrica, ktoré má plniť funkciu regionálneho centra a centra BBSK. Dopravná dostupnosť je jednou z hlavných príčin nízkeho prílevu zahraničných investícií, významného poklesu v nadväzujúcich ekonomických aktivitách. Aj keby sa výkonnosť mesta zlepšila, práve dostupnosť územia môže byť prekážkou ďalšieho udržateľného rastu územia. Súčasná kvalita dopravnej infraštruktúry územia nevyhovuje rozvojovým potrebám územia a bráni využitiu strategickej polohy územia na trase medzi Poľskom a Maďarskom (najmä Banská Bystrica – Zvolen – Krupina ako súčasť európskej siete), vytvoreniu kvalitnej ponuky dopravných služieb, k integrácii cestnej a železničnej dopravy, čo si však vyžaduje zlepšenie koordinácie na všetkých úrovniach. Významný dopad môže mať realizácia jednotlivých fáz pripravovaného Integrovaného dopravného systému BBSK – IDS BBSK.

Prepojenie kultúry, športu a zdravia a nových foriem cestovného ruchu môže byť zdrojom nových ekonomických aktivít územia a nových pracovných príležitostí

Je prekvapujúce, že kultúra, šport a aj podpora zdravia nezohráva v oblasti cestovného ruchu územia mesta a jeho okolia významnejšiu úlohu s prepojením na využívanie existujúcej a plánovanej najmä športovej a voľnočasovej infraštruktúry územia aj napriek tomu, že je mesto Banská Bystrica známe ako mesto športu a je sídlom vysokej školy so zameraním na umenie. Pozitívnym faktom je existencia organizácie cestovného ruchu a rast spolupráce subjektov v oblasti rozvoja cestovného ruchu. Skutočnou výzvou bude rozšírenie ponuky cestovného ruchu a to najmä jeho rozmanitosti a posilňovanie multisektorových partnerstiev pri podpore strategických projektov nadväzujúcich na unikátne miesta a tradície, prepojenie na existujúce certifikované kultúrne cesty ale aj gastronómiu a ekologické produkty (vyžitie tradície včelárstva), infraštruktúru v oblasti podpory zdravia .

Plnenie medzinárodných záväzkov Slovenska v oblasti dvojitej transformácie môže byť rozvojovým impulzom pre mesto Banská Bystrica

Existujúce príklady inovácií, zahraničných investícií a investícií z EÚ fondov v rokoch 2014-2020 na území mesta Banská Bystrica poukazujú na fakt, že územie má potenciál prilákať nových investorov do územia aj v nových odvetviach s vyššou pridanou hodnotou a využívajúcich nové technológie ako je oblasť zelených technológií, digitalizácie v zdravotníctve a verejnej správe, využitie umelej inteligencie v personalizovaných službách a umiestnenie týchto investícií vo vybraných mestských častiach a zónach, územie však nemá spracovanú komplexnú analýzu konkurenčných výhod a ani stratégiu pre získavanie nových investícií do územia vrátane využitia domáceho súkromného kapitálu, pričom samospráva by mohla zohrať významnejšiu úlohu využitím miestneho kontextu a maximalizovať tak dopad realizovaných i plánovaných investícií v území.

Dobré spravovanie územia mesta Banská Bystrica a efektívne využívanie európskych zdrojov si vyžaduje zvýšenú pozornosť

Počas období umožňujúcich čerpanie finančných prostriedkov EÚ sa územiu mesta Banská Bystrica ako súčasť regiónu BBSK nepodarilo dosiahnuť mieru čerpania štrukturálnych fondov porovnateľnú

s podobnými mestskými územiami v EÚ. Najdôležitejšou rozvojovou príležitosťou mesta Banská Bystrica ako jadrového mesta mestskej funkčnej oblasti by malo byť vytvorenie dostatočnej odbornej a absorpčnej kapacity územia a maximalizácia využívania existujúcich miestnych zdrojov a odborných kapacít, podpora zdieľaných verejných služieb (optimalizácia, nové modely poskytovania verejných služieb) a výrazné posilnenie spolupráce a kooperácie v území na základe jasnej územnej dohody.

Strategický výhľad pre rozvoj mesta Banská Bystrica

Strategický výhľad pre rozvoj mesta Banská Bystrica vychádza zo simulácie základného scenára a troch variantných scenárov budúceho možného vývoja na základe trendov a dostupných štatistických údajov vrátane posúdenia možných významných externých vplyvov.

Základný scenár predpokladá najpravdepodobnejší vývoj v meste Banská Bystrica bez výrazných výkyvov. Hlavnými faktormi ovplyvňujúcimi vývoj bude demografická prognóza a snaha o politiku súdržnosti s výrazne proklamatívnym charakterom (výdavky v budú mať mierne kohézny charakter s priemernou mierou integrácie). Ostatné faktory sa budú zhodovať so všeobecne očakávaným vývojom.

Variantný scenár číslo 1 bude orientovaný na silnú politiku súdržnosti mesta smerom k rýchlemu znižovaniu rozdielov na území mesta, jednak využitím podporných fondov EÚ, tak aj prerozdelením verejných financií v rámci programového rozpočtu. Tento variant očakáva najmä mierny rast počtu pracujúcich a zvyšovanie ekonomickej aktivity obyvateľstva, nízku dynamiku demografického vývoja a významnejšie investície do tzv. neproduktívnych činností mesta.

Variantný scenár číslo 2 bude orientovaný na podporu rozvoja mesta ako regionálneho centra spolu s miernou politikou súdržnosti hlavne prostredníctvom využitia podporných prostriedkov. V tomto scenári sa uvažuje s efektívnejšou alokáciou finančných prostriedkov ako v prvom scenári do tzv. prioritných projektov a produktívnych investícií. Očakáva sa priemerná pozitívna dynamika demografického vývoja, mierny nárast zvýšenia dopytu po kvalifikovanej pracovnej sile, vyššia atraktivita mesta pre investorov a talenty a dodatočné príjmy do rozpočtu mesta.

Variantný scenár číslo 3 bude vychádzať z variantu č. 2, pričom bude dochádzať k súčinnosti využitia podporných prostriedkov s vyššou efektivitou prostredníctvom miestnej a regionálnej samosprávy ich využitia (predpokladaný synergický efekt). Očakáva sa priemerná pozitívna dynamika demografického vývoja, mierny nárast počtu pracujúcich, zvýšenie ekonomickej aktivity a dodatočné príjmy do rozpočtu mesta a zároveň najvyšší dopad na súdržnosť územia.

Hodnotenie jednotlivých scenárov bude k dispozícii začiatkom roka 2025 po zverejnení štatistických dát za rok 2024 (vylúčenie dopadu pandémie COVID-19). Návrh strategicko-programovej časti vychádza zo základného scenára – aktualizovaná demografická prognóza, nižšia miera uplatňovania integrovaného prístupu a vyšší podiel neproduktívnych investícií .

Ako ukazujú analytické zistenia a možné scenáre budúceho vývoja, medzi významné podmienky udržateľného rozvoja územia mesta Banská Bystrica patria:

- *kvalita dostupných kvantitatívnych a kvalitatívnych dát (správne nastavenie procesu monitorovania a hodnotenia PRM Banská Bystrica 2030) pre strategické plánovanie a rozhodovanie,*
- *odstraňovanie zbytočnej byrokracie, administratívnej záťaže pre územných partnerov a pracovníkov MsÚ,*
- *zverejňovanie dát a podkladov pre verejnosť, informovanosť a transparentnosť voči verejnosti,*

- zvyšovanie spoluzodpovednosti aktérov za rozvoj mesta,
- budovanie kapacít mesta a vlastníctvo plánovaných a realizovaných intervencií,
- udržateľné financovanie (vrátanie krytia budúcich výdavkov, optimálny mix zdrojov) a zvyšovanie podielu produktívnych investícií,
- uplatňovanie princípu “výrazne nenarušiť”

Charakteristika územia – zhrnutie

Mesto Banská Bystrica je administratívno-správnym centrom kraja a okresu a predstavuje jedno z najvýznamnejších centier Slovenskej republiky. Ako také je aj rozhodujúcim prvkom pri formovaní nadregionálnych a interregionálnych vzťahov celého Banskobystrického kraja.

Za centrum osídlenia Banskobystrického kraja treba považovať sídla Banská Bystrica a Zvolen, ktoré so svojim zázemím, územno-priestorovými väzbami a funkciami prezentujú ťažisko osídlenia celoštátneho až medzinárodného významu. **Mesto Banská Bystrica je administratívno-správnym centrom Banskobystrického kraja.**

Priestor Banskej Bystrice a jej spádových obcí je charakterizovaný v koncepcii územného rozvoja Slovenska 2001 ako územie ekologickej a kultúrnej hodnoty celoeurópskeho významu, s predpokladom dynamického rozvoja terciérnych a kvartérnych aktivít s prioritami rozvoja v oblasti cestovného ruchu, turizmu a rekreácie. Urbanistická štruktúra mesta a jeho satelitných vidieckych obcí v symbióze s krajinným prostredím a prírodným prostredím, ktoré je súčasťou chránených území prírody, je územím s vysokou funkčnou a priestorovou disponibilitou. Intenzívne väzby mesta s takmer všetkými obcami okresu vyplývajú z historického vývoja sídelnej štruktúry priestoru a dopravných a funkčných vzťahov vzájomne sa dopĺňajúcich.

Spádový priestor mesta Banská Bystrica tvoria katastrálne územia obcí Badín, Dolný Harmanec, Dolná Mičiná, Donovaly, Harmanec, Horná Mičiná, Kordíky, Králiky, Kynceľová, Malachov, Motyčky, Môlča, Podkonice, Priechod, Riečka, Selce, Slovenská Ľupča, Staré Hory, Špania Dolina, Tajov, Turecká. Mimoriadne postavenie medzi nimi má bývalé kráľovské mestečko Slovenská Ľupča, ktoré je už v súčasnosti, vzhľadom k možnostiam rozvoja hospodárskych aktivít, kultúrno-historickým hodnotám a bezprostrednej vzdialenosti k Banskej Bystrici, pridruženým centrom krajského mesta. Väčšina obcí zázemia tvoria aj vymedzenú funkčnú mestskú oblasť s jadrovým mestom Banská Bystrica.

Súčasnú mestskú predstavuje v sídelnom systéme Slovenska urbanistický komplex tej najvyššej hodnoty, ktorá je dôsledkom historického formovania Banskej Bystrice vplyvom rozsiahleho hospodársko-kultúrneho rozvoja v stredoveku a následných storočí až po súčasnosť. S ohľadom na polohu v strede územia Slovenska je prirodzeným prevádzkovo- vzťahovým ťažiskom Stredoslovenského regiónu.

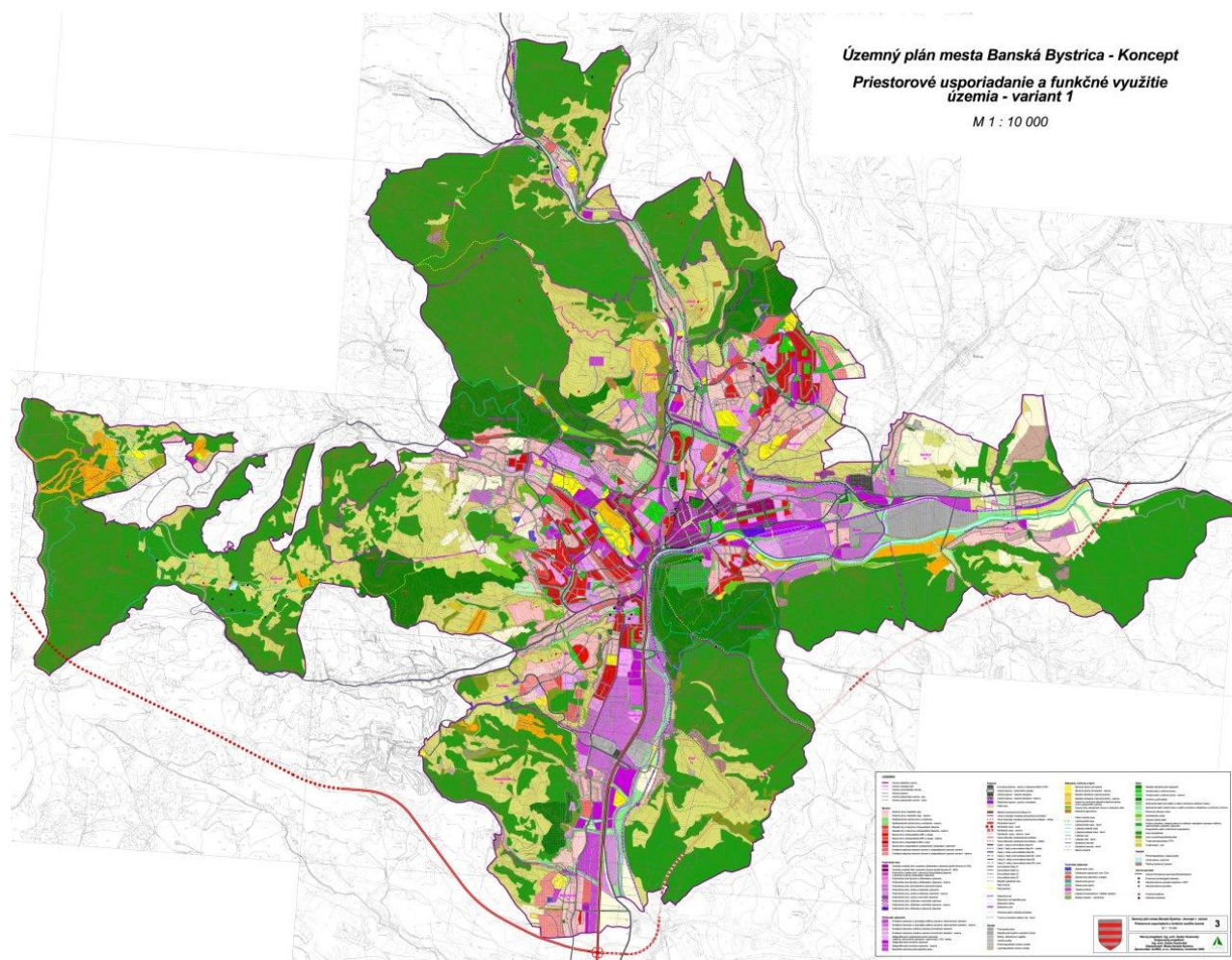
Banská Bystrica je ojedinelým príkladom formovania mesta v atraktívnom prírodnom prostredí, čo znásobuje jej hodnotový potenciál a tým aj jej pôsobenie vo funkčno- priestorovej štruktúre krajiny. Priestorová členitosť a tvarová bohatosť územia prostredia mesta a jeho okolia determinovali a determinujú tvorbu rozvojovej koncepcie, výsledkom ktorej je priestorová a funkčná rozmanitosť urbánnej štruktúry Banskej Bystrice a jej urbanizovaného zázemia.

Ideová vízia rozvoja mesta a jej napĺňanie z hľadiska obsahu a formy je v ÚPN odvodzovaná predovšetkým **zo širších sídelných, krajinných, kultúrnohistorických, politických, ekonomických a urbanistických súvislostí**, ktoré boli postupne formované od založenia slovanskej osady cez udelenie výsad slobodného kráľovského mesta Banskej Bystrici v roku 1255 až po súčasnosť.

V meste Banská Bystrica žije viac ako 75 % obyvateľov bývalého okresu Banská Bystrica, čo poukazuje na vysokú mieru urbanizácie.

Urbanistická koncepcia rozvoja mesta Banská Bystrica predpokladala dva varianty založených na viacerých predpokladoch, pre potreby prípravy návrhu nového strategického rozvojového dokumentu bol zvolený ako východiskový variant 1 (reálny variant). Variant 1 počítal v r. 2025 v meste Banská Bystrica s počtom 81.450 obyvateľov, pričom vo forme územnej rezervy vytváral predpoklady rozvoja územia až pre 100.000 obyvateľov a táto rezerva predstavuje aj započítanie obyvateľov vymedzenej funkčnej mestskej oblasti.

Obrázok : ÚPN mesta Banská Bystrica, koncept riešenia – variant 1

O ďalšom rozvoji mesta je potrebné uvažovať n v súvislosti s rozvojom Stredoslovenského regionálneho centra, resp. súmestia Banská Bystrica – Sliač – Zvolen, čo poukazuje tiež na koncentráciu intervencií mesta Banská Bystrica v rámci IÚS FMO Banská Bystrica 2022-2027.

Vzhľadom na princípy ÚPN VÚC Banskobystrický kraj ÚPN mesta Banská Bystrica sú navrhované intervencie PRM Banská Bystrica:

- *rešpektujú záväznú časť ÚPN VÚC Banskobystrický kraj v znení jeho zmien a doplnkov týkajúcu sa mesta Banská Bystrica v podobe priemetu jednotlivých regulatívov do riešeného územia,*

- *podporujú rozvoj mesta Banská Bystrica v súlade s jeho postavením ako jedného z najvýznamnejších centier osídlenia SR (zaradené do 1.podskupiny 1.skupiny miest SR) – mesta medzinárodného a celoštátneho významu, a krajského mesta,*
- *zameriavajú sa na rozvoj mesta Banská Bystrica ako centra banskobystricko-zvolenského ťažiska osídlenia prvej úrovne zaradeného v rámci tejto úrovne do tretej skupiny,*
- *podporujú rozvoj mesta Banská Bystrica ako súčasť „polycentrického systému s centrami medzinárodného významu v severo-južnom smere, mestami Žilina, Martin, Banská Bystrica a Zvolen so zapojením centier v južnej časti Banskobystrického kraja, miest Lučenec a Rimavská Sobota. Polycentrická sústava v tomto priestore by sa stala súčasťou medzinárodnej sídelnej osi Katovice – Žilina – Martin – Banská Bystrica – Zvolen – Lučenec – Šalgótarján – Budapešť“, budú mať pozitívny dopad na rozvoj mesta Banská Bystrica ako mesta ležiaceho na križovatke 2 významných rozvojových osí, a to zvolensko-turčianskej rozvojovej osi 1. stupňa Zvolen – Banská Bystrica – Turčianske Teplice – Martin so vzťahom na MR, PR a ČR, a hornopohronskej rozvojovej osi 2. stupňa Banská Bystrica – Brezno – Telgárt,*
- *zameriavajú sa na intervencie podporujúce mesto Banská Bystrica ako rovnocenný binárny pól dvojice miest Banská Bystrica a Zvolen (s doplnkovým pólom mesta Sliač) v rámci Banskobystricko-Zvolenskej aglomerácie a celého banskobystricko-zvolenského ťažiska osídlenia s partnerskou diferenciáciou funkcií medzi jednotlivými mestami, ako aj medzi mestami a ich zázemím (vidieckym priestorom) v záujme funkčnej komplexnosti a spoločného udržateľného rozvoja,*

STRATEGICKÁ ČASŤ - VÍZIA

Príprava vízie

V úvodnej fáze prípravy Programu rozvoja mesta od jari 2023 sa ku príprave návrhu vízie zrealizovali rôzne participatívne aktivity, ktorých cieľom bolo identifikovať pohľady rôznych aktérov na kľúčové prvky vízie pre mesto Banská Bystrica. Prvky a prvé návrhy formulácie vízie boli koncom leta 2023 verejne zvažované cez online platformu consider.it. Pri hľadaní vhodnej dlhodobej vízie sa brala do úvahy aj existencia vízií starších PHRSR a aktuálnej IÚS FMO Banská Bystrica.

Ku návrhu vízie a vyhodnoteniu nazbieraných podkladov a návrhov bola finálne vytvorená ad hoc pracovná skupina zložená zo zástupcov mestského úradu a poslaneckých komisií. Na stretnutí boli prediskutované a navrhnuté ďalšie návrhy a metódy na spôsob formulácie finálneho znenia návrhu vízie. V diskusii sa ukázala vysoká rozmanitosť názorov a prístupov ku zadefinovaniu prvkov vízie so závermi, že je nevyhnutná potreba podstatne hlbšej a dlhodobejšej celomestskej diskusie ku formulácii vízie rozvoja mesta so všetkými sociálno-ekonomickými partnermi a občanmi. Zároveň bola formulovaná potreba vytvorenia skutočne strategickej, dlhodobej - viacgeneračnej vízie pre mesto, ktorá bude presahovať rámec aktuálnej prípravy strednodobých programových dokumentov akým je Program rozvoja mesta a iné dokumenty strategického rozvoja a bude tvoriť zastrešujúci strategický dlhodobý pohľad na želanú a udržateľnú budúcnosť mesta reagujúc aj na existujúce a vznikajúce globálne a miestne výzvy akými sú napríklad demografická výzva, globálne environmentálne výzvy, výzvy konkurencieschopnosti a atraktivity mesta, technologické výzvy...

Z tohto dôvodu sa medzi indikatívnymi aktivitami v Strategickej oblasti č. 9 – Strategický rozvoj - navrhuje vypracovanie **Dlhodobej vízie rozvoja mesta Banská Bystrica**, ktorá by mala zohľadňovať **strategickú aj územnú dimenziu** želanej budúcnosti mesta a bude prepojená s navrhovanou aktualizáciou jednotlivých politík.

Rôzne charakteristiky mesta, ktoré sú jedným z východísk do diskusie o vízii doteraz vychádzajú z historického alebo tematického pohľadu a vznikali vždy v určitom spoločenskom kontexte a silných stránok identity mesta typických pre dané obdobie. Napríklad:

Banská Bystrica ako:

- mesto medi
- srdce Stredného Slovenska / metropola Stredného Slovenska
- mesto SNP
- mesto olympijských víťazov
- mesto športu
- mesto bankovníctva
- regionálne centrum kultúry
- a ďalšie...

Čiastkové tematické vízie obsahujú aj niektoré aktuálne strategické dokumenty mesta – rôzne koncepcie, ktoré víziu pre Banskú Bystricu navrhujú rôznym prístupom, spôsobom, spravidla vždy v pohľade prioritizácie daného sektoru. Z dlhodobého i koncepcného hľadiska nie je vhodné, aby pri príprave zakaždým nového strednodobého programu rozvoja a spracovaní ďalšej tematickej koncepcie alebo iného strategického

dokumentu bola užšou sektorovou skupinou formulovaná vízia s prioritáciou danej oblasti a návrhom toho čím má „byť“ Banská Bystrica v budúcnosti. Dlhodobá vízia by sa v čase a priestore nemala príliš meniť a mala by korešpondovať s jedinečným potenciálom a identitou mesta a jeho obyvateľov a aktérov, mala by zdefinovať piliere jeho atraktivity, udržateľnosti a budúcej konkurencieschopnosti.

Obr.4. Návrhy prvkov vízie mesta Banská Bystrica z participatívnych aktivít

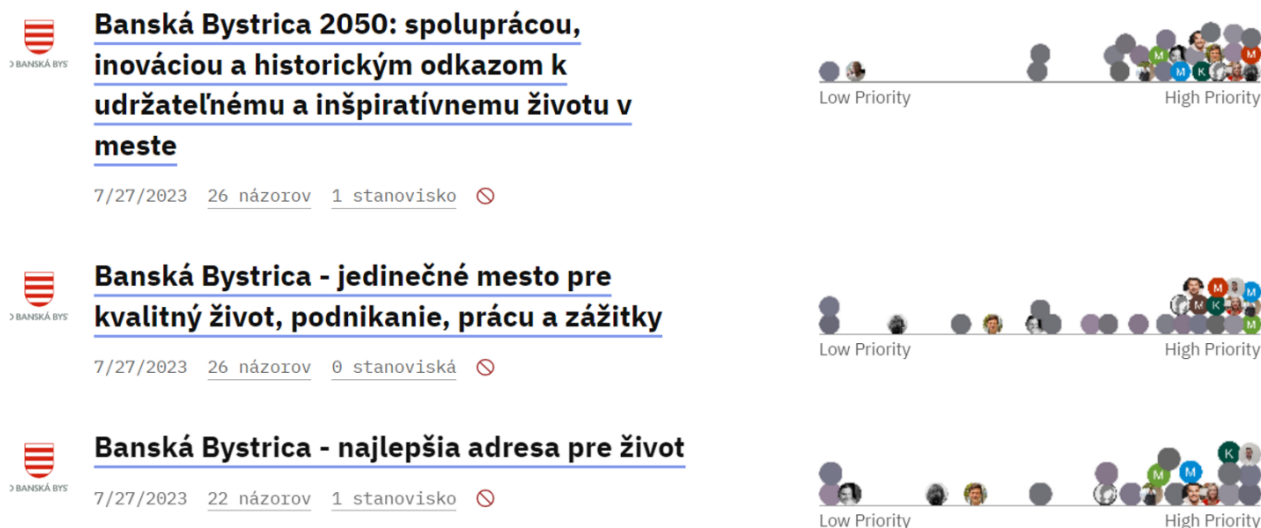
Doterajšie návrhy na prvky vízie

- Mesto podporujúce podnikanie
- Kooperujúce mesto
- Odolné mesto
- Bezpečné mesto
- Inovatívne a inteligentné mesto
- Vzdelané mesto
- Mesto podporujúce zdravý životný štýl mládeže
- Dostupné mesto
- Zelené mesto
- Priateľské a inkluzívne mesto
- Atraktívne mesto
- Spolupracujúce mesto
- Kultúrne mesto
- Udržateľné mesto
- Mesto podporujúce mladé rodiny a znevýhodnených
- Mesto podporujúce starších ľudí
- Mesto športu

Zdroj: vlastné spracovanie podľa výsledkov z participatívnych aktivít

Doterajšie návrhy a prvky vízie (aktivita s využitím Consider.it)

Ktorý návrh vízie sa približuje najviac Vaším predstavám?

Zdroj: vlastné spracovanie podľa výsledkov z participatívnych aktivít

Návrh vízie mesta Banská Bystrica 2030

Vzhľadom na skutočnosť, že Program rozvoja mesta má charakter strednodobého rozvojového dokumentu, súčasný návrh vízie rozvoja mesta obsahovo a štrukturálne koreluje s jeho navrhovaným intervenčným strategickým rámcom a časovým horizontom implementácie v kontexte roku 2030.

„Banská Bystrica bude v roku 2030 prosperujúce, odolné a dobre spravované mesto“

Návrh vízie vytvára rámec pre vyvážený a komplexný rozvoj v troch základných strategických prioritách - **prosperujúca ekonomika a ľudský potenciál, kvalita života** pozostávajúca z **odolného mestského prostredia** a **kvalitných verejných služieb** a **systém spoločného - dobrého spravovania mesta** samosprávou, jej kľúčovými sociálnymi a ekonomickými partnermi a obyvateľmi mesta s jeho komunitami.

Zároveň sa navrhuje, aby v procese aktualizácie, harmonizácie existujúcich a prípravy chýbajúcich politík mesta (rôznych strategických a koncepčných dokumentov a plánov) počas nasledujúcich 2 rokov boli aktualizované a harmonizované aj čiastkové sektorové/tematické vízie ktoré sú súčasťou aktuálne platných koncepčných dokumentov mesta.

Dlhodobá vízia rozvoja mesta do roku 2050

Pre vytvorenie uceleného systému integrovaného strategického plánovania sa navrhuje tvorba strategického dokumentu s viacgeneračným výhľadom rozvoja mesta - **Dlhodobá vízia rozvoja mesta do roku 2050**, ktorá by reflektovala trendy, výzvy a príležitosti, ktoré pomôžu mestu udržať sa v dynamicky sa meniacom globálnom prostredí. Vízia by mala strategicky a dlhodobo prepojiť procesy regionálneho rozvoja a územného rozvoja a zdefinovať spoločné východiská pre témy akými sú hlavne konkurencieschopnosť, atraktivita mesta, udržateľnosť kvality mestského prostredia a verejných služieb, adaptabilita a odolnosť mesta, systém územnej spolupráce a ďalšie oblasti pre zabezpečenie udržateľného a harmonického rozvoja.

Práve v rámci procesu navrhovanej integrácie, harmonizácie, aktualizácie existujúcich a doplnenia chýbajúcich politík je jedinečná príležitosť prepojiť integračné procesy s paralelným vypracovaním dlhodobej vízie. Pri procesoch tvorby dlhodobej vízie a integrácie všetkých politík sa komplexne aplikujú zásady politiky súdržnosti EÚ, využijú sa najnovšie metodiky a nástroje regionálneho a urbánneho rozvoja od renomovaných medzinárodných inštitúcií, praktické skúsenosti od najúspešnejších a najinovatívnejších miest v Európe a vo svete. Kvalita prípravných procesov bude podporená zavádzaním prvkov participatívnej demokracie s využitím najnovších digitálnych nástrojov.

Schéma: Súvislosti a proces prípravy navrhovanej Dlhodobej vízie rozvoja mesta BB 2050

Zdroj: vlastné spracovanie

STRATEGICKÁ ČASŤ – STRATEGICKÝ RÁMEC

Vízia BB 2030 načrtáva rámec pre smerovanie mesta a územnej samosprávy. Vízia je definovaná ako súčasť strategického rámca v kontexte strategických priorít a reprezentuje pohľad na očakávaný stav v strednodobom horizonte. **Strategické priority** definujú kľúčové rámec pre strategický rozvoj mesta a sú zamerané na posilňovanie prosperity, odolnosti a na dobré spravovanie mesta. **Strategické ciele** predstavujú kľúčové výsledky a výstupy nasmerované na dosiahnutie vízie a definovaných priorít. Sú orientované na strednodobý horizont. Vízia a hlavný cieľ spoločne s prioritami a strategickými cieľmi predstavujú strategickú časť PRM Banská Bystrica 2030.

Rozvojová stratégia mesta

Po zohľadnení všetkých zistení z analytickej časti, scenárov budúceho možného vývoja a hodnotení špecifik územia mesta Banská Bystrica s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia mesta. Rozvojová stratégia mesta predstavuje kolektívnu cestovnú mapu do roku 2030 zahŕňajúcu konkrétne strategické a špecifické ciele.

Územie mesta Banská Bystrica patrí medzi mestské regióny so sídlom krajského mesta a aglomerácie využívajúcej svoj rastový potenciál, pre ktoré je v nasledujúcom období najvhodnejšia **ofenzívna stratégia založená na kombinácii existujúcej konkurenčnej výhody a silných stránok územia využítí príležitostí v navrhovaných troch prioritách a 11 strategických oblastiach**. Stratégia vychádza z predpokladu, že existujúci inštitucionálny rámec na národnej, regionálnej a miestnej úrovni zabezpečí koordinovaný a partnerský prístup pri realizácii intervencií na území.

Strategický intervenčný rámec

Základným východiskom pre navrhovanie strategického intervenčného rámca sú výstupy z analýzy východiskovej situácie zohľadňujúc aktuálne trendy, scenáre budúceho možného vývoja a celospoločenské výzvy. Dizajn nadväzujúcej programovej časti programu rozvoja reflektuje aj súčasnú finančnú situáciu samosprávy so zatiaľ nepriaznivými finančnými vyhlídkami do blízkej budúcnosti, preto je dôležité, aby napriek tomu, že mestská samospráva funguje v regulačnom a kompetenčnom rámci, ktorý vytvoril štát, reagovala aj na nepriaznivý vývoj miestnej hospodárskej situácie vrátane príjmov obyvateľstva, čo sa priamo odráža na výške podielových daní tvoriacich jadro príjmov mestskej samosprávy.

Berúc do úvahy aj nepriaznivý demografický vývoj a predpokladané zvyšovanie podielu obyvateľov v poproduktívnom veku - čo na jednej strane predznamenáva potenciálny pokles podielových daní - a na strane druhej zvyšovanie finančného tlaku na samosprávu v podobe zvyšovania nákladov na zabezpečovanie sociálnych, zdravotných a iných služieb pre starnúcu časť obyvateľstva mesta. Toto má priamy negatívny dopad na finančnú kapacitu mesta zachovávať vitálne funkcie mesta a zabezpečovať primeranú kvalitu mestského prostredia, kvalitu a dostupnosť verejných služieb. Aktuálne trendy naznačujú, že samosprávy na Slovensku budú mať čoraz menej vlastných disponibilných finančných zdrojov pre investovanie do rozvoja a budúcnosti mesta a budú pre zabezpečenie investícií v tejto oblasti čoraz viac odkázané na iné, externé verejné alebo aj súkromné zdroje.

Úlohou samosprávy v zmysle platnej legislatívy je zabezpečovať vyvážený a udržateľný rozvoj, ktorý predpokladá rovnováhu medzi výdavkami a príjmami samosprávy, čo si vyžaduje reagovať zmenou

priorizácie politík a prístupov k spravovaniu územia, tak aby nedochádzalo ku ďalšiemu oslabovaniu miestnej ekonomiky a znižovaniu reálnych príjmov obyvateľstva. Jednou z ciest, hoci samospráva nie je oproti štátu motivovaná priamymi nástrojmi odmeňovania za produktivitu ekonomiky, je z úrovne mestskej samosprávy vyvinúť maximálnu snahu a úsilie o zvrátenie negatívnych trendov a to predovšetkým pozitívnym stimulovaním oblastí života mesta ktoré majú najvyšší dopad na ekonomický rast a prosperitu podnikateľov a zamestnancov v perspektívnych odvetviach miestnej ekonomiky.

Tento aspekt potreby rastu produktivity miestnej ekonomiky je kľúčovým impulzom pre návrh intervenčného rámca ďalšieho rozvoja mesta a vytvoriť v rámci kompetencií a možností samosprávy umožniť podmienky pre rast ekonomiky a rast príjmov obyvateľstva.

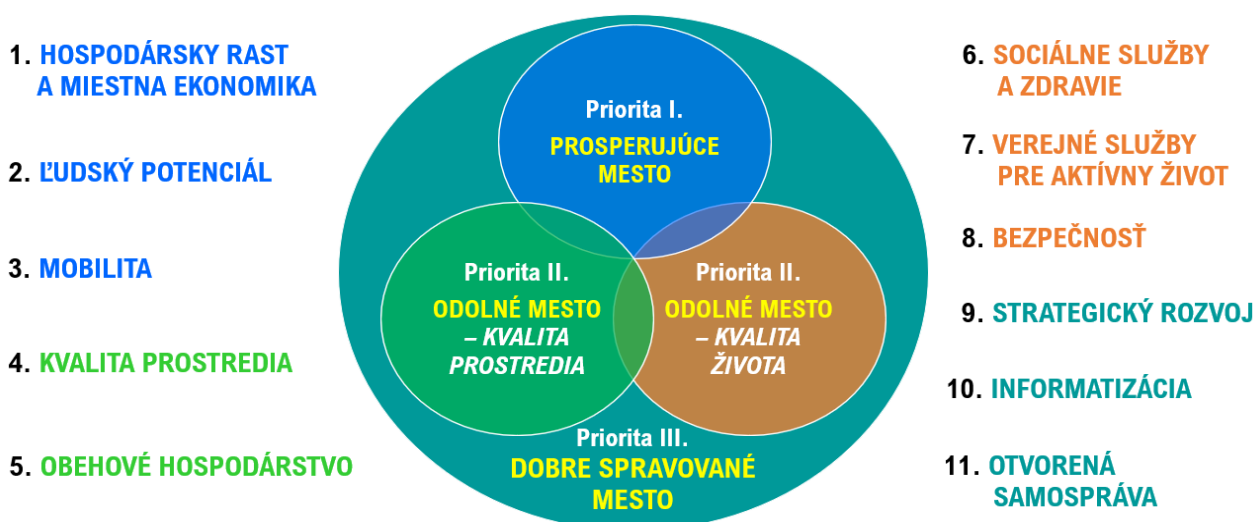
Navrhovaný intervenčný rámec je tvorený troma základnými zložkami udržateľného rozvoja – ekonomikou oblasťou, sociálnou oblasťou, oblasťou životného prostredia a je rámcovaný transformáciou a modernizáciou spôsobu výkonu miestnej správy vecí verejných. Investície do prvej strategickkej priority rozvoja mesta – **PROSPERUJÚCE MESTO** ako ciele intervencie do podpory inovácií, podnikania, kvality a atraktivity vzdelávania i udržateľnej mobility, oživenia mestskej miestnej ekonomiky, zvýšenie atraktivity vzdelávacieho systému a rozvoja podnikania. To by v strednodobom horizonte malo priniesť viac kvalitných pracovných príležitostí s vyššou pridanou hodnotou a prejavíť sa v raste miestnych investícií a miestnej spotreby, ale aj na konci dňa na raste výšky podielových a iných daní pre financovanie vitálnych funkcií a samotného rozvoja mesta.

Druhá strategická priorita – **ODOLNÉ MESTO** reaguje na súčasné globálne výzvy a vyváženými intervenciami prispeje k rozvoju dvoch oblastí - **kvalite mestského prostredia**, infraštruktúry mesta a kvalite prírodného prostredia vrátane environmentálnej udržateľnosti a zachovania **kvality verejných služieb** pre obyvateľov s priamym dopadom na kvalitu života a celkové blaho obyvateľov.

Tretia strategická priorita **DOBRE SPRAVOVANÉ MESTO** má transformačný a motivačný charakter spôsobu vykonávania správy vecí verejných a reaguje na súčasné trendy vyspelých miest v Európe a vo svete, kde práve spôsob výkonu verejnej správy môže výrazným spôsobom ovplyvniť efektívnu spoluprácu všetkých relevantných aktérov v území a prinášať výsledky v podobe prosperity územia, organizácií a zabezpečenia blaha obyvateľov. Priority a strategické oblasti intervenčného rámca sú znázornené na nasledujúcej schéme:

Strategický rámec Programu rozvoja mesta

3 STRATEGICKÉ PRIORITY a 11 STRATEGICKÝCH OBLASTÍ (11 kapitol Programového rozpočtu mesta)

Zdroj: vlastné spracovanie

Koncept podpory prosperity územia úzko súvisí s atraktivitou územia pre investičný a ľudský kapitál. Prierezovou oblasťou v celom programe rozvoja mesta pre oblasť podpory prosperity územia je koncept budovania a posilňovania atraktivity. Správny dizajn a vytváranie rovnováhy cielených intervencií do jednotlivých oblastí prinesie zvyšovanie atraktivity územia. To prinesie pozitívny dopad na kvalitu života obyvateľov v meste a zároveň sa budú vytvárať lepšie podmienky pre stabilizáciu mladých ľudí, pracovníkov s vyššou kvalifikáciou: Vyvážený strategický mestský rozvoj môže viac lákať talenty, investorov a návštevníkov aj z iných častí územia Slovenska a zo zahraničia.

Obr. 6. Koncept atraktivity mesta v kontexte zvyšovania prosperity územia a vytvárania zdrojov

Koncept atraktivity v PRM BB 2030

- vyvážený rozvoj s orientáciou na prosperitu

DOBRE SPRAVOVANÉ MESTO PROSPERUJE

čo vytvára **ZDROJE** pre zabezpečenie

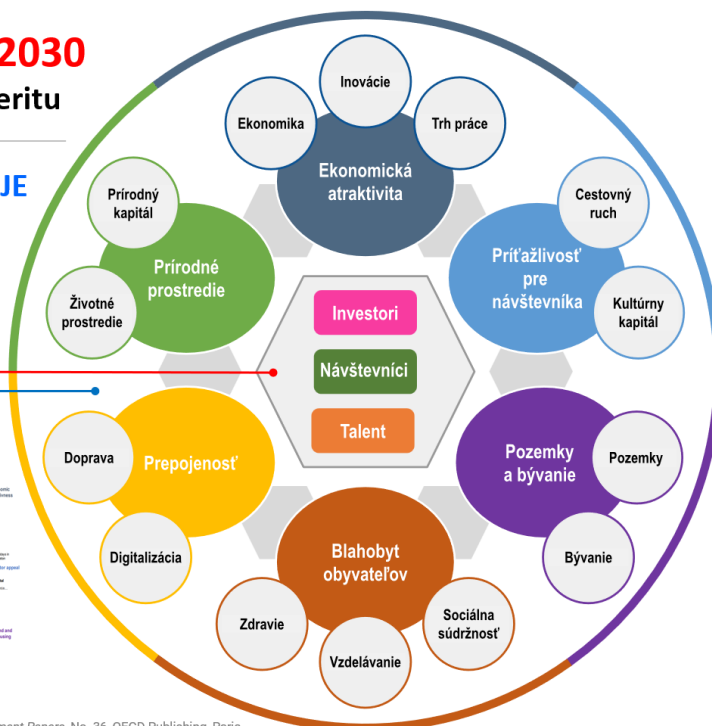
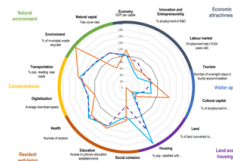
KVALITY MESTSKÉHO PROSTREDIA

a **KVALITY ŽIVOTA OBYVATEĽOV**

VONKAJŠIE cieľové skupiny

VNÚTORNÉ cieľové skupiny

- Podnikateľský sektor
- Sektor celoživotného vzdelávania
- Sektor verejnej správy
- Občiansky sektor a mestské komunity

/* Spracované podľa: OECD (2022), "Measuring the attractiveness of regions", OECD Regional Development Papers, No. 36, OECD Publishing, Paris.

Zdroj: vlastné spracovanie s využitím metodických dokumentov OECD

Obr. 7. Význam podpory talentu (výber z koncepčného dokumentu vlády SR)

Talent rozhodne o budúcom úspechu Slovenska

2 843 000 eur celoživotnej pridanej hodnoty strácame

s každým jedným vysokokvalifikovaným 25-ročným človekom, ktorý sa rozhodne neusadí na Slovensku, či je to občan alebo cudzinec.
#magnetpretalent

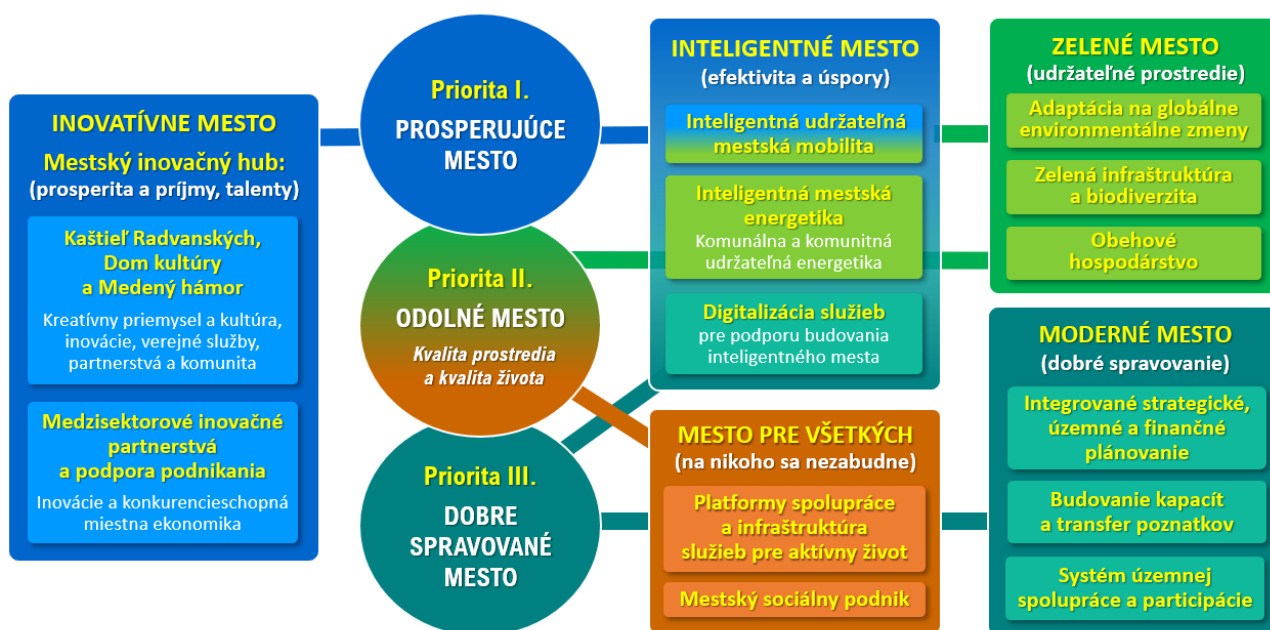
Úspešná budúcnosť Slovenska, ktoré nevyhnutne potrebuje modernizovať svoj ekonomický model, závisí od schopnosti prilákať, udržať a kultivovať talent. Domáci aj zahraniční. Táto evolúcia je nemysliteľná bez zvýšenia investícií do inovácií, rozvoja ľudského kapitálu a hĺbkových reforiem v oblasti vzdelávania.

Zdroj: Návod pre úspešné Slovensko: Magnet pre talent, Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023

Uplatnenie **zásady koncentrácie** ako jednej zo zásad regionálneho a mestského rozvoja sústreďuje zdroje mesta na limitovaný počet kľúčových rozvojových priorít prostredníctvom navrhovaného spektra intervencií (investícií a rôznych rozvojových aktivít / akcií). Jednotlivé intervencie sú koncentrované do „zastrešujúcich“ **integrovaných strategických intervencií**, ktoré prepájajú jednotlivé strategické oblasti a ich programové ciele a tak vytvárajú rámec pre navzájom previazané akcie s ambíciou prispievať ku riešeniu komplexných i dlhodobých výziev rozvoja mesta.

Obr. 8. Návrh prioritných integrovaných strategických intervencií

Integrované strategické intervencie PRM

Zdroj: vlastné spracovanie

Návrh integrovaných strategických intervencií vychádza z tematickej koncentrácie a previazania sektorov a intervencií s najväčším vplyvom na zabezpečenie rozvoja strategických priorít v jednotlivých strategických oblastiach PRM.

Nasledujúce tabuľky stručne popisuje kľúčové témy zabezpečenia vitálnych a rozvojových funkcií mesta Banská Bystrica a poskytuje prehľad o strategických a špecifických cieľoch v 11 strategických oblastiach, ktoré sú zároveň identické s prvými 11 kapitolami programového rozpočtu mesta a umožňujú spoločný jednotný postup pri monitorovaní a hodnotení a využíva spoločný súbor ukazovateľov,

Prehľad strategických priorít, oblastí a kľúčových tém

Tab. 4. Strategický intervenčný rámec - Strategické oblasti rozvoja mesta – prehľad kľúčových tém

Strategický intervenčný rámec: 3 Strategické priority a 11 Strategických oblastí - kľúčové témy		
I. PROSPERUJÚCE MESTO	II. ODOLNÉ MESTO	III. DOBRE SPRAVOVANÉ MESTO
1. HOSPODÁRSKY RAST A MIESTNA EKONOMIKA <ul style="list-style-type: none"> • konkurencieschopnosť, atraktivita a identita • veda, výskum, inovácie a medzi-sektorové partnerstvá • kreatívny priemysel, kultúrne dedičstvo a cestovný ruch • podpora malého a stredného podnikania • rozvoj podnikania a startupy • sociálna ekonomika a nové formy podnikania 	4. KVALITA PROSTREDIA <ul style="list-style-type: none"> • odolnosť územia na zmenu klímy • environmentálna infraštruktúra • udržateľná energetika a sebestačnosť • revitalizácia územia, zelená a modrá infraštruktúra • ochrana prírody, krajiny a biodiverzity 	9. STRATEGICKÝ ROZVOJ <ul style="list-style-type: none"> • integrované strategické, územné a finančné plánovanie • analyticko-strategické, plánovacie a administratívne kapacity • transfer a spravovanie poznatkov a posilňovanie medzinárodnej spolupráce
2. ĽUDSKÝ POTENCIÁL <ul style="list-style-type: none"> • mesto ako centrum vzdelávania a znalostnej ekonomiky • prepojený systém celoživotného vzdelávania • príprava na podnikanie a prax • smart školy a technologické inovácie • modernizácia infraštruktúry vzdelávania • talenty - udržanie, podpora a lákanie 	5. OBEHOVÉ HOSPODÁRSTVO <ul style="list-style-type: none"> • manažment odpadového hospodárstva • predchádzanie vzniku odpadov • modernizácia infraštruktúry obehového hospodárstva • prechod na obehové hospodárstvo 	10. INFORMATIZÁCIA <ul style="list-style-type: none"> • dátový manažment a otvorené dáta • podpora strategického plánovania • digitálna transformácia • digitalizácia verejných služieb a procesov • smart riešenia
3. MOBILITA <ul style="list-style-type: none"> • moderný a udržateľný systém mobility • budovanie infraštruktúry mobility • nové služby a inovácie technológií • zvyšovanie podielu aktívnych foriem dopravy 	6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVIE <ul style="list-style-type: none"> • integrácia soc. a zdravotných služieb, podpora zdravia • dostupné bývanie • inklúzia a solidarita 	11. OTVORENÁ SAMOSPRÁVA <ul style="list-style-type: none"> • otvorená a moderná samospráva • systém územnej spolupráce a participácie • rozvoj a podpora mestských komunit • modernizácia infraštruktúry samosprávy • budovanie odborných kapacít MsÚ
	7. VEREJNÉ SLUŽBY PRE AKTÍVNY ŽIVOT <ul style="list-style-type: none"> • šport a športová infraštruktúra • kultúra a jej infraštruktúra • práca s mládežou • voľnočasové aktivity a iné služby občanom 	
	8. BEZPEČNOSŤ <ul style="list-style-type: none"> • verejný poriadok a bezpečnosť v meste • bezpečnosť vo všetkých politikách 	

Zdroj: vlastné spracovanie

Prehľad strategických a špecifických cieľov

Tab. 5. Strategický intervenčný rámec - prehľad strategických (SC) a špecifických cieľov (ŠC) podľa 11 strategických oblastí

STRATEGICKÝ INTERVENČNÝ RÁMEC

STRATEGICKÁ PRIORITA I. PROSPERUJÚCE MESTO

STRATEGICKÁ OBLASŤ 1. HOSPODÁRSKY RAST A MIESTNA EKONOMIKA

- **SC 1.1. Zvyšovať konkurencieschopnosť a atraktivitu mesta**
 - ŠC 1.1.1. Podporovať medzisektorovú spoluprácu a inovácie
 - ŠC 1.1.2. Rozvíjať cestovný ruch, kultúru a kreatívny priemysel

STRATEGICKÁ OBLASŤ 2. ĽUDSKÝ POTENCIÁL

- **SC 2.1. Rozvíjať mesto ako inovatívne vzdelávacie centrum pre znalostnú a digitálnu ekonomiku**
 - ŠC 2.1.1. Spoluvytvárať systém celoživotného vzdelávania
 - ŠC 2.1.2. Modernizovať infraštruktúru vzdelávania ZŠ a MŠ
 - ŠC 2.1.3. Vytvárať podmienky pre podporu, udržanie a lákanie talentov

STRATEGICKÁ OBLASŤ 3. MOBILITA

- **SC 3.1. Budovať moderný a udržateľný systém mobility**
 - ŠC 3.1.1. Budovať infraštruktúru pre udržateľný systém mobility
 - ŠC 3.1.2. Zavádzať nové služby a inovatívne technológie
 - ŠC 3.1.3. Zvyšovať podiel aktívnych foriem dopravy

STRATEGICKÁ PRIORITA II. ODOLNÉ MESTO (KVALITA PROSTREDIA)

STRATEGICKÁ OBLASŤ 4. KVALITA PROSTREDIA

- **SC 4.1. Zlepšovať kvalitu prostredia v meste**
 - ŠC 4.1.1. Zvyšovať odolnosť územia na zmenu klímy
 - ŠC 4.1.2. Zabezpečovať kvalitnú environmentálnu infraštruktúru
- **SC 4.2. Vytvárať systém inteligentnej komunálnej a komunitnej udržateľnej energetiky**
 - ŠC 4.2.1. Budovať infraštruktúru udržateľnej energetiky v meste

STRATEGICKÁ OBLASŤ 5. OBEHOVÉ HOSPODÁRSTVO

- **SC 5.1. Zefektívňovať manažment odpadového hospodárstva**
 - ŠC 5.1.1. Predchádzať vzniku odpadov v meste
 - ŠC 5.1.2. Modernizovať infraštruktúru odpadového hospodárstva
- **SC 5.2. Podporovať prechod na obehové hospodárstvo**
 - ŠC 5.2.1. Zvyšovať mieru triedenia, recyklácie a opätovného použitia odpadov

STRATEGICKÁ PRIORITA II. ODOLNÉ MESTO – (KVALITA ŽIVOTA)

STRATEGICKÁ OBLASŤ 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVIE

- **SC 6.1. Zabezpečovať integráciu verejných služieb v oblasti sociálnej a zdravotnej starostlivosti a podpory zdravia**
 - ŠC 6.1.1. Prepájať aktérov, procesy a infraštruktúru v sociálnej a zdravotnej starostlivosti
 - ŠC 6.1.2. Iniciovať programy zdravia zamerané na zdravé potraviny a zdravý životný štýl
- **SC 6.2. Vytvárať podmienky pre dostupné bývanie**
 - ŠC 6.2.1. Vytvárať podmienky pre výstavbu nových bytov a dostupnosť nájomného bývania pre mladých ľudí a pre ohrozené skupiny obyvateľov
- **SC 6.3. Podporovať inklúziu a solidaritu s ohrozenými skupinami obyvateľstva**
 - ŠC 6.3.1. Podporovať aktívne starnutie obyvateľstva
 - ŠC 6.3.2. Zabezpečovať rozvoj integrovaných podporných služieb a infraštruktúry pre ohrozené skupiny obyvateľov

STRATEGICKÁ OBLASŤ 7. VEREJNÉ SLUŽBY PRE AKTÍVNY ŽIVOT

- **SC 7.1. Podporovať rozvoj športu a športovej infraštruktúry**
 - ŠC 7.1.1. Podporovať pohybové aktivity a dostupnosť infraštruktúry pre všetky skupiny obyvateľov
- **SC 7.2. Podporovať rozvoj kultúry a jej infraštruktúry**
 - ŠC 7.2.1. Systémovo podporovať rozvoj ľudských zdrojov v kultúre
 - ŠC 7.2.2. Rozvíjať kultúrnu infraštruktúru
- **SC 7.3. Zavádzať systémový prístup ku práci s deťmi a mládežou a službám pre voľný čas**
 - ŠC 7.3.1. Posilňovať spoluprácu a koordináciu aktérov práce s deťmi a mládežou
 - ŠC 7.3.2. Zlepšovať infraštruktúru a dostupnosť služieb pre voľný čas

STRATEGICKÁ OBLASŤ 8. BEZPEČNOSŤ

- **SC 8.1. Udržiavať v meste verejný poriadok a bezpečnosť**
 - ŠC 8.1.1. Realizovať programy prevencie a posilnenia bezpečnosti obyvateľstva
 - ŠC 8.1.2. Rozvíjať bezpečnosť vo všetkých oblastiach života mesta

STRATEGICKÁ PRIORITA III. DOBRE SPRAVOVANÉ MESTO

STRATEGICKÁ OBLASŤ 9. STRATEGICKÝ ROZVOJ

- **SC 9.1 Zavádzať do praxe integrované plánovanie**
 - ŠC 9.1.1. Zavádzať systémový prístup k územnému a strategickému plánovaniu
 - ŠC 9.1.2. Budovať analyticko-strategické, plánovacie a administratívne kapacity

STRATEGICKÁ OBLASŤ 10. INFORMATIZÁCIA

- **SC 10.1. Zlepšovať dátový manažment**
 - ŠC 10.1.1. Vytvárať otvorené dáta a systémy pre podporu integrovaného plánovania
- **SC 10.2. Uskutočňovať digitálny prechod**
 - ŠC 10.2.1. Digitalizovať služby a procesy v samospráve

STRATEGICKÁ OBLASŤ 11. OTVORENÁ SAMOSPRÁVA

- **SC 11.1. Budovať otvorenú a modernú samosprávu**
 - ŠC 11.1.1. Vytvárať a posilňovať systém územnej spolupráce a participácie
 - ŠC 11.1.2. Modernizovať infraštruktúru samosprávy

PROGRAMOVÁ ČASŤ

STRATEGICKÁ OBLASŤ 1. HOSPODÁRSKY RAST A MIESTNA EKONOMIKA

Pre udržateľný rozvoj a zabezpečenie prosperity súčasných a budúcich generácií obyvateľov sa mesto Banská Bystrica do roku 2030 stane dynamicky sa rozvíjajúcim, konkurencieschopným a atraktívnym krajským mestom s cielene formulovanými politikami a účinnými akciami orientovanými na vytváranie podmienok pre lepšiu prosperitu všetkých aktérov územnej spolupráce, podnikateľov, inštitúcií celoživotného vzdelávania, inštitúcií verejnej správy, organizácií občianskeho sektora a obyvateľov mesta.

Dynamicky sa rozvíjajúca inovatívna mestská ekonomika orientovaná na konkurencieschopné obchodovateľné sektory generuje pre samosprávu mesta dostatočné zdroje pre vyvážený a udržateľný územný a strategický rozvoj, pre investície do inovácií, vzdelávania, digitalizácie, dopravy a zlepšovania kvality mestského prostredia a verejných služieb. Produktivita miestnej ekonomiky, efektívnosť medzisektorovej a viacúrovňovej spolupráce poskytujú dobre spravovanej samospráve dostatočnú stabilitu pre poskytovanie kvalitných verejných služieb orientovaných na všeobecné blaho jej obyvateľov vrátane začleňovania ohrozených skupín obyvateľstva do života a ekonomiky mesta. Cestovný ruch je súčasťou mestskej ekonomiky a cielene využíva miestne zdroje a služby. Súčasne sa podieľa aj na komercializácii produktov kultúrneho a kreatívneho priemyslu a kultúrnych aktív.

STRATEGICKÝ CIEĽ 1.1. Zvyšovať konkurencieschopnosť a atraktivitu mesta

Očakávaná zmena

Mesto Banská Bystrica bude zvyšovať dynamiku rastu a konkurencieschopnosti miestnej ekonomiky vrátane zvyšovania celkovej atraktivity územia mesta s cieľom prilákať nových investorov, talenty a zvyšovať návštevnosť. Investície do spolupráce a podpory aktérov územnej spolupráce prinesú vytváranie atraktívnych pracovných príležitostí s vyššou pridanou hodnotou. Vytváranie účinných a adresných politík a akcií a prijímanie kvalifikovaných rozhodnutí o ich prioritizácii uľahčí metodika územnej atraktivity vypracovaná medzinárodnými expertmi Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), ktorá je relevantná aj pre mestá ako hybné sily rozvoja regiónov.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index podnikateľskej/ekonomickej aktivity*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Koncepcia rozvoja cestovného ruchu (v príprave)*
- *Koncepcia rozvoja kultúry v meste Banská Bystrica do roku 2030*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia hospodárskeho rozvoja a konkurencieschopnosti mesta Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.1. Podporovať medzisektorovú spoluprácu a inovácie

Očakávaná zmena

Podpora medzisektorovej spolupráce a inovácií je orientovaná na vytváranie ekosystému, ktorý podporuje rôznorodé formy spolupráce a prepájania rôznych sektorov, akými sú verejná správa, systém celoživotného vzdelávania a občianska spoločnosť. Nové formy spolupráce a prepojenia prinášajú inovácie, ktorých výsledkom bude zvyšovanie produktivity samotných aktérov a celkovej prosperity územia. Diverzifikácia a lepšia špecializácia orientovaná na obchodovateľné sektory miestnej ekonomiky umožní vytvárať pracovné príležitosti s vyššou pridanou hodnotou. Akcie prispievajú k vytváraniu atraktivity územia mesta, kde prevláda atmosféra otvorenej spolupráce a podnikatelia - aj napriek tomu, že sú konkurenti - navzájom kooperujú a koordinujú svoje aktivity s cieľom dosahovania spoločných ekonomických cieľov s orientáciou na spoločensky zodpovedné podnikanie a zlepšovanie podnikateľského prostredia.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INOVATÍVNE MESTO – Mestský inovačný hub - Medzisektorové inovačné partnerstvo a podpora konkurencieschopnosti a podnikania (mestský inovačný ekosystém a znalostná ekonomika v relevantných doménach inteligentnej špecializácie - RIS3)*
- *Spolupráca inštitúcií VVal a budovanie infraštruktúry v prioritných hospodárskych oblastiach*
- *Podpora a vytváranie podmienok pre vznik a rast startupových komunít, podporné programy*
- *Podpora nových prístupov a modelov rozvoja miestnej ekonomiky (napr. zdieľaná ekonomika, kolaboratívne platformy, LM3 - Lokálny multiplikátor, šetrná ekonomika, ...)*
- *Vytváranie a rozvoj podnikov sociálnej ekonomiky*
- *Iniciatívy na podporu miestnej a sociálnej ekonomiky orientované na zapájania aktérov a rôznych skupín občanov (environmentálne a sociálne zodpovedné obstarávanie tovarov a služieb, strieborná ekonomika, LM3 - lokálny multiplikačný efekt)*
- *Vypracovanie komplexnej hospodárskej a inovačnej politiky mesta (stratégia hospodárskeho rozvoja a konkurencieschopnosti)*

Garant za MsÚ

- *Odbor rozvojových aktivít mesta*

Kľúčoví aktéri a partneri mesta

- *Ustanovizne vysokoškolského vzdelávania (UMB, AU, SZU, TUZVO...)*
- *Základné a stredné (odborné) školy na území mesta a okolí*
- *Vedecké a výskumné pracoviská a inovačné inštitúcie*
- *Kľúčové združenia podnikateľov (napr. SOPK,...) a profesijné združenia*
- *Organizácie neziskového sektora*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.2. Rozvíjať cestovný ruch, kultúru a kreatívny priemysel

Očakávaná zmena

Cestovný ruch, kultúra a kreatívny priemysel významne prispievajú k formovaniu identity územia a patria medzi hybné sily rozvoja miestnej ekonomiky. Cestovný ruch a súvisiaca miestna ekonomika nadväzuje na jedinečnú históriu územia, na bohaté hmotné a nehmotné kultúrne dedičstvo, zhodnocuje potenciál ekosystémových služieb v miestnej ekonomike, vytvára moderné komplexné produkty v cestovnom ruchu a tak prispieva k budovaniu atraktívnej, medzinárodne rozpoznateľnej a konkurencieschopnej destinácie. Kreatívny priemysel je celosvetovo dynamicky sa rozvíjajúcim udržateľným odvetvím a významne prispieva k hospodárskemu rastu prostredníctvom kreativity, inovácií a diverzifikovaných nových foriem podnikania. Rozmanité inštitúcie kultúry a kreatívneho priemyslu pôsobia aj ako centrá vzdelávania a inšpirácie, ponúkajú prístupné platformy pre rôzne príbehy a pohľady na spoločnosť, podporujú porozumenie a inkluzívnosť medzi rôznymi skupinami obyvateľov mesta. Investíciami do príslušnej infraštruktúry a podporou do rastu kultúrnej a kreatívnej komunity mesto vytvára dynamické a inkluzívne prostredie, ktoré nielen zabáva a vzdeláva, ale aj prináša pridanú hodnotu vo forme hľadania netradičných odpovedí na súčasné spoločenské a environmentálne výzvy. Mesto zhodnocuje svoje skúsenosti a partnerské vzťahy s mestami v zahraničí v hospodársky dôležitých oblastiach vrátane cestovného ruchu a kultúry. Zapojenie sa do iniciatívy Nový európsky Bauhaus vytvára mosty medzi svetom vedy a techniky, umenia a kultúry. Mesto aktívne reaguje na zelené a digitálne transformačné výzvy a pozýva spoločne riešiť zložité spoločenské problémy prostredníctvom spolupráce krásnej, inkluzívnej a udržateľnej budúcnosti. Záväzok voči cestovnému ruchu a novým kreatívnym odvetviam a iniciatívam odráža odhodlanie mesta budovať zmysluplnejšiu, prepojenejšiu a živšiu komunitu, kde sa umenie a kultúra s prepojením na nové technológie a spoločenské výzvy uznávajú ako piliere blaha všetkých obyvateľov a prosperity inštitúcií.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INOVATÍVNE MESTO – Mestský inovačný hub – zhodnocovanie kultúrneho dedičstva pre podporu miestnej ekonomiky, kultúry a kreatívneho priemyslu a miestnych komunít (Kaštieľ Radvanských, Dom kultúry a Medený Hámor)*
- *Rozvoj spolupráce a partnerstiev na miestnej, mestskej, regionálnej aj medzinárodnej úrovni v rozvojových aktivitách a projektoch, ktoré prepájajú cestovný ruch, kultúru a kreatívny priemysel a ďalšie oblasti (vrátane akcií strategického významu, rozvoja kreatívnych centier a pod.),*
- *Rozvoj destinačného manažmentu a stratégie a vízie mesta v oblasti cestovného ruchu, kultúry a kreatívneho priemyslu (vrátane tvorby a aktualizácie tematických koncepčných materiálov v súvisiacich oblastiach ako je územné plánovanie, dizajn verejných priestranstiev a i.),*
- *Rozvoj destinačného marketingu a budovanie identity mesta*
- *Udržateľne využívanie kľúčového kultúrno-historického a prírodného potenciálu v ponuke cestovného ruchu, kultúry a iných voľnočasových aktivitách,*
- *Rozvíjanie konceptu “Nový Európsky Bauhaus”*
- *Prepájanie ponuky v cestovnom ruchu na produkty miestnej ekonomiky a ekosystémové služby územia Funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica (tovary a služby ktoré „poskytuje“ príroda a jej biodiverzita - napr. čistý vzduch a voda, potraviny, drevo, zážitky v prírode a krajine...)*
- *Využitie digitálnych nástrojov a nových technológií v cestovnom ruchu*

Garant za MsÚ

- *Odbor kultúry, športu a cestovného ruchu*

Kľúčoví aktéri

- *Organizácie poskytujúce služby začínajúcim podnikateľom*
- *OOCR Stredné Slovensko, KOOCR Banskobystrický kraj Turizmus*
- *Kľúčové združenia podnikateľov*
- *Organizácie zamerané na podporu podnikania*
- *Ustanovizne vysokoškolského vzdelávania (UMB, AV, TUZVO...) a ďalšieho vzdelávania*

STRATEGICKÁ OBLASŤ 2. ĽUDSKÝ POTENCIÁL

Prosperita mesta je úzko naviazaná na kultiváciu a využívanie ľudského potenciálu. Koncept prosperity zahŕňa kolektívne zručnosti, vedomosti a schopnosti obyvateľov mesta a je kľúčovou hnacou silou ekonomického rastu a inovácií. Mesto investovaním do ľudského kapitálu prostredníctvom kvalitného vzdelávania, podpory odborného vzdelávania a prípravy a celoživotného vzdelávania, ale aj poskytovaním napr. kvalitnej zdravotnej starostlivosti, vytvorí predpoklady pre kvalifikovanejšiu a produktívnejšiu pracovnú silu. To priťahuje investorov, podniky v nových hospodárskych odvetviach, ktoré vyhľadávajú vzdelaných a talentovaných zamestnancov, čo zároveň vytvára nové pracovné miesta, vyššiu úroveň príjmov a ekonomickú diverzifikáciu v území. Vzdelaná a kvalifikovaná populácia mesta sa viac zapája do podnikania a inovácií, čo ďalej podporuje hospodársky rozvoj a konkurencieschopnosť. Okrem ekonomickej sféry ku kultúrnemu a sociálnemu bohatstvu mesta prispievajú predovšetkým vzdelaní občania, ktorí sú aj veľmi často spoločensky angažovaní, vytvárajú a podporujú živé miestne komunity a aktívne sa zúčastňujú spolurozhodovania. Ľudský kapitál nie je len ekonomickým aktívom územia, ale aj základným prvkom udržateľného a inkluzívneho mestského rozvoja, ktorý akcelaruje rozvoj mesta smerom k väčšej prosperite, lepšej budúcnosti a vyššej kvalite života.

STRATEGICKÝ CIEĽ 2.1. Rozvíjať mesto ako inovatívne vzdelávacie centrum pre znalostnú a digitálnu ekonomiku

Očakávaná zmena

Nosný koncept rozvoja mesta ako inovatívneho vzdelávacieho centra nadväzuje na jedinečné predpoklady mesta Banská Bystrica v podobe existencie vhodnej územnej a sektorovej infraštruktúry a prítomnosti silných aktérov celoživotného vzdelávania a ekonomického rozvoja, čo umožňuje vytváranie synergií medzi samosprávou, akademickou obcou, subjektmi hospodárskeho života, občianskym sektorom a komunitami v meste. Mesto ako inovatívne vzdelávacie centrum sa orientuje na znalostnú a digitálnu ekonomiku, pretože tieto sektory predstavujú kľúč k udržateľnému rastu a konkurencieschopnosti v 21. storočí. Digitálne technológie a znalosti podporujú vznik nových pracovných príležitostí, inovácií a efektívnejšie využívanie zdrojov. Investície do tejto oblasti zároveň zabezpečia lepšiu pripravenosť obyvateľov na výzvy modernej doby a prilákajú talenty, odborníkov a súkromné investície. Jasné formulovanie cieľov a tvorba príslušných podporných politík prispieva k zvýšeniu identity a atraktivity mesta ako regionálneho a nadregionálneho centra pre vzdelávanie, transfer poznatkov a vytváranie inovácií ako hnacej sily udržateľného ekonomického rozvoja a posilňovania prosperity.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index ľudského kapitálu*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Koncepcia rozvoja školstva v meste Banská Bystrica na roky 2021-2026*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia rozvoja ľudských zdrojov v meste Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.1. Spoluvytvárať systém celoživotného vzdelávania

Očakávaná zmena

Intelektuálny kapitál a ľudské poznatky prepojené na dobrý systém kontinuálneho celoživotného vzdelávania - ktorý je akcelerovaný využívaním pokročilých technológií - vytvárajú príležitosti pre vznik inovácií, nových podnikateľských príležitostí a tvorbu pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou. Orientácia na koncentráciu investícií a spoločné úsilie o prepájanie všetkých prvkov hmotnej a nehmotnej infraštruktúry celoživotného vzdelávania s potrebami podpory rozvoja obchodovateľných odvetví v meste významne prispieva k hospodárskemu rastu, ktorý je šetrný voči prírodným zdrojom a životnému prostrediu a predznamenáva posun od využívania tradičných prírodných zdrojov hospodárskeho rastu k novým formám udržateľného ekonomického rozvoja.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INOVATÍVNE MESTO - Mestský inovačný hub - prepojenie systému celoživotného vzdelávania, podpory inovácií a podnikania (prepojená virtuálna a fyzická infraštruktúra, prepojené vzdelávacie programy aktérov vzdelávania a potrieb kľúčových sektorov miestnej a regionálnej ekonomiky, zdieľaná vzdelávacia infraštruktúra pre všetky typy vzdelávania, prepojenie so životom mesta a jeho rôznych komunit...)*
- *Komplexné programy prípravy na zamestnanie a podnikanie*
- *Kariérové poradenstvo, orientácia na nové pracovné miesta s vyššou pridanou hodnotou (koordinácia s BBSK)*
- *Vzdelávacie a kariérne cesty pre všetky vekové a sociálne skupiny (podpora rôznych foriem vzdelávania, uznávanie výsledkov vzdelávania ...) s podporou BBSK*
- *Platforma pre podporu profesionálneho rastu pedagógov, transfer nových poznatkov pre moderné vzdelávanie (koordinácia s národnou úrovňou, komplementárne a synergické projekty)*
- *SMART školy – komplexná infraštruktúra pre digitálne vzdelávanie (hybridné, online, VR/RR, SmartLabs, špecializované učebne a programy, využívanie AI, dátová podpora rozhodovania manažmentu školy...)*
- *Multifunkčné areály MŠ a ZŠ (prevencia, záujmové vzdelávanie, inklúzia) ako súčasť modernizácie vzdelávacej infraštruktúry. V súlade s demografickým vývojom dopĺňať a meniť ich funkčné využitie.*
- *Program podpory školských/tematických komunit (zapojenie rodičov, žiakov, študentov VŠ, dobrovoľníkov ...)*

Garant za MsÚ

- *Školský úrad, oddelenie školstva a mládeže*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia vzdelávania (zriaďovatelia MŠ, ZŠ, ZUŠ, BBSK...)*
- *Poskytovatelia vysokoškolského vzdelávania (UMB, AV, TUZVO...)*
- *Vedecké a výskumné pracoviská*
- *Odborné inštitúcie napr. NIVAM*
- *Kľúčové združenia podnikateľov (SOPK...) a profesijné združenia*
- *Organizácie neziskového sektora*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.2. Modernizovať infraštruktúru vzdelávania ZŠ a MŠ

Očakávaná zmena

Modernizácia objektov, priestorov a technologickej infraštruktúry materských a základných (v spolupráci s BBSK aj stredných škôl) v meste s využívaním najmodernejších nástrojov digitalizácie vzdelávania. Pri modernizácii vzdelávacej infraštruktúry sa bude implementovať koncept "SMART" školy. Podporou rozvoja ľudských zdrojov v oblasti vzdelávania a prípravy na povolanie a podnikanie aj v primárnom vzdelávaní prináša dopady na kvalitu a atraktivitu poskytovaného vzdelávania, umožňuje účinnejšie vyhľadávať a podporovať talenty, zlepšovať praktické zručnosti mladých ľudí. Tvorba politík a konkrétnych nástrojov na vyhľadávanie, udržanie a lákanie talentov vytvára krajskému mestu Banská Bystrica dobrú konkurenčnú pozíciu v územnej súťaži vzdelávacích centier medzi väčšími mestami na Slovensku i v blízkom zahraničí.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INOVATÍVNE MESTO – Mestský inovačný hub - digitalizácia a inovácie vo vzdelávaní vrátane technologického vybavenia (online, VR/RR, SmartLabs, AI...)*
- *Aktualizácia koncepcie rozvoja školstva*
- *Dobudovanie komplexnej infraštruktúry školských areálov MŠ a ZŠ*
- *Systém využívajúce zdieľanú infraštruktúru poskytovateľov vzdelávania*
- *Podpora celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva zamestnancov MŠ a ZŠ*
- *Podpora školských komunit a prepájanie na miestny komunitný rozvoj*
- *Programy pre záujmové vzdelávanie, mimoškolské aktivity a komunitný rozvoj*

Garant za MsÚ

- *Školský úrad, oddelenie školstva a mládeže*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia vzdelávania (zriaďovatelia MŠ, ZŠ, ZUŠ +)*
- *Poskytovatelia vysokoškolského vzdelávania (UMB, AV, TUZVO...)*
- *Odborné inštitúcie napr. NIVAM*
- *Organizácie neziskového sektora*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1.3. Vytvárať podmienky pre podporu, udržanie a lákanie talentov

Očakávaná zmena

Vyhľadávanie, prilákanie a udržanie talentov v území môže mesto ovplyvniť mnohými faktormi. Talentovaní jedinci často prinášajú inovatívne nápady a zručnosti, zvyšujú produktivitu a podporujú ekonomický rast. Mestá s kvalifikovanou pracovnou silou a dostatkom talentov priťahujú ďalšie podnikateľské subjekty a investorov a povzbudzujú tie existujúce, aby rástli a expandovali. Umenie a kreatívny priemysel výrazne prispieva k bohatému, kultúrnemu a intelektuálnemu mestu. Prítomnosť a zotrvanie talentov je jednou z kľúčových hybných síl hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja a mesta a z pohľadu aktuálnych demografických trendov je jedinou možnosťou ako zachovať a rozvíjať prosperitu mesta a vytvárať zdroje aj pre financovanie vitálnych funkcií mesta a jeho ďalší rozvoj v blízkej i vzdialenej budúcnosti.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INOVATÍVNE MESTO - Mestský inovačný hub - zlepšovanie dostupnosti a atraktivity verejných služieb a celkovej ponuky územia ako predpoklad konkurencieschopnej ponuky kvality života v meste (lokalizačné faktory pri rozhodovaní sa talentovaných ľudí pri výbere svojho miesta pre život - napr. bývanie, rekreačná a kultúrna ponuka, rozmanitosť a atmosféra v meste, inovačný, technologický a startupový ekosystém, konektivita, kvalita služieb pre mladé rodiny, kvalita životného prostredia,...)*
- *Vytváranie excelentnej ponuky vo vzdelávaní s dôrazom na celoživotné vzdelávanie*
- *Cena primátora ako ocenenie talentov meste*
- *Sieťovanie aktérov hospodárskeho, vzdelávacieho a neziskového sektora s cieľom prilákania a udržania talentov v území prostredníctvom vytvárania atraktívnych pracovných príležitostí*
- *Vypracovanie koncepcie pre lákanie a udržanie talentov ("Talents attraction management")*

Garant za MsÚ

- *Školský úrad, oddelenie školstva a mládeže*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia vzdelávania (zriaďovatelia MŠ, ZŠ, ZUŠ +)*
- *Poskytovatelia vysokoškolského vzdelávania (UMB, AV, TUZVO...)*
- *Vedecké a výskumné pracoviská*
- *Odborné inštitúcie napr. NIVAM*
- *Kľúčové združenia podnikateľov (SOPK...)*
- *Organizácie neziskového sektora*

STRATEGICKÁ OBLASŤ 3. MOBILITA

Treťou strategickou oblasťou s významným dopadom na prosperitu územia mesta je mobilita. Mobilita je širší koncept, ktorý sa zameriava na schopnosť ľudí a tovaru pohybovať sa efektívne, bezpečne a udržateľne. Mobilita je kľúčovým aspektom spoločnosti a hospodárstva, pretože umožňuje pohyb ľudí a tovaru, čím prispieva k ekonomickej, sociálnej a kultúrnej interakcii medzi rôznymi oblasťami a jednotlivcami. Mobilita zahŕňa nielen fyzickú prepravu (vrátane dopravy ako technických a organizačných riešení pre presun – prostriedky a infraštruktúra), ale aj kvalitu, prístupnosť a voľbu spôsobu pohybu. Mobilita tvorí významnú zložku konkurencieschopnosti územia, kde z ekonomického hľadiska môžeme kvalitu a udržateľnosť mobility popísať napríklad ako nevyhnutnú dobu cesty obyvateľa alebo návštevníka za akýmkoľvek tovarom, službou alebo napr. pôžitkom z návštevy kultúrneho podujatia alebo športovej aktivity. Trvanie cesty a vynaložené individuálne a verejné náklady na zabezpečenie príslušnej infraštruktúry, samotnej formy dopravy (napr. dopravný prostriedok alebo aktívna forma dopravy) a fyzické zaťaženie územia a životného prostredia tak determinuje rôzne dopady na verejné financie, zaťaženosť územia a samotnú kvalitu života v meste.

Udržateľná mobilita je taký spôsob pohybu ľudí a tovaru, ktorý minimalizuje negatívne vplyvy na životné prostredie, sociálnu rovnosť a ekonomickú udržateľnosť. Týka sa všetkých dopravných systémov, ktoré uprednostňujú šetrnosť k životnému prostrediu, energetickú efektívnosť a znižovanie znečistenia. Tento koncept často zahŕňa preferenčné používanie verejnej dopravy, ako sú ekologické dopravné prostriedky (autobusy, trolejbusy, kombinované autobusy) poháňané obnoviteľnými zdrojmi energie alebo sú navrhnuté tak, aby minimalizovali emisie. Udržateľná mobilita navyše uprednostňuje využívanie nemotorizovaných (aktívnych) možností dopravy, ako je cyklo doprava a chôdza podporených napr. dobre navrhnutými cyklistickými pruhmi a chodníkmi pre chodcov. Významnú úlohu zohráva aj integrácia nových technológií akými sú napríklad inteligentné systémy riadenia dopravy a nabíjacie stanice pre elektromobily. Tieto opatrenia pomáhajú nielen pri znižovaní uhlíkovej stopy a zlepšovaní kvality ovzdušia, ale prispievajú aj k celkovému zdraviu a pohode obyvateľov mesta podporou aktívneho životného štýlu a znižovaním dopravných zápach. Cieľom je vytvoriť obývateľnejšie, efektívnejšie a ekologickejšie mestské prostredie.

Mesto Banská Bystrica sa vyznačuje vysokou intenzitou individuálnej automobilovej dopravy, predovšetkým v čase rannej a poobedňajšej špičky, a to najmä v súvislosti so zabezpečovaním prepravy do/zo školy, zamestnania a pod. Vytváranie podmienok pre rozvoj udržateľnej mobility a zvyhodňovanie aktívnych foriem dopravy je preto kľúčové.

STRATEGICKÝ CIEĽ 3.1. Budovať moderný a udržateľný systém mobility

Očakávaná zmena

Budovanie moderného systému udržateľnej mobility v meste predstavuje transformačný prístup k mestskej doprave v Banskej Bystrici, pričom uprednostňuje environmentálnu udržateľnosť, efektívnosť a dostupnosť. Doprava predstavuje významný zdroj znečisťovania ovzdušia. Prechod na udržateľné spôsoby dopravy znižuje emisie produkovaných znečisťujúcich látok, čo prispieva k lepšiemu životnému prostrediu v meste. Jadrom riešenia je posun od tradičného modelu zameraného na individuálnu automobilovú dopravu k integrovanejšej multimodálnej sieti, ktorá znižuje závislosť od fosílnych palív a minimalizuje emisie uhlíka a znečisťujúcich látok s cieľom znížiť podiel IAD. Medzi kľúčové prvky patria pokročilé systémy verejnej dopravy zabezpečované ekologickými dopravnými prostriedkami spolu s robustnou infraštruktúrou pre aktívnu dopravu, akou je preferencia aktívnej mobility (cyklodoprava a pešia mobilita). Nasadenie inteligentných technológií v oblasti mobility má rozhodujúcu úlohu, pretože ponúka údaje v reálnom čase, optimalizuje tok premávky a zlepšuje príjemnosť dopravy, má pozitívny dopad na kvalitu ovzdušia a zdravie obyvateľov. Mesto sa pripravuje na rozvoj systémov infraštruktúry budúcich technológií udržateľnej mobility (vozidlá na báze využívania elektrickej energie alebo iných ekologických pohonov - napr. vodík...). Predpokladom je vybudovanie kvalitnej, bezpečnej a atraktívnej infraštruktúry zabezpečujúcej mobilitu pre všetkých obyvateľov mesta a jeho zázemia.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index udržateľnej mobility*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Územný plán mesta*
- *Generel nemotorovej dopravy*
- *Plán udržateľnej mobility funkčného územia krajského mesta Banská Bystrica*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Aktualizácia plánu udržateľnej mobility FMO Banská Bystrica (vrátane parkovacej politiky)*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.1. Budovať infraštruktúru pre udržateľný systém mobility

Očakávaná zmena

Nevyhnutnosť budovania infraštruktúry udržateľného systému mestskej mobility sa stáva v meste Banská Bystrica čoraz dôležitejšou vzhľadom na rastúce environmentálne tlaky i potencionálnu ďalšiu urbanizáciu a rast dennej dochádzky obyvateľstva zo širšieho okolia do mesta. Ako sa postupne mesto rozširuje, pomer individuálnej automobilovej dopravy má stále rastúci trend a dopravné systémy, ktoré sú závislé od fosílnych palív, výrazne prispievajú k znečisteniu ovzdušia, uhlíkovým emisiám a dopravným zápcham. Tieto faktory nielen zhoršujú kvalitu životného prostredia, ale ovplyvňujú aj verejné zdravie, bezpečnosť a celkovú kvalitu života. Investície do udržateľnej mobility sú preto z dlhodobého hľadiska ekonomicky výhodné. Využívanie

verejnej dopravy a zdieľaných dopravných prostriedkov je v porovnaní s individuálnou automobilovou dopravou výrazne efektívnejšie. Udržateľné dopravné systémy znižujú náklady na infraštruktúru, parkovacie plochy a energetické zdroje. Znižujú náklady na opravy ciest, ktoré spôsobuje vysoká intenzita dopravy.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INTELIGENTNÉ MESTO a ZELENÉ MESTO – Inteligentná udržateľná mestská mobilita*
- *Mestská sieť cyklo dopravných ciest*
- *Integrovaný dopravný systém mesta Banská Bystrica (v spolupráci s v BBSK)*
- *Ekologizácia dopravy - nákup ekologických dopravných prostriedkov*
- *Modernizácia infraštruktúry dopravy vrátane infraštruktúry statickej dopravy*

Garant za MsÚ

- *Odbor architekta mesta*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia dopravných služieb*
- *BBSK*
- *Organizácie neziskového sektora*
- *Aktéri systému územnej spolupráce (Občania / Občianske rady a pod.)*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.2. Zavádzať nové služby a inovatívne technológie

Očakávaná zmena

Zavádzanie nových služieb a inovatívnych technológií v oblasti udržateľnej mestskej mobility stimuluje dynamické zmeny v mestskej mobilite a vytvára priestor pre udržateľnejšie, čistejšie, efektívnejšie a užívateľsky príjemnejšie dopravné systémy v meste. Medzi týmito inováciami sú aj elektrické vozidlá (EV), ktoré výrazne znižujú emisie skleníkových plynov a zlepšujú kvalitu mestského ovzdušia. Rozširovanie infraštruktúry nabíjania EV robí elektrickú mobilitu dostupnejšou. Okrem toho inteligentné dopravné technológie, ako je riadenie dopravy v reálnom čase a analýza údajov, optimalizujú plánovanie trasy a znižujú preťaženie dopravnej infraštruktúry. Využívajú sa aj rôzne platformy ako napr. „Mobility-as-a-Service“ (MaaS), ktoré integrujú rôzne spôsoby dopravy do jednej dostupnej digitálnej služby a ponúkajú používateľom pohodlie a flexibilitu cestovania. Schémy zdieľania dopravných prostriedkov akými sú napr. carsharing, bicykle, e-kolobežky, cargobike a iné zlepšujú konektivitu a vytvárajú priestor aj pre ekologický „posledný kilometer“ a podporujú rôzne formy aktívnej dopravy. Perspektívne pokroky v technológii autonómnych vozidiel vrátane systémov ich zdieľania vytvárajú priestor pre skokové zmeny v mestskej mobilite smerujúce ku znižovaniu potreby statickej dopravy a sú príslubom bezpečnejších a efektívnejších cestných sietí. Tieto inovácie umocnené podporou a iniciatívami mesta na zvyšovanie povedomia verejnosti o potrebe udržateľných a ekologických riešení sú nevyhnutné pri prechode na udržateľnú mestskú mobilitu, ktorá je životne dôležitá pre riešenie environmentálnych výziev a zvyšovanie kvality života v Banskej Bystrici.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INTELIGENTNÉ MESTO a ZELENÉ MESTO – Inteligentná udržateľná mestská mobilita*
- *„SMART“ riešenia v doprave*
- *Stimuly pre prijímanie nových technológií udržateľnej mobility - rôzne úľavy alebo podporné schémy pre inštitúcie, podniky a jednotlivcov, ktorí využívajú ekologickú dopravu*
- *Vytváranie siete nabíjajúcich staníc, dopravných SMART pointov*
- *Partnerstvá s technologickými a logistickými lídrami (pilotné zavádzanie nových služieb, zapájanie súkromných investorov a vytváranie verejno-súkromných partnerstiev)*
- *Strategické posudzovanie nových technológií a riešení a štúdie ich aplikovateľnosti na špecifické podmienky a potreby mesta*
- *Zvyšovanie informovanosti a kampane na zvýšenie povedomia o ekologických formách mobility*
- *Integrácia a harmonizácia nových technológií a služieb s existujúcimi dopravnými systémami*

Garant za MsÚ

- *Odbor architekta mesta*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia dopravných služieb*
- *BBSK*
- *Organizácie neziskového sektora*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.3. Zvyšovať podiel aktívnych foriem dopravy

Očakávaná zmena

Na zvládnutie výzvy zmeny podielu vo formách dopravy je nevyhnutné prispôsobenie infraštruktúry udržateľnej mobility. Zahŕňa rozvoj efektívnej verejnej dopravy, podporu aktívnych spôsobov dopravy, ako je cyklo doprava a podpora peších. Takáto infraštruktúra znižuje závislosť od súkromných vozidiel, znižuje emisie skleníkových plynov a znečisťujúcich látok a vedie k čistejšiemu a zdravšiemu mestskému prostrediu. Zvýšenie podielu aktívnych foriem dopravy a zníženie závislosti individuálnej automobilovej doprave zahŕňa komplexnú stratégiu, ktorá uprednostňuje dostupnosť, bezpečnosť a pohodlie.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INTELIGENTNÉ MESTO a ZELENÉ MESTO – Inteligentná a udržateľná mestská mobilita*
- *Budovanie siete cyklistických trás a peších trás ako vyhradenej, bezpečnej a dobre udržiavanej infraštruktúry pre cyklistov a peších*
- *Kampane a stimuly na behaviorálne zmeny správania sa obyvateľov zdôrazňujúce zdravotné a environmentálne prínosy chôdze a bicyklovania*
- *Integrácia aktívnej dopravy s verejnou dopravou - systémy zdieľania bicyklov hlavne v uzloch verejnej dopravy (spoločné prestupné body)*
- *Ekonomické incentívy a stimuly (napr. zníženie dostupnosti parkovania v centrálnych uzloch v meste, dodatočné poplatky, príplatky za vozidlá s vysokými emisiami a pod.)*
- *Vytváranie nízkoemisných zón, rozširovanie peších zón a zjednosmerňovanie ciest*

- *Upokojuvanie dopravy/znižovanie maximálnej povolenej rýchlosti a inkluzívny dizajn miestne špecifických riešení - napr. vytváranie bezpečných zón pri školách, sociálnych a zdravotníckych zariadeniach a pod.*
- *Vzdelávanie a osвета v oblasti zvyšovania bezpečnosti všetkých účastníkov dopravy*

Garant za MsÚ

- *Odbor architekta mesta*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia dopravných služieb*
- *BBSK*
- *Organizácie neziskového sektora*
- *Miestne komunity*

STRATEGICKÁ OBLASŤ 4. KVALITA PROSTREDIA

Kvalita mestského prostredia je kľúčovým faktorom odolnosti mesta. Budovanie odolnosti znamená posilňovanie schopnosti mesta odolávať rôznym nečakaným a meniacim sa vplyvom a prispôbiť sa rôznym výzvam, od klimatických zmien a prírodných katastrof, až po sociálne, ekonomické a aktuálne aj geopolitické otrasy. Kvalitné mestské prostredie je charakterizované udržateľnou infraštruktúrou, zelenými plochami a efektívnym manažmentom zdrojov, čo zvyšuje schopnosť mesta zvládať environmentálne stresory. Zelené plochy zlepšujú kvalitu ovzdušia a redukovujú tepelné ostrovy a zároveň poskytujú výborný priestor pre vytváranie súdržnosti miestnych komunít a psychickú pohodu obyvateľov. Významnou súčasťou zlepšovania kvality prostredia je aj participatívne plánovanie rôznych verejných priestorov. Kvalita mestského prostredia je komplexne prepojená s odolnosťou mesta, pričom dobre naplánované, udržateľné a inkluzívne mestské priestory sú schopné lepšie reagovať na širokú škálu problémov.

STRATEGICKÝ CIEĽ 4.1. Zlepšovať kvalitu prostredia v meste

Očakávaná zmena

Posilňovanie odolnosti územia mesta ako reakcia na globálne environmentálne výzvy, medzi ktoré zaraďujeme aj zmenu klímy, je súčasťou komplexnej starostlivosti o zachovanie a zlepšovanie kvality mestského prostredia. Ako sa dopady klimatickej zmeny zintenzívňujú, mesto čelí zvýšeným rizikám extrémnych poveternostných udalostí, rastúcim teplotám a vysychaniu a zhoršovaniu kvality životného prostredia. Riešenia si vyžadujú komplexný prístup v podobe posilňovania infraštruktúry, aby bola schopná odolávať klimatickým šokom, zahrnutie udržateľných a ekologických prvkov do mestského plánovania a podporu ekologických dopravných a energetických riešení. Cieľom úsilia je vytvárať a udržateľne spravovať mestské priestory, ktoré sú nielen odolné voči zmenám životného prostredia, ale zároveň prispievajú k zdravému a udržateľnému životu. To zahŕňa rozširovanie a skvalitňovanie zelených plôch, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri ochladzovaní miest, zlepšovaní kvality ovzdušia a zvyšovaní biodiverzity. Zapájanie miestnych komunít v meste do tohto úsilia zabezpečí, že riešenia sú inkluzívne a efektívne, napĺňajú potreby všetkých obyvateľov a zároveň prispievajú ku zlepšovaniu environmentálneho povedomia a podpore komunitnej starostlivosti a preberaniu spoluzodpovednosti za kvalitu svojho okolia a životného prostredia zo strany miestnych obyvateľov.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index odolnosti / kvality životného prostredia*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Akčný plán pre mitigáciu a adaptáciu na zmenu klímy mesta Banská Bystrica*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Environmentálna stratégia mesta Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.1.1. Zvyšovať odolnosť územia na zmenu klímy

Očakávaná zmena

Budovanie zelenej a modrej infraštruktúry je trvalou súčasťou inovatívnych postupov v mestskom plánovaní, ktoré sa zameriava na integráciu prírodných prvkov do mestského prostredia a krajiny s cieľom vytvoriť udržateľnejšie a odolnejšie mesto. Zelená infraštruktúra ako sieť prírodných a poloprírodných priestorov a prvkov, akými sú napríklad parky, zelené strechy, zelené steny, mestské záhrady a ulice lemované stromami nielen zlepšujú mestskú estetiku, ale poskytuje aj zásadné environmentálne prínosy. Pomáha pri znižovaní znečistenia ovzdušia, zmierňovaní účinkov mestských tepelných ostrovov a pri zvyšovaní biodiverzity. Modrá infraštruktúra zahŕňa prvky založené na vode, akými sú napríklad vodné toky, jazerá, fontány a mestské vodné prvky a udržateľné mestské odvodňovacie systémy, napr. dažďové záhrady, permeabilné povrchy a systémy na riadenie povrchového odtoku. Tieto zohrávajú významnú úlohu pri riadení mestských vodných cyklov, zlepšovaní kvality vody a znižovaní rizika miestnych záplav. Zelená a modrá infraštruktúra vytvára synergické efekty, ktoré prispievajú k adaptácii na zmenu klímy, zlepšujú verejné zdravie a podporuje rekreačné príležitosti pre obyvateľov mesta. Efektívna implementácia tohto prístupu do mestského rozvoja pretvára mesto na kvalitnejší priestor, ktorý je ekologicky citlivejší a udržateľnejší, kde príroda a urbanizmus harmonicky koexistujú.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *Ochrana a manažment prírodných ekosystémov v meste*
- *Vytvorenie programov akčných plánov vytvárania systémov zelenej a modrej infraštruktúry*
- *Vytvorenie komplexného strategického dokumentu (environmentálna stratégia mesta)*
- *Budovanie prvkov zelenej a modrej infraštruktúry*
- *Zabezpečovanie regenerácie územia a revitalizácie verejných priestorov a objektov*
- *Podpora udržateľného využívania ekosystémových služieb*
- *Realizácia projektov ochrany prírody, krajiny a biodiverzity (aj v širšom území)*
- *Implementácia štandardov pre zelené budovy - realizácia motivačných a regulačných opatrení v oblasti štandardov pre zelené budovy*
- *Stimuly a kampane pre inštaláciu zelených striech a živých stien na nových a existujúcich budovách*
- *Podporovanie komunitne vedených miestnych projektov, ktoré prispievajú k environmentálnej infraštruktúre, akými sú napr. komunitné záhrady, mestské mokrade*
- *Rozširovanie a vytváranie zelených plôch a parkov, komunitných záhrad a zelených pásov,*
- *Vytváranie priaznivých životných podmienok a výsadba vzrastlých stromov odolných voči extrémom dopadov klimatickej zmeny s uprednostnením domácich druhov (vrátane spevnených plôch, námestí a uličného priestoru)*
- *Obnovovanie prirodzených vodných útvarov (napr. potoky, rieka Hron, iné vodné plochy)*
- *Revitalizácia brehových porastov a vybudovanie biokoridorov okolo prítoku Hrona*
- *Vytváranie udržateľných odvodňovacích systémov (dažďové záhrady, priepustné chodníky...)*
- *Podpora budovania personálnych a odborných kapacít v oblasti životného prostredia v inštitúciách v kuratele mestskej samosprávy*
- *Globálne vzdelávanie (ESD), environmentálna výchova, vzdelávanie a osвета (EVVO), zapájanie komunity*

Garant za MsÚ

- *Odbor rozvojových aktivít mesta*

Kľúčoví aktéri

- *Organizácie neziskového sektora*
- *Miestne komunity*
- *Verejní a súkromní investori*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.1.2. Zabezpečovať kvalitnú environmentálnu infraštruktúru

Očakávaná zmena

Environmentálna infraštruktúra sa vzťahuje na základné systémy a zariadenia, ktoré podporujú trvalo udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi a pomáhajú zmiernovať vplyv ľudskej činnosti na životné prostredie. To zahŕňa širokú škálu prvkov, od základných systémov vodného a odpadového hospodárstva až po pokročilú zelenú a modrú infraštruktúru. Čistiarne vody, kanalizačné systémy a zariadenia na recykláciu odpadu tvoria chrbticu environmentálnej infraštruktúry, ktorá zabezpečuje bezpečné a efektívne nakladanie s odpadom a vodou, predchádzajú znečisteniu a chránia verejné zdravie. Rozvoj a údržba takejto infraštruktúry významne prispievajú k udržateľnému mestskému prostrediu, pričom potreby ľudskej populácie sú v rovnováhe so zachovaním a zveľaďovaním prírodného prostredia.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *ZELENÉ MESTO – Adaptácia na globálne environmentálne zmeny (napr. Adaptácia na zmenu klímy), Zelená infraštruktúra a biodiverzita (Zelené sídliská)*
- *INTELIGENTNÉ MESTO – Inteligentná udržateľná mestská mobilita (v kontexte udržateľnosti)*
- *Obnovovanie vodného hospodárstva, kanalizačnej siete a ČOV*
- *Ochrana a monitoring kvality životného prostredia (využitie inteligentných riešení)*
- *Používanie smart technológií na monitorovanie a správu systémov environmentálnej infraštruktúry*
- *Posilňovanie senzorických sietí pre účely monitoringu kvality ovzdušia*
- *Informačné smart tabule o klimatických a meteorologických podmienkach, kvalite ovzdušia a pod.*
- *Budovanie systémov na zachytávanie zrážkovej vody vrátane infraštruktúry na jej distribúciu na miesto jej využívania*

Garant za MsÚ

- *Oddelenie údržby miestnych komunikácií a inžinierskych sietí*

Kľúčoví aktéri

- *Poskytovatelia služieb v oblasti odpadového hospodárstva a vodného hospodárstva*
- *Neziskové organizácie*
- *Poskytovatelia SMART riešení*
- *Vybrané mestské organizácie*
- *Podniky sociálnej ekonomiky*

STRATEGICKÝ CIEĽ 4.2. Vytvárať systém inteligentnej komunálnej a komunitnej udržateľnej energetiky

Očakávaná zmena

Budovanie komunálneho a komunitného udržateľného energetického systému prináša benefity v podobe zvyšovania miestnej odolnosti, starostlivosti o životné prostredie a vytvárania energetickej nezávislosti. Ide o prechod z tradičných neobnoviteľných zdrojov energie na systém poháňaný primárne obnoviteľnými zdrojmi. Základom tohto systému je decentralizácia výroby energie, ktorá podporuje rozvoj miestnych projektov obnoviteľnej energie, akými sú napr. komunitné solárne záhrady. Zahŕňa to aj integráciu technológií inteligentných sietí, ktoré zvyšujú energetickú účinnosť a riadenie a umožňujú úpravy v reálnom čase na základe dopytu a ponuky. Okrem toho sa tento prístup zameriava na opatrenia na úsporu energie vrátane modernizácie budov pre energetickú účinnosť a na podporu energeticky účinných zariadení a postupov medzi obyvateľmi. Zapojenie členov komunity do procesu plánovania a rozhodovania ako „spoluvlastníkov“ koncepčných a technických riešení je kľúčové, lebo zabezpečuje, že systém napĺňa miestne potreby a má širokú podporu. Investovanie do komunálneho a komunitného udržateľného energetického systému môžu podniky, inštitúcie, mesto a jeho komunity znížiť svoju uhlíkovú stopu, znížiť náklady na energiu a posilniť nezávislosť a energetickú bezpečnosť vrátane vyššej environmentálnej zodpovednosti obyvateľov.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index odolnosti / kvality životného prostredia*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Koncepcia rozvoja mesta Banská Bystrica v oblasti elektrickej energie*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia udržateľnej energetiky v meste Banská Bystrica (vo väzbe na Environmentálnu stratégiu...)*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.2.1. Budovať infraštruktúru udržateľnej energetiky v meste

Očakávaná zmena

Udržateľná energetická infraštruktúra prispieva ku dlhodobej odolnosti mesta. Infraštruktúra sa primárne zameriava na integráciu obnoviteľných zdrojov energie a zvyšovanie jej podielu na energetickom mixe, akými sú fotovoltaické a solárne panely na strechách budov a na znižovanie závislosti od fosílnych palív a znižovanie emisií skleníkových plynov. Udržateľná energetika zahŕňa rozširovanie energeticky účinných technológií, akými sú napr. LED pouličné osvetlenia a systémy inteligentných sietí, ktoré optimalizujú spotrebu energie a minimalizujú odpad. Jedným z aspektov udržateľnej energetiky je aj rozvoj infraštruktúry elektrických vozidiel (EV) vrátane fotovoltaických systémov a rozšírených nabíjajúcich staníc, ktoré podporujú posun k čistejšej doprave. Udržateľná energetická infraštruktúra je podporená aj motivačnými akciami, ktoré podporujú akceptovanie opatrení pre obnoviteľnú energiu a šetrenie energiou medzi organizáciami a

obyvateľmi mesta. Investície do týchto trvalo udržateľných energetických systémov prinášajú mestu dosahovanie významných environmentálnych výhod, zníženie dlhodobých nákladov na energie a vytváranie základu pre zelenú nízkouhlíkovú budúcnosť, čo prináša aj zvyšovanie konkurencieschopnosti a prosperity mesta a zlepšovanie celkovej kvality života jeho obyvateľov.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *Infraštruktúra pre udržateľnú energetiku (Mestská elektrárň) - komunálna a komunitná energetika*
- *Využitie striech objektov vo vlastníctve mesta pre budovanie komunálnej energetiky*
- *Modernizácia budov energeticky účinnými systémami osvetlenia, izolácie a vykurovania*
- *Zvyšovanie energetickej úspory budov*
- *Systémy inteligentnej siete, ktoré optimalizujú distribúciu a spotrebu energie*
- *Vytvorenie motivačných nástrojov a stimulov pre spoluprácu spoločenstiev vlastníkov bytov a objektov v kuratele iných inštitúcií verejnej správy ohľadom využitia striech pre fotovoltaické systémy*
- *Spolupráca s výskumnými inštitúciami v oblasti budovania systémov udržateľnej energie*
- *Vypracovanie finančných nástrojov v spolupráci s finančnými inštitúciami pre podporu zavádzania systému a budovanie infraštruktúry komunálnej a komunitnej energetiky*

Garant za MsÚ

- *Odbor rozvojových aktivít mesta*

Kľúčoví aktéri

- *Poskytovatelia energetických služieb*
- *Neziskové organizácie*
- *Vlastníci objektov a areálov*
- *Spoločenstvá vlastníkov bytov a miestne komunity*

STRATEGICKÁ OBLASŤ 5. OBEHOVÉ HOSPODÁRSTVO

Nový prístup k nakladaniu s odpadmi v mestách, založený na princípoch obehového hospodárstva, plne reflektuje zelenú transformáciu a redefinuje odpad ako cenný zdroj, nie ako vedľajší produkt. Mesto prijíma celostný prístup k odpadovému systému, ktorý je prepojený s udržateľnosťou a efektívnym využívaním zdrojov. Cieľom je minimalizovať vznik odpadu, maximalizovať jeho recykláciu a opätovné využitie. Tento posun zahŕňa nielen technologické inovácie v oblasti spracovania a recyklácie, ale aj zásadnú zmenu v správaní obyvateľov, podnikateľov a inštitúcií v mestskom prostredí. Spotrebiteľské správanie občanov a organizácií sa orientuje na produkty navrhnuté s dôrazom na kvalitu, možnosť opravy a recyklovateľnosť, čím sa výrazne znižuje množstvo odpadu a potreba jeho skládkovania.

Mestský systém nakladania s odpadom zahŕňa aj ďalšie metódy, ako je kompostovanie, investície do zariadení na zhodnocovanie materiálov a technológie získavania energie z odpadu, ktoré premieňajú odpad na energiu, teplo alebo palivo. Model obehového hospodárstva podporuje hospodársky rast a tvorbu pracovných miest, pretože v sektore recyklácie a zhodnocovania materiálov vznikajú nové trhové príležitosti a priemyselné odvetvia. Mesto Banská Bystrica a prislúchajúce obce funkčnejestskej oblasti spolupracujú na vytváraní uzavretých systémov, kde sa odpad z jedného procesu stáva vstupom pre iný. Tým sa znižuje negatívny vplyv na životné prostredie a vytvára sa odolnejší a sebestačnejší mestský ekosystém.

Zapojenie komunity je kľúčové, pričom občania aktívne participujú na iniciatívach zameraných na znižovanie odpadu a jeho recykláciu. Vzdelávacie a osvetové kampane zdôrazňujú význam zníženia spotreby, opätovného využívania produktov a správneho triedenia odpadu. Budúcnosť obehového hospodárstva nespočíva v izolovaných stratégiách pre nakladanie s odpadmi, ale v komplexnom prístupe k rozvoju mesta a jeho okolia. Výsledkom bude nielen čistejšie a udržateľnejšie prostredie, ale aj ekonomicky dynamickejšie a sociálne zodpovednejšie spoločstvo.

STRATEGICKÝ CIEĽ 5.1. Zefektívňovať manažment odpadového hospodárstva

Očakávaná zmena

Očakávané zefektívnenie manažmentu odpadového hospodárstva spočíva v implementácii udržateľnejších, efektívnejších a technologicky pokročilých postupov. Táto transformácia zahŕňa zvýšený dôraz na redukciu odpadu už pri jeho vzniku, podporu recyklácie a opätovného využívania materiálov, čím sa výrazne znižuje objem odpadu určeného na skládkovanie. Predpokladá sa, že pokročilé technológie, ako sú systémy na triedenie odpadu riadené umelou inteligenciou, zlepšia efektivitu a účinnosť recyklačných procesov. Investície do technológií na zhodnocovanie odpadu na využiteľnú energiu prispievajú k jeho zníženiu a tvorbe energie. Mesto, v spolupráci s poskytovateľmi odpadového hospodárstva, vyvíja inteligentné systémy zberu odpadu využívajúce senzory a analytické dáta na optimalizáciu trás a harmonogramov zberu, čím sa znižujú prevádzkové náklady a negatívny vplyv na životné prostredie.

Vzdelávanie a iniciatívy na zapojenie komunity zohrávajú kľúčovú úlohu pri zmene správania občanov v oblasti produkcie a nakladania s odpadom. Zefektívnenie manažmentu odpadového hospodárstva sa zameriava nielen na maximálnu efektivitu systému nakladania s komunálnym odpadom, ale aj na dosahovanie širších environmentálnych cieľov, ako je znižovanie emisii uhlíka a zachovanie prírodných zdrojov.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index odolnosti / kvality životného prostredia*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Environmentálna stratégia mesta Banská Bystrica, Koncepcia/stratégia obehového hospodárstva*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5.1.1. Predchádzať vzniku odpadov v meste

Očakávaná zmena

Predchádzanie vzniku odpadov je kľúčovým aspektom udržateľnosti mestských oblastí. Mestské politiky spolu s behaviorálnymi vzormi obyvateľov a organizácií reagujú na základné príčiny tvorby odpadu. Vzhľadom na neustály nárast objemu odpadu spojený so súčasným spôsobom spotreby, tradičné metódy jednoduchého zberu a zneškodnenie odpadu sú už neudržateľné, a to nielen z environmentálneho, ale aj z ekonomického hľadiska. Predchádzanie alebo minimalizácia odpadu zahŕňa stratégie zamerané na redukciu množstva generovaného odpadu a zabránenie jeho vstupu do odpadového systému. Tento proaktívny prístup zahŕňa rôzne aktivity, od podpory zodpovednejších modelov spotreby a výroby až po zavádzanie politík, ktoré podporujú recykláciu, opätovné použitie a využívanie udržateľných materiálov. Časťou preventívnych opatrení je tiež vzdelávanie a informovanie obyvateľov a podnikateľov o dopadoch odpadu na životné prostredie a o možnostiach zníženia ich vlastnej „odpadovej stopy“.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *Informačné kampane, workshopy a rôzne komunitne orientované aktivity zamerané na znižovanie spotreby, plytvanie potravinami, predchádzanie vzniku a minimalizáciu odpadu, o životnom štýle a recyklácii odpadov. Iniciatívy a projekty pre podporu behaviorálnych zmien u obyvateľov a organizácií na území mesta, podpora zelenej certifikácie*
- *Zmena vzorcov spotrebiteľského správania sa (napríklad podpora nákupov bez obalov)*
- *Podpora iniciatív zdieľaných služieb (napr. nástroje, športové vybavenie a pod.)*
- *Partnerstvá s lokálnymi reštauráciami a obchodmi na zníženie množstva odpadu - napr. väčšie využívanie vratných nádob a obalov (nad rámec existujúceho zálohového systému)*
- *Rozvoj verejných priestorov s prvkami, ktoré podporujú biodiverzitu a znižujú vznik odpadu (napr. komunitné záhrady)*
- *Ekonomické motivačné nástroje pre obyvateľov, podnikateľov a iné organizácie*

Garant za MsÚ

- *Oddelenie odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev*

Kľúčoví aktéri

- *Poskytovatelia služieb v oblasti odpadového a obehového hospodárstva*
- *Obce FMO Banská Bystrica*
- *Neziskové organizácie*

- *Vlastníci budov*
- *Miestne komunity a občianske iniciatívy*
- *Podnikateľské subjekty*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5.1.2. Modernizovať infraštruktúru odpadového hospodárstva

Očakávaná zmena

Modernizácia a estetické vylepšenie infraštruktúry odpadového hospodárstva predstavujú kľúčové aspekty rozvoja a zvyšovania kvality verejných priestorov. Tento trend odráža posun v myslení organizácií a občanov od tradičného, funkčného a úžitkového pohľadu na infraštruktúru smerom k vytváraniu vizuálne atraktívnejších prvkov mestského prostredia. Infraštruktúra odpadového hospodárstva sa čoraz viac estetizuje, integrujúc prvky moderného dizajnu, umeleckých detailov a inovatívnych materiálov, čím sa zvyšuje vizuálna kvalita verejných priestorov. Postupné miestne logistické a vizuálne úpravy nielen zlepšujú estetickú príťažlivosť verejného prostredia, ale tiež podporujú efektívnejšie zapojenie obyvateľov, podnikateľov a miestnych organizácií do transformácie odpadového hospodárstva smerom k obehovej ekonomike. Modernizácia zahŕňa implementáciu inteligentných odpadových košov so senzormi pre optimalizáciu logistiky, dizajnovy navrhnuté stojiská pre kontajnery a skryté, zapustené alebo podzemné kontajnery a kompostoviská. Kombináciou estetiky a funkčnosti sa vytvárajú príjemnejšie a vizuálne atraktívnejšie verejné priestory, čo zároveň prispieva k zvýšeniu environmentálneho povedomia a vedie k čistejšiemu, krajšiemu a udržateľnejšiemu mestu.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *Zavádzanie nových služieb a smart technológií do odpadového hospodárstva*
- *Modernizácia infraštruktúry pre zber odpadu v meste*
- *Organizácia hackathonov / ideathonov ku inováciám v odpadovom hospodárstve*

Garant za MsÚ

- *Oddelenie odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev*

Kľúčoví aktéri

- *Poskytovatelia služieb v oblasti odpadového hospodárstva*
- *Neziskové organizácie*
- *Obce FMO Banská Bystrica*
- *Vlastníci budov*
- *Podnikatelia a miestne komunity*
- *Organizácie v kuratele mesta*
- *Subjekty sociálnej ekonomiky*

STRATEGICKÝ CIEĽ 5.2. Podporovať prechod na obehové hospodárstvo

Očakávaná zmena

Prechod na obehové hospodárstvo v mestách mení životný cyklus materiálov v urbánnom prostredí. Kľúčovým princípom tohto posunu je minimalizácia vzniku odpadu a efektívne opätovné využívanie a recyklácia materiálov v udržateľnom, uzavretom systéme. V rámci obehového mestského hospodárstva sú produkty navrhnuté tak, aby mali dlhú životnosť, boli ľahko opraviteľné a recyklovateľné, čím sa zabezpečuje, že zdroje zostávajú v obehu čo najdlhšie a ich hodnota sa maximalizuje. Tento prístup čelí rastúcemu problémovému množstvu mestského odpadu a obmedzeným zdrojom, zároveň však otvára priestor pre inovatívne riešenia a hospodársky rozvoj.

Mesto podporuje obehové hospodárstvo prostredníctvom trvalo udržateľných praktík v rôznych sektoroch, vrátane stavebníctva, dopravy a spotrebného tovaru, čím transformuje mestskú ekonomiku na odolnejšiu a environmentálne prijateľnejšiu. Implementáciou obehového hospodárstva mesto podporuje vytváranie uzavretých cyklov, kde nedochádza k plytvaniu a všetky materiály sa premieňajú na nové zdroje.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index odolnosti / kvality životného prostredia*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Environmentálna stratégia mesta Banská Bystrica, Koncepcia/stratégia obehového hospodárstva*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5.2.1. Zvyšovať mieru triedenia, recyklácie a opätovného použitia odpadov

Očakávaná zmena

Zavádzané projekty v oblasti triedenia, recyklácie, opätovného použitia odpadov v mestskom prostredí prispievajú k odolnosti a udržateľnosti mesta. Realizované aktivity zahŕňajú širokú škálu iniciatív zameraných na zníženie produkcie odpadu, predĺženie životnosti materiálov a zabezpečenie efektívneho využívania zdrojov. Kvalita a miera recyklácie sa zvyšuje vďaka moderným triediacim zariadeniam a rozšíreniu siete zberných miest.

V mestských častiach sa postupne rozvíjajú projekty opätovného využitia, ako sú opravárenské dielne, upcyklačné centrá a rôzne typy trhovísk a centier s použitými výrobkami. Tieto iniciatívy podporujú vynaliezavosť a zvyšujú povedomie obyvateľov o hodnote materiálov, ktoré boli doteraz považované za odpad. Distribučné iniciatívy, prepojené s občianskym sektorom, sa zameriavajú na prerozdeľovanie nadbytočného tovaru, najmä potravín a odevov, čím sa predchádza plytvaniu a podporuje komunitné blaho.

Prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev, angažovanosti komunity a inovatívnych politík mesto postupne transformuje svoj model obehového hospodárstva, čím nastavuje nové štandardy pre udržateľný život.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *Podpora prípravy odpadov na opätovné použitie (recyklácia odpadov, kompostáreň, reuse centrum...) vrátane dobudovania infraštruktúry*
- *Vytváranie a podpora komunitných recyklačných centier a iniciatív v oblasti recyklácie*
- *Programy prerozdeľovania potravín, výmenné akcie oblečenia a tovaru, online platformy na zdieľanie a redistribúciu*
- *Kampane na zvyšovanie povedomia, školské programy, komunitné upratovacie akcie, podpora komunitných aktivít a iniciatív, podpora dobrovoľníctva*
- *Partnerstvá a spolupráce, podpora investícií do technológií recyklácie a znižovania odpadu*

Garant za MsÚ

- *Oddelenie odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev*

Kľúčoví aktéri

- *Miestne komunity*
- *Neziskové organizácie*
- *MSP využívajúce zelené technológie*
- *Subjekty sociálnej ekonomiky*

STRATEGICKÁ OBLASŤ 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVIE

Sociálne služby mesta a podpora zdravia sa významne podieľajú na zabezpečovaní kvality života obyvateľov mesta a sú základom rozvoja podporného a inkluzívneho mestského prostredia i celkovej atraktivity mesta. Služby zahŕňajú širokú škálu sociálnych služieb a programov vrátane podporných programov podpory zdravia a poskytovania zdravotnej starostlivosti a pri riešení rôznych životných situácií obyvateľov mesta. Zabezpečením spravodlivého prístupu k základným zdrojom a podpore tieto služby pomáhajú jednotlivcom a dotknutým rodinám pri prekonávaní rôznych sociálno-ekonomických problémov a významne prispievajú k celkovej pohode a súdržnosti mestskej komunity. Ich dosah je obzvlášť dôležitý pri podpore pocitu spolupatričnosti a bezpečia medzi najohrozenejšími skupinami obyvateľstva, čím sa obohacuje sociálna štruktúra miest a podporuje sa sociálna súdržnosť ako jeden z predpokladov udržateľného rozvoja mesta.

STRATEGICKÝ CIEĽ 6.1. Zabezpečovať integráciu verejných služieb v oblasti sociálnej a zdravotnej starostlivosti a podpory zdravia

Očakávaná zmena

Integrácia verejných služieb v oblasti sociálnej starostlivosti, podpory zdravia a zdravotnej starostlivosti vytvára predpoklady pre komplexné a funkčné riešenia zabezpečenia blaha obyvateľov a prispieva ku atraktivite a prosperite územia mesta. Pretože rôzne životné situácie obyvateľov ich privádzajú do sociálne nepriaznivých situácií čo často vyúsťuje ku zdravotným problémom a naopak, prepájaním služieb zdravotnej a sociálnej starostlivosti mesto efektívnejšie a preventívne pomáha riešiť potreby svojich obyvateľov. Integrované služby zabezpečujú, že jednotlivci dostanú komplexnú podporu, ktorá zahŕňa nielen lekárske ošetrovanie, ale aj preventívne zdravotné opatrenia, podporu duševného zdravia a súvisiacu sociálnu podporu. Mesto podporuje koordináciu všetkých služieb v súlade so zásadou "občan je v strede systému". Tento prístup zjednodušuje prístup občana k celému spektru služieb, znižuje riziko omeškaní, medzier alebo duplicity, zvyšuje prenos informácií a udržateľnosť riešenia životných situácií k čomu najvýraznejšie prispieva práve funkčná koordinácia a spolupráca medzi poskytovateľmi príslušných služieb. Vo výsledku integrácia verejných služieb vedie k lepšiemu a dôstojnejšiemu životu obyvateľov mesta, vyšším sociálnym istotám a následne aj k lepšiemu zdravotnému stavu, k účinnejšiemu sociálnemu začleneniu a odolnejšej komunite.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index kvality verejných služieb*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Komunitný plán sociálnych služieb na roky 2021 – 2027*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia inklúzie mesta Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.1.1. Prepájať aktérov, procesy a infraštruktúru v oblasti sociálnej a zdravotnej starostlivosti a podpory zdravia

Očakávaná zmena

Mesto svojimi aktivitami reaguje na zložitú situáciu slabo previazaných systémov sociálnej a zdravotnej starostlivosti na Slovensku a pre poskytovanie efektívnych služieb orientovaných na potreby obyvateľa mesta vyvíja aktivity smerujúce ku lepšej spolupráci poskytovateľov takýchto služieb, napomáha zladovaniu a prepájaniu jednotlivých procesov a spoluvytvára súvisiacu podpornú verejnú infraštruktúru. Rôznorodé potreby obyvateľov mesta si vyžadujú integrovaný a komplexný prístup, preto zainteresované strany efektívne spolupracujú (napr. poskytovatelia zdravotnej a sociálnej starostlivosti, rôzne komunitné, súkromné a verejné inštitúcie). To si vyžaduje nielen harmonizáciu procesov a postupov, ale aj postupné strategické a zdieľané využitie a prepájanie infraštruktúry na zabezpečenie dostupnosti a kvality starostlivosti. Keďže populácia mesta sa neustále diverzifikuje, permanentnou výzvou pre všetkých aktérov je vytváranie flexibilného a efektívneho systému, ktorý reaguje a prispôsobuje sa neustále vyvíjajúcim sa potrebám obyvateľov mesta, kde občan je v strede systému.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INOVATÍVNE MESTO - medzisektorové inovačné partnerstvá (väzba na oblasti RIS3 - zdravotníctvo, digitalizácia, zdravé potraviny - integrácia služieb, nové technológie a prístupy, smart služby...)*
- *MESTO PRE VŠETKÝCH (na nikoho sa nezabudne) – Platformy spolupráce a infraštruktúra služieb pre aktívny život*
- *Fyzická a virtuálna integrácia služieb (napr. vytvorenie podporného informačného systému - digitálna platforma pre podporu integrácie služieb, cesty koordinovanej starostlivosti, prepojenie na komunitné centrá v mestských častiach, telemedicína, inovatívne formy financovania...)*
- *Zapájanie členov komunity do plánovania a poskytovania služieb, získavanie spätnej väzby a hodnotenie kvality služieb*
- *Vypracovanie Konceptie integrovaných sociálnych a zdravotných služieb a podpory zdravia*

Garant za MsÚ

- *Odbor sociálnych vecí*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb, služieb zdravotnej starostlivosti a podpory zdravia na území mesta a v jeho okolí*
- *Organizácie záujmovej samosprávy*
- *Neziskové organizácie (napr. komunitne orientované organizácie, charity, SČK,...)*
- *Miestne komunity*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.1.2. Iniciovať programy zdravia zamerané na zdravé potraviny a zdravý životný štýl

Očakávaná zmena

Spolupráca všetkých relevantných strán sa zameriava na nové komplexné programy podpory zdravia a zdravého životného štýlu v meste, ktoré zahŕňajú nielen podporu spotreby kvalitných (čistých a preferenčne miestne produkovaných) potravín s vysokými výživnými hodnotami, ale aj integráciu pravidelnej fyzickej aktivity, duševnej pohody a súvisiaceho udržateľného mestského/životného prostredia. Aktivity zahŕňajú partnerstvá s miestnymi podnikateľmi, súkromnými a verejnými zariadeniami spoločného stravovania, školami a komunitnými organizáciami s cieľom podporovať prístup k čerstvým, kvalitným a cenovo dostupným potravinám. Vzdelávacie kampane prispôbené rôznym skupinám obyvateľov poskytujú praktické informácie o výžive a varení spolu s iniciatívami propagujúcimi fyzické aktivity, ako sú celomestské fitness výzvy, pešie skupiny a rozvoj prístupných zelených plôch na športové aktivity a rekreáciu. Programy sú inkluzívne, berú do úvahy rôzne sociálno-ekonomické zázemie, kultúrne preferencie a životný štýl obyvateľov mesta. Podpora duševného zdravia sa realizuje prostredníctvom workshopov a sietí komunitných iniciatív, pričom sa rešpektuje súvislosť duševného zdravia a fyzickej pohody a kvality mestského prostredia. Tieto programy nemajú za cieľ len zlepšovať individuálne zdravie obyvateľov, ale podporujú aj širšiu kultúru zdravého životného štýlu a pohody v rámci mestskej komunity, čím celkovo prispievajú k vitalite a odolnosti mesta.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INOVATÍVNE MESTO - medzisektorové inovačné partnerstvá (väzba na oblasti RIS3 - zdravotníctvo, digitalizácia, zdravé potraviny - integrácia služieb, nové technológie a prístupy, smart služby...) – kvalitnejšie, konkurencieschopné a nové služby - prepájanie neverejných a verejných poskytovateľov služieb (napr. služby v kuratele BBSK a pod.)*
- *MESTO PRE VŠETKÝCH (na nikoho sa nezabudne) – Platformy spolupráce a infraštruktúra služieb pre aktívny život (napr. prepájanie ekosystémových služieb – produktov okolia mesta/vidieka so spotrebou v meste v oblasti zdravých potravín a zdravého životného štýlu)*
- *Podpora existujúcich podujatí a ďalších diferencovaných aktivít na podporu spotreby čistých a kvalitných, preferenčne miestne produkovaných potravín (Otváranie Bánoša, Radvanský Jarmok,...)*
- *Vzdelávacie kampane zdravej výživy (kurzy varenia, workshopy o výžive, informačné kampane komunitných centier, online platforiem a škôl - školské záhrady, vzdelávanie o výžive v učebných osnovách, programy zdravého stravovania...)*
- *Partnerstvá s miestnymi podnikmi a reštauráciami (varenie zdravších jedál, používanie surovín z miestnych zdrojov, nutričné informácie a informácie o pôvode jedla)*
- *Fitness a wellness programy (komunitné podujatia, spolupráca s poskytovateľmi, vytváranie bezpečných chodníkov a cestičiek pre chôdzu, beh a cyklistiku)*
- *Zakladanie mestských komunitných záhrad a rozvíjanie poľnohospodárstva podporovaného komunitou (CSA)*
- *Motivačné programy pre zdravší životný štýl ako napríklad zľavy alebo cenové zvýhodnenia na služby zdravia v meste...*
- *Podpora zlepšenia dostupnosti preventívnych zdravotných prehliadok a služieb (napr. v komunitných centrách, poradenstvo...)*
- *Podpora prevencie a podpory zdravia s využitím nových technológií a aplikácií (mobilné aplikácie na sledovanie výživy, cvičenia a pohybu, zdravotná výchova, zapojenie komunity)*
- *Vypracovanie Koncepce integrovaných sociálnych a zdravotných služieb a podpory zdravia*

Garant za MsÚ

- *Odbor sociálnych vecí*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb, služieb zdravotnej starostlivosti a podpory zdravia*
- *Regionálny úrad verejného zdravotníctva a iné inštitúcie verejnej správy*
- *Organizácie záujmovej samosprávy*
- *Neziskové organizácie*
- *Miestne komunity*
- *Producenti miestnych potravín, služieb a produktov*

STRATEGICKÝ CIEĽ 6.2. Vytvárať podmienky pre dostupné bývanie

Očakávaná zmena

Podpora dostupného bývania v meste je dôležitým prvkom pri zabezpečovaní blahobytu a stability obyvateľov mesta i samotnej kvality života a atraktivity územia. Kvôli historickému charakteru urbanizácie a eskaláciou cien nehnuteľností v posledných rokoch sa cenovo dostupné a primerané bývanie stáva v meste naliehavým problémom, ktorý určuje kvalitu života obyvateľov a stabilizáciu mladej generácie (obyvateľstva v produktívnom veku) v meste alebo aj možnosti stabilizácie pracovníkov vo vybraných verejných službách, ktoré sú pre mesto mimoriadne kritické (napr. pracovníci v sektoroch školstva, sociálnych služieb a zdravotníctva). Na vyriešenie rastúceho problému je nevyhnutná nová politika a programy na podporu bývania, ktoré ponúkajú celý rad riešení od dotovaného bývania a pomoci pri prenájme až po podporné služby pre ohrozené skupiny obyvateľstva, akými sú napr. ľudia bez prístrešku, ľudia bez bývania alebo ľudia vylúčení z bývania (ohrození stratou bývania, neisté bývanie, nevyhovujúce alebo nelegálne bývanie). Tieto programy reflektujú nielen základnú ľudskú potrebu – prístrešie – ale prispievajú aj k celkovej sociálno-ekonomickej stabilite mesta. Efektívna podpora bývania v meste zahŕňa prístup založený na spolupráci, zapojenie a usmerňovanie štátnych nástrojov podpory, spoluprácu s neziskovými organizáciami a komunitnými skupinami spolupracujúcimi na vytváraní udržateľného a inkluzívneho prostredia pre všetkých obyvateľov mesta.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index kvality verejných služieb*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Program rozvoja bývania mesta Banská Bystrica na roky 2015 – 2020*
- *Koncepcia rozvoja bývania (v príprave)*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia inklúzie mesta Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.2.1. Vytvárať podmienky pre výstavbu nových bytov a dostupnosť nájomného bývania pre mladých ľudí a pre ohrozené skupiny obyvateľov

Očakávaná zmena

Podpora nájomného bývania pre mladých ľudí a ohrozené skupiny obyvateľstva je spolu s cieľovou podporou výstavby nových bytov je dôležitou súčasťou mestského rozvoja, územného a strategického plánovania s cieľom spoluvytvárania atraktivity mesta a podpory inklúzie. Krajské mesto je centrom príležitostí a priťahuje mladých odborníkov, podnikateľov, študentov a rôznorodé skupiny, ktoré hľadajú viacej príležitostí pre svoju budúcnosť prepojenú s dostupným bývaním v krajskom meste. K riešeniam tohto problému sú vypracované cieľové programy a podporné opatrenia na všetkých úrovniach v spolupráci s relevantnými aktérmi, ktoré podporujú napríklad rozvoj cenovo dostupných nájomných jednotiek, ponuka

dotácií alebo finančnej pomoci pre ľudí v rôznej životnej situácii nájomníkov s nižšími príjmami a stimulácia výstavby nových bytov prispôbených potrebám pre rôzne skupiny obyvateľov. Takéto iniciatívy prispievajú k sociálnej a ekonomickej stabilite mestského prostredia, jeho atraktivite a prosperite, pričom zabezpečujú, aby mesto zostalo dostupným a spravodlivým priestorom pre všetkých obyvateľov bez ohľadu na ich vek alebo sociálno-ekonomické postavenie.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *MESTO PRE VŠETKÝCH (na nikoho sa nezabudne) – Platformy spolupráce a infraštruktúra služieb – prepájanie silných stránok verejného a súkromného sektora a pod...*
- *Vypracovanie politiky v oblasti rozvoja a podpory bývania v meste (prioritne pre potreby sektorov verejných služieb v kritickej situácii v meste, podpora bývania pre mladých a ohrozené skupiny obyvateľstva, podpora bývania pre pracovníkov v dôležitých povolaniach pre poskytovanie verejných služieb mesta, budovanie mestského bytového fondu, inovatívne formy riešenia bývania pre rôzne cieľové skupiny, spolupráca so súkromným sektorom, model financovania výstavby a spravovania nájomných bytov, rôzne PPP projekty,...)*
- *Podpora rozvoja možností bývania pre seniorov, vrátane komunit dôchodcov, zariadení asistovaného bývania a dostupných úprav existujúcich domov, ktoré starším ľuďom umožnia žiť bezpečne a viacej nezávisle*
- *Model financovania výstavby, modernizácie a spravovania nájomných bytov*
- *Cielené programy podpory bývania*

Garant za MsÚ

- *Odbor architekta mesta*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a súkromní investori*
- *Neziskové organizácie*
- *Miestne komunity*
- *Verejné inštitúcie a organizácie*
- *Financujúce organizácie a inštitúcie*

STRATEGICKÝ CIEĽ 6.3. Podporovať inklúziu a solidaritu s ohrozenými skupinami obyvateľstva

Očakávaná zmena

Podpora začlenenania a solidarity so všetkými ohrozenými skupinami obyvateľstva v mestskom prostredí vytvára súdržné a odolné mestské komunity. Mesto so svojím rôznorodým obyvateľstvom a rôznymi možnosťami začleňovania ponúka výzvy a príležitosti na podporu inkluzívnej spoločnosti. Pri riešení týchto výziev sa uplatňuje komplexný prístup, ktorý rieši problémy ako sociálna nerovnosť, dostupnosť a zastupovanie záujmov a potrieb. Politiky a iniciatívy sa navrhujú tak, aby nielen spĺňali základné potreby ohrozených skupín – aby sa zabezpečila aj ich aktívna účasť a zastúpenie už pri tvorbe samotných politík, programov, iniciatív a konkrétnych aktivít. Mesto poskytuje pre všetkých obyvateľov rovnaké príležitosti pre vzdelávanie a poskytuje rôznorodé príležitosti práce od príležitostného zamestnávania až po pravidelnú prácu napr. cez podniky sociálnej ekonomiky. Prijatím kultúry inklúzie a solidarity sa mesto stáva spravodlivejším miestom pre život, kde každý občan môže podľa svojich možností prispievať ku tvorbe spoločných hodnôt a kvality života v meste a je v takomto úsilí podporovaný.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index inklúzie*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Komunitný plán sociálnych služieb na roky 2021 – 2027*
- *Akčný plán KPSS na príslušný rok*
- *Koncepcia rozvoja marginalizovanej rómskej komunity v meste Banská Bystrica 2030*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia inklúzie mesta Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.3.1. Podporovať aktívne starnutie obyvateľstva

Očakávaná zmena

Podpora aktívneho starnutia obyvateľstva je stále dôležitejšou oblasťou podpory kvality života, pretože demografický vývoj prináša rastúci počet starších dospelých, čo vyvoláva tlak na rozsah a kvalitu poskytovaných verejných služieb a na druhej strane znižovanie počtu produktívneho obyvateľstva prináša znižovanie schopnosti samosprávy mesta na takýto tlak primerane reagovať. Na tento fenomén mesto reaguje komplexným prístupom, ktorý zabezpečuje, že mesto je nielen priateľské k starnutiu, ale aj aktívne podporuje proces aktívneho starnutia. To zahŕňa vytváranie inkluzívnych mestských priestorov, ktoré uspokojujú fyzické, sociálne a emocionálne potreby starších obyvateľov, umožňuje im žiť nezávisle a plne sa zapájať do komunitného života. Iniciatívy zahŕňajú aktivity pre dostupnosť verejnej dopravy, vytváranie komunitných centier, ktoré ponúkajú zdravotné a wellness programy, zabezpečenie cenovo dostupných zdravotníckych a sociálnych služieb a podporu príležitostí pre celoživotné vzdelávanie, dobrovoľníctvo a iné

záujmové aktivity. Zameraním sa na tieto oblasti mesto zlepšuje kvalitu života všetkých obyvateľov, nielen starších obyvateľov, ale aj využíva a zhodnocuje ich cenné profesionálne a celoživotné skúsenosti a znalosti a uznáva ich ako cenných prispievateľov k sociálnej a kultúrnej rozmanitosti v meste.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *MESTO PRE VŠETKÝCH (na nikoho sa nezabudne) – Platformy spolupráce a infraštruktúra služieb pre aktívny život (inštitúcie a organizácie s aktivitami ktoré sú relevantné pre podporu aktívneho starnutia...)*
- *Komunitné podporné služby - domáca zdravotná starostlivosť, donáška stravy, sociálne poradenstvo, pomoc seniorom pre podporu ich nezávislosti v prirodzenom domácom prostredí*
- *Zapájanie do aktivít, ktoré podporujú komunitnú súdržnosť a pokračujúci osobný rozvoj - využitie skúseností a zručností, zapojenie do programov komunitnej starostlivosti o životné prostredie, verejnú zeleň a udržiavania poriadku, organizačná asistencia pri komunitných podujatiach, medzigeneračné vzdelávanie...*
- *Prístup k technológiám starším dospelým vrátane vzdelávania a asistencie ich používania, aby mali prístup k rôznym službám online*
- *Zapojenie seniorov a ich reprezentatívnych organizácií do mestského plánovania a rozhodovacích procesov, aby ich potreby a preferencie boli zohľadňované pri rozvoji mesta*

Garant za MsÚ

- *Odbor sociálnych vecí*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb a iných podporných služieb*
- *Neziskové organizácie*
- *Miestne komunity*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.3.2. Zabezpečovať rozvoj integrovaných podporných služieb a infraštruktúry pre ohrozené skupiny obyvateľov

Očakávaná zmena

Zavádzanie integrovaných podporných služieb pre ohrozené skupiny obyvateľstva predstavuje komplexné intervencie zamerané na riešenie zložitých a prelínajúcich sa výziev, ktorým tieto skupiny čelia. Ohrozené skupiny obyvateľstva, napr. osoby ohrozené stratou bývania, osoby so zdravotným znevýhodnením, marginalizované etnické menšiny a podobne a rodiny s nízkymi príjmami, utečenci z oblastí v humanitárnej kríze, často narážajú na mnohostranné prekážky v prístupe k základným službám. Na účinnejšiu pomoc týmto skupinám mesto podporuje uplatňovanie integrovaného prístupu, ktorý integruje a kombinuje rôzne služby – vrátane zdravotnej starostlivosti, sociálnej starostlivosti, vzdelávania, podpory bývania a poskytovania vhodných pracovných príležitostí ako súdržného systému prepájajúceho jednotlivé služby pomoci do transparentného a čitateľného systému orientovaného na občana. Tento prístup zaisťuje, že poskytovaná podpora je nielen komplexná, ale aj efektívnejšia, odstraňuje fragmentáciu a uľahčuje jednotlivcom orientáciu a prístup k personalizovanej pomoci, ktorú potrebujú. Integrované služby vytvárajú podporný rámec, ktorý spíňa bezprostredné potreby a posilňuje jednotlivcov, podporuje ich odolnosť a

umožňuje im plnú účasť na živote v komunite. Integrácia, zlepšovanie kvality a dostupnosti podporných služieb podporuje sociálne začlenenie, rovnosť a celkové blaho obyvateľov mesta.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *MESTO PRE VŠETKÝCH (na nikoho sa nezabudne) – Platformy spolupráce a infraštruktúra služieb pre aktívny život*
- *MESTO PRE VŠETKÝCH (na nikoho sa nezabudne) – Mestský sociálny podnik so zameraním na poskytovanie verejných služieb v meste orientované na kvalitu mestského prostredia*
- *“Inkubátor inklúzie” ako spoločná platforma pre zlepšovanie spolupráce a koordinácie subjektov verejného a súkromného sektora a rôznych komunitných iniciatív pre ohrozené skupiny obyvateľstva zameraná na integráciu a previazanie služieb poskytovaných rôznymi aktérmi s cieľom zabezpečenia integrovaných riešení a užívateľsky na občana orientovaných služieb (rozvoj a podpora už existujúcich platforiem a pracovných skupín)*
- *Integrované poskytovanie služieb pre utečencov z Ukrajiny a migrantov z ďalších oblastí sveta postihnutých humanitárnou krízou*
- *Integrovaný intervencie podpory marginalizovaných rómskych komunit - zapájanie do otvoreného trhu práce a systému sociálnej ekonomiky s previazaním na služby v oblasti celoživotného vzdelávania, poradenstva, cieľenej asistencie a podpory svojpomocných riešení špecifických sociálno-ekonomických problémov*
- *Prepájanie komunitného plánu sociálnych služieb s ďalšími politikami mesta, verejnými službami a komunitne orientovanými aktivitami*
- *Zlepšovanie a systematizácia spolupráce s rôznymi neziskovými organizáciami, občianskymi iniciatívami a svojpomocnými skupinami – previazanie na vytváranie partnerstiev v rámci systému územnej spolupráce v územnej a tematickej dimenzii*

Garant za MsÚ

- *Odbor sociálnych vecí*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych a iných podporných služieb*
- *Cirkev*
- *Neziskové organizácie*
- *Miestne komunity*
- *Zdravotné znevýhodnení, rodiny s deťmi a mládež z rôznorodého prostredia, občania v kríze, marginalizované rómske skupiny,...*

STRATEGICKÁ OBLASŤ 7. VEREJNÉ SLUŽBY PRE AKTÍVNY ŽIVOT

Významné miesto v oblasti zabezpečovania kvality života a atraktivity územia pre obyvateľov a návštevníkov mesta majú verejné služby v oblasti športu, kultúry, starostlivosti o deti a mládeže a využívania voľného času. Dostupnosť a kvalita týchto služieb výrazne ovplyvňuje sociálnu štruktúru a ekonomickú vitalitu, vytvára v obmedzenom mestskom priestore mnoho príležitostí pre sociálne interakcie a zapájanie sa do komunity a celkove prispieva ku blahu mestského obyvateľstva. Športové zariadenia a programy nielen podporujú fyzické zdravie, ale tiež rozvíjajú zručnosti tímovej práce a budovanie psychickej odolnosti. Stávajú sa priestorom, kde sa stretávajú ľudia z rôznych prostredí, prekonávajú sociálne bariéry a budujú spoločné väzby. Kultúrne služby, ako sú knižnice, múzeá a divadlá, rôzne centrá živej a nezriadovanej kultúry ponúkajú intelektuálnu stimuláciu a estetické obohatenie a slúžia ako vstupné brány do rôznych svetov vedomostí a kreativity. Pomáhajú pri zachovávaní najmä kultúrneho dedičstva mesta a podporujú pocit identity a spolupatričnosti medzi jeho obyvateľmi. V hodnotení kvality života zohrávajú významnú úlohu subjektívne faktory.

Špecializované programy a služby pre deti a mládež zohrávajú kľúčovú úlohu pri formovaní budúcnosti mesta poskytovaním bezpečného a podnetného prostredia pre mladých ľudí, aby sa mohli učiť, socializovať a rozvíjať svoje zručnosti. Takto zamerané programy a služby pomáhajú pri výchove všestranných a sebavedomých jednotlivcov, ktorí sú pripravení aktívne a pozitívne formovať budúcnosť mesta. Aktivity a programy určené pre mládež riešia aj sociálne začlenenie, neformálne vzdelávanie a kariérny rozvoj a sú nevyhnutné pre ich holistický rast ako aktívnych, uvedomelých a zodpovedných občanov.

Spektrum verejných služieb vhodne dopĺňa aj ponuka voľnočasových aktivít vrátane rozmanitej infraštruktúry a spektra aktivít rôznych organizácií a komunít v meste, ktoré poskytujú priestor pre potrebný oddych od stresu mestského života a priestor pre komunitné väzby a zážitky.

STRATEGICKÝ CIEĽ 7.1. Podporovať rozvoj športu a športovej infraštruktúry

Očakávaná zmena

Banská Bystrica je známa aj ako mesto športu a olympijských víťazov. V roku 2017 získala titul Európske mesto športu, v roku 2022 hostila najväčšie športové podujatie na Slovensku - Európsky olympijský festival mládeže EYOF a v roku 2024 Majstrovstvá Európy v atletike do 18 rokov, v meste sídli Vojenské športové centrum Dukla zastrešujúce vrcholových športovcov a olympionikov. Budovanie a udržiavanie kvalitnej športovej infraštruktúry spolu s podporou športových aktivít v meste zohráva kľúčovú úlohu pri podpore zdravej a živej komunity. V mestskom prostredí, kde je limitovaný verejný priestor a štýl života sa stáva čoraz "sedavejším", je dostupnosť dobre vybavených športových zariadení a ponuka spektra príležitostí pre športové aktivity čoraz významnejšia. To zahŕňa nielen udržiavanie a skvalitňovanie objektov s primárnou úlohou pre šport, ale aj využitie a prispôsobovanie viacúčelových plôch, verejných parkov a zelených plôch, ktoré podporujú fyzickú aktivitu pre všetky vekové skupiny.

Podpora športu v meste je komplexná a presahuje rámec infraštruktúry; zahŕňa aj podporu komunitných športových programov (tzv. nezriadeného športu) a klubov, organizovanie miestnych podujatí a turnajov a poskytovanie grantov alebo dotácií na podporu účasti obyvateľov z rôznych prostredí vrátane účasti obyvateľov so zdravotným postihnutím. Investíciami do športovej infraštruktúry a podporou športových aktivít mesto výrazne prispieva ku blahu svojich obyvateľov, podporuje sociálnu súdržnosť a kultúru zdravia a dobrej fyzickej kondície, ktorá rezonuje vo všetkých vrstvách mestského obyvateľstva. Mesto využíva svoj potenciál pripravovať a realizovať aj väčšie športové podujatia a podpora športu tak výrazne posilňuje imidž a atraktivitu mesta doma a v zahraničí.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index kvality verejných služieb*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Koncepcia rozvoja športu v meste Banská Bystrica 2021 – 2027*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia rozvoja verejných služieb pre aktívny život v meste Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.1.1. Podporovať pohybové aktivity a dostupnosť infraštruktúry pre všetky skupiny obyvateľov

Očakávaná zmena

Podpora pohybových aktivít a zabezpečenie dostupnosti rôznorodej infraštruktúry pre všetky vekové a záujmové skupiny v meste prispieva ku existencii živej, zdravej a inkluzívnej mestskej komunity. Mesto je charakteristické prítomnosťou ľudí so širokým spektrom potrieb a záujmov a túto rozmanitosť podporuje prostredníctvom širokej ponuky pohybových a rekreačných aktivít. Znamená to nielen zabezpečovanie dostupnosti existujúcej infraštruktúry športu v podobe tradičných športových zariadení, akými sú napr.

telocvične a ihriská, ale aj sprístupňovanie a vytváranie priestorov a podmienok pre uskutočňovanie rôznorodých aktivít akými sú napr. fitness cvičenia, joga, tanec, turistika a cyklistika oslovujúcich rôzne vekové skupiny s rôznymi preferenciami. Investície do infraštruktúry sa zhodnocujú prostredníctvom ich efektívneho využívania a zvyšovania dostupnosti infraštruktúry a aktivít pre každého obyvateľa, vrátane starších ľudí, detí a ľudí so zdravotnými obmedzeniami s cieľom podpory aktívneho životného štýlu celej mestskej populácie.

Začleňovanie a prepájanie rôznorodej infraštruktúry služieb do širokej ponuky mesta sa zabezpečuje aj prostredníctvom lepšieho prepájania súvisiacich politík v meste s pozitívnymi dopadmi na fyzické a duševné blaho obyvateľov, posilňovanie komunít a rast súdržnosti medzi rôznymi skupinami obyvateľov. Ďalší rozvoj a budovanie cyklotrás vhodne rozvíja koncept udržateľnej mobility v meste a zvyšuje atraktivitu a dostupnosť rôznych bodov záujmu čím zároveň prispieva aj k športovým a pohybovým aktivitám obyvateľstva v meste. Mesto má veľmi dobrú polohu a podmienky pre realizáciu významných národných a medzinárodných podujatí v oblasti športu, čo prispieva ku celkovej atraktivite územia a posilňuje pozíciu športu ako silného prvku identity mesta.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *Prioritná podpora športu pre všetkých - sprístupňovanie infraštruktúry športu pre všetky skupiny obyvateľstva, zvláštna pozornosť je kladená na rozvoj školského športu a súvisiacej infraštruktúry - budovanie systému športovej prípravy od útleho veku až po dospelosť. Osobitná pozornosť sa kladie pre zohľadňovanie potrieb a umožnenie pre športovanie ľudí s hendikepom.*
- *Investície do rozvoja a údržby športovej infraštruktúry, ktorá prináša synergické efekty a vytvára flexibilné príležitosti pre nezriadený šport (aktívne trávenie voľného času, podpora zdravia, prevencia negatívnych javov, zhodnocovanie existujúceho zeleného mestského a prírodného prostredia, parky a drobná infraštruktúra...)*
- *Zlepšovanie spolupráce a koordinácie aktérov podpory a rozvoja športu a využívania športovej infraštruktúry pre čo najširšie vrstvy obyvateľstva*
- *Podpora organizovaného výkonnostného a vrcholového športu (podľa aktuálnych možností a disponibilných zdrojov samosprávy mesta)*
- *Využitie toku rieky Hron pre podporu športu*
- *Príprava a realizácia väčších športových podujatí medzinárodného charakteru*

Garant za MsÚ

- *Odbor kultúry, športu a cestovného ruchu*

Kľúčoví aktéri

- *Záujmové skupiny a športové kluby*
- *Organizácie zastupujúce jednotlivé športy (VŠC Dukla)*
- *Miestne komunity*
- *Neziskové organizácie*
- *Správcovia infraštruktúry a iné organizácie (ZAaRES, MBB, a.s, UMB Banská Bystrica)*

STRATEGICKÝ CIEĽ 7.2. Podporovať rozvoj kultúry a jej infraštruktúry

Očakávaná zmena

Základné východiská a rámec pre rozvoj kultúry a jej infraštruktúry definuje strategický dokument „Konceptia rozvoja kultúry v meste Banská Bystrica do roku 2030“. Konceptia vníma kultúru v celej jej šírke. Investície do kultúrnych organizácií, projektov a infraštruktúry sú investíciami do spoločných hodnôt, do tvorivosti, do rozvoja kompetencií, zručností a vzdelávania, do komunitného života, čo má následne aj pozitívny dopad na ekonomiku, cestovný ruch a ďalšie oblasti života mesta. Rozvoj je postavený na vytváraní silného „Partnerstva pre kultúru“, čo vytvára predpoklady udržateľného a synergického rozvoja odolnej kultúry, ktorá prispieva k zvyšovaniu kvality života obyvateľov v meste. Konceptia formuluje víziu mesta Banská Bystrica do roku 2030 ako regionálneho centra kultúry s kvalitným zázemím, ktoré vytvára priestor pre tvorivú činnosť, rozvoj a aktivity všetkých aktérov v oblasti kultúry, ako aj v jej nadväzných odvetviach a oblastiach (kreatívny priemysel, cestovný ruch, školstvo a šport) tak, aby spoločne prispievali ku kultúrnemu, ale aj širšiemu sociálnemu a hospodárskemu rozvoju mesta“. Rámec rozvoja kultúry je zadefinovaný do štyroch oblastí - udržateľná kultúrna infraštruktúra, koncept programu, podmienky pre rozvoj ľudských zdrojov v kultúre a riadenie rozvoja prostredníctvom spolupráce a systémových opatrení. Mesto je jedným z aktérov v rozvoji kultúry a vytvára podmienky pre systémové opatrenia a spoluprácu. Rozvíja najmä víziu a stratégiu kultúrnej politiky a s tým spojené aktivity prostredníctvom inovatívnych modelov partnerstiev a systémových opatrení v podmienkach miestnej samosprávy. Program rozvoja mesta z pohľadu strategického rámca referencuje z koncepcie dve dôležité oblasti – infraštruktúru kultúry a ľudské zdroje v kultúre. Riadenie rozvoja, systémové opatrenia a spolupráca v oblasti kultúry sú rámcovo obsiahnuté aj v strategických prioritách I. a III.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index kvality verejných služieb*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Konceptia rozvoja kultúry v meste Banská Bystrica do roku 2030*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia rozvoja verejných služieb pre aktívny život v meste Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.2.1. Systémovo podporovať rozvoj ľudských zdrojov v kultúre

Očakávaná zmena

Prostredníctvom aktivít, ktoré rozvíjajú ľudské zdroje v kultúre sa zvyšuje akcieschopnosť a odolnosť kultúrnych organizácií aj jednotlivcov (umelcov a iných profesionálov pôsobiacich v kultúre) v rýchlom sa meniacom prostredí, prispievať k zvyšovaniu ich konkurencieschopnosti a zároveň konkurencieschopnosti mesta, vyššej sebestačnosti kultúrnych organizácií prostredníctvom kvalitnejšie poskytovanej kultúrnej služby. Osobitné postavenie má umelecké vzdelávanie, a to formálne na pôde všetkých troch stupňov umeleckých škôl, ktoré má mesto Banská Bystrica aktívne (základné umelecké školy, konzervatórium aj

vysokú umeleckú školu), ako aj neformálne prostredníctvom širokej škály organizácií pôsobiacich v umení a kultúre, najmä z verejného a neziskového sektora. Zvyšuje sa povedomie aktérov o dôležitých témach spojených s transformáciou smerom k udržateľnosti (spoločenskej zodpovednosti). Princípy spoločenskej a environmentálnej zodpovednosti sú premietnuté v činnosti organizácií a jednotlivcov pôsobiacich v kultúre a kreatívnych odvetviach. Aktéri v kultúre majú viac zručností pre prácu s rôznymi cieľovými skupinami vrátane znevýhodnených skupín v súvislosti s ich začleňovaním do spoločnosti a zvyšovaním kvality ich života.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *MESTO PRE VŠETKÝCH (na nikoho sa nezabudne) – Platformy spolupráce a infraštruktúra služieb pre aktívny život*
- *Vytváranie podmienok na odborný a profesionálny rozvoj ľudských zdrojov v kultúre:*
- *Rozvoj umelcov, manažérov a organizácií, vrátane umeleckého vzdelávania, kultúrneho manažmentu*
- *Vzdelávanie umením*
- *Rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu, mapovania, prezentácie kultúrneho dedičstva, umenia a ostatných oblastí kreatívnych odvetví*
- *Rozvoj spolupráce a výmenu skúseností a príkladov dobrej praxe*
- *Rozvíjanie zručností ľudských zdrojov v kultúre na prácu s rôznymi cieľovými skupinami.*
- *Osobnostné rozvíjanie novej generácie v kultúre a kreatívnych odvetviach*
- *Zvyšovať povedomie aktérov v kultúre v rôznych oblastiach globálnej transformácie smerom k udržateľnosti (spoločenskej zodpovednosti).*

Garant za MsÚ

- *Odbor kultúry, športu a cestovného ruchu*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia služieb v kultúre*
- *Inštitúcie celoživotného vzdelávania v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu*
- *Neformálne skupiny profesionálov v kultúre a kreatívnom prostredí*
- *Organizácie zastupujúce jednotlivé oblasti kultúry*
- *Miestne komunity*
- *Neziskové organizácie*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.2.2. Rozvíjať kultúrnu infraštruktúru

Očakávaná zmena

Vitalitu kultúrnej a kreatívnej scény ovplyvňuje dôsledné uplatňovanie princípov partnerstva, ktoré premoštuje medzery medzi rôznymi aktérmi – štátom, územnou samosprávou, súkromným sektorom, kultúrnymi inštitúciami, umelcami a kreatívcami a ich samotnými komunitami. Zhodnocuje a komercializuje sa existujúci potenciál kultúrnej infraštruktúry vrátane hmotných a nehmotných aktív kultúrneho dedičstva. Mesto investuje do obnovy svojich objektov s charakterom kultúrneho dedičstva a uplatňuje rôzne prístupy a modely pre ich rozvoja, využitie a budúcu udržateľnosť. Objekty sa obnovujú z hľadiska zabezpečenia energetickej efektívnosti, reakcie na globálne environmentálne výzvy, zachovania

pamiatkových hodnôt a reprezentatívneho a estetického vzhľadu a vytvárania dôstojného zázemia na umeleckú tvorbu a účasť na kultúre. Dôležitým prvkom je rozvoj zelenej infraštruktúry (parky, komunitné záhrady a i.) a zveľaďovanie verejných priestranstiev pre voľnočasové kultúrne aktivity súvisiace aj potrebou približovania umenia širokej verejnosti, estetizácie a oživovania verejného priestoru. Objekty infraštruktúry kultúry sú debariérizované a sprístupňované aj pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva. Modernizácia a rozvoj kultúrnej infraštruktúry tak prispieva ku zvyšovaniu prosperity mesta a zároveň vytvára predpoklady aj pre sociálne začleňovanie a prepájanie so životom rôznych mestských komúnít.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INOVATÍVNE MESTO – Mestský inovačný hub (prosperita, príjmy a talenty) – Kaštieľ Radvanských, Dom kultúry a Medený Hámor (Kreatívny priemysel a kultúra, inovácie, verejné služby, partnerstvá a komunita) ako kľúčová kultúrna infraštruktúra*
- *MESTO PRE VŠETKÝCH (na nikoho sa nezabudne) – Platformy spolupráce a infraštruktúra služieb pre aktívny život*
- *Rozvíjať udržateľnú kultúrnu infraštruktúru, ktorá bude miestom, kde rôzne cieľové skupiny budú tráviť voľný čas a bude zázemím pre umelecký rozvoj a prepájanie kultúry a kreatívnych odvetví s ďalšími oblasťami rozvoja mesta. (Infraštruktúra pre veľké a menšie podujatia, voľnočasové aktivity s previazaním na environmentálnu kvalitu verejného priestoru a podpora vytvárania zázemia pre kreatívne odvetvia.*
- *Zachovávanie kultúrne dedičstvo a jeho udržateľné sprístupňovanie v atraktívnej ponuke kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu (ochrana pamiatkovo chránených objektov a lokalít, digitalizácia, nové technológie, moderná interpretácia kultúrneho dedičstva a transfer poznatkov o histórii...)*
- *Rozvíjanie infraštruktúry pre umeleckú a kultúrno-záujmovú činnosť (objekty s využitím pre umeleckú a kultúrno-záujmovú činnosť využívané širokou verejnosťou*
- *Zvyšovanie atraktivity a prístupnosti lokalít a priestranstiev pre voľnočasové, kultúrno-spoločenské a komunitné aktivity (verejné priestranstvá, revitalizácia a budovanie parkov, komunitných záhrad a oddychových zón, fontány, sprístupňovanie umenia vo verejnom priestore...)*

Garant za MsÚ

- *Odbor kultúry, športu a cestovného ruchu*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia služieb v kultúre*
- *Inštitúcie celoživotného vzdelávania v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu*
- *Neformálne skupiny profesionálov v kultúre a kreatívnom prostredí*
- *Organizácie zastupujúce jednotlivé oblasti kultúry*
- *Miestne komunity*
- *Neziskové organizácie*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Koncepcia rozvoja kultúry v meste Banská Bystrica do roku 2030*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia rozvoja verejných služieb pre aktívny život v meste Banská Bystrica*

STRATEGICKÝ CIEĽ 7.3. Zavádzať systémový prístup ku práci s deťmi a mládežou a službám pre voľný čas

Očakávaná zmena

Mladí ľudia čoraz viac preberajú kontrolu nad svojimi životmi, zapájajú sa do rôznych komunitných aktivít, využívajú rôzne služby voľného času. Pri preberaní kontroly prechádzajú rôznymi fázami zmien v osobnom živote aj v mestskom prostredí, zo vzdelávania do pracovného života, osamostatňujú sa a prežívajú prvé partnerstvá alebo začínajú rodinný život čo je spojené s neistotou týkajúcej sa ich budúcnosti v dôsledku globalizácie, globálnych a zmeny klímy, technologických zmien, demografických a sociálno-ekonomických trendov, populizmu, diskriminácie, sociálneho vylúčenia a rôznych nepredvídateľných vplyvov. Práca s deťmi a mládežou je okrem aktivít vzdelávacieho systému spojená aj s podporou voľnočasových aktivít v mestskom prostredí a v ich prirodzenej komunite a systematizácia a koordinácia spolupráce všetkých organizácií dáva predpoklady pre ich profesionálny a osobnostný rast a ich výchovu a podporu ako rozhladených, spoločensky zodpovedných a angažovaných občanov.

Mesto so svojou rôznorodou populáciou a zdrojmi podporuje vytváranie komplexných programov a partnerstiev, ktoré uspokojujú rozvojové potreby mladších generácií. Spolupracujúca a previazaná sieť zariadení a programov pre mládež ponúka vzdelávanie a širokú škálu voľnočasových aktivít, od športu a umenia až po technológie a poznávanie prírody. Zapájanie detí a dospelých do štruktúrovaných voľnočasových aktivít im poskytuje cenné zručnosti pre život, akými sú napr. tímová práca, vedenie a riešenie problémov a aktívna účasť na komunitne orientovaných aktivitách. Programy ponúkajú bezpečné a konštruktívne prostredie, kde mladí ľudia skúmajú svoje záujmy, rozvíjajú svoj talent a vytvárajú zmysluplné spojenia s rovesníkmi a mentormi. Systémová práca zahŕňa spoluprácu medzi školami, rôznymi komunitnými organizáciami a iniciatívami a samosprávou mesta, čím sa zabezpečuje, že iniciatívy sú dobre koordinované a efektívne riešia potreby a aspirácie mladej populácie. Investovaním a podporou týchto aktivít mesto zvyšuje kvalitu života svojich mladších obyvateľov a vytvára základ pre živú, inovatívnu a súdržnú komunitu budúcnosti a vytvára tak lepšie predpoklady, aby si mladí ľudia zvolili mesto Banskú Bystricu ako atraktívne miesto pre svoj ďalší, profesionálny, pracovný a osobný/rodinný život ako svoj trvalý domov.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index kvality verejných služieb*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Koncepcia rozvoja školstva v meste Banská Bystrica na roky 2021-2026 (čiastočne)*
- *Koncepcia rozvoja športu v meste Banská Bystrica 2021 – 2027 (čiastočne)*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia rozvoja verejných služieb pre aktívny život v meste Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.3.1. Posilňovať spoluprácu a koordináciu aktérov práce s deťmi a mládežou

Očakávaná zmena

Lepšia spolupráca a koordinácie medzi aktérmi práce s mládežou v meste napomáha pri vytváraní súdržnej a efektívnej siete podpory a poskytovania príležitostí pre deti a mládež. V meste pôsobia rôznorodé verejné a súkromné organizácie, inštitúcie, komunitné skupiny vyvíjajúce rozmanité aktivity pre deti a mládež, čo vyvoláva potrebu zlepšovania koordinácie a spolupráce ktorej výsledkom je pestrejšia ponuka aktivít a systémovjšie, efektívnejšie zapájanie detí a mládeže do života mesta. Koordinovaná spolupráca sa realizuje prostredníctvom rôznych programov medzi školami, neziskovými organizáciami, podnikateľmi, štátnymi a rôznymi miestnymi inštitúciami a je pre rozvoj zručností mladých ľudí kľúčová. Aktéri v meste spolupracujú a vytvárajú komplexnejšiu a dostupnejšiu ponuku služieb pre mládež prostredníctvom koordinovania a zdieľania infraštruktúry, ľudských a finančných zdrojov, informácií a skúseností. Spolupráca vedie k inovatívnym programom, ktoré reagujú aj na aktuálne spoločenské výzvy, príležitosti a riziká virtuálneho priestoru a nových technológií. Koordinované úsilie prispieva k riešeniu problémov, ktorým čelia mladí ľudia v meste ako napríklad nezamestnanosť, sociálne vylúčenie, nízky záujem verejných inštitúcií a špecifické problémy mládeže alebo aj rastúce problémy v oblasti duševného zdravia. Zlepšenie spolupráce a koordinácie medzi aktérmi v oblasti práce s deťmi a mládežou je nielen prospešné, ale aj nevyhnutné pre rozvíjanie prostredia, v ktorom môžu všetci mladí ľudia prosperovať a pozitívne prispievať ku komunite.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *MESTO PRE VŠETKÝCH (na nikoho sa nezabudne) – Platformy spolupráce a infraštruktúra služieb pre aktívny život*
- *Iniciácia založenia celomestskej koalície / platformy pre prácu s mládežou, vytvorenie koordinovanej platformy práce s mládežou vrátane v meste, vytvorenia pozície koordinátora pre prácu s mládežou, vytvorenie podporného informačného systému a zdroja informácií zameraného špecificky pre deti a mládež a ich rôzne organizácie, využitie participatívnej digitálnej mestskej platformy*
- *Aktivizácia a podpora inštitucionalizácie reprezentačných štruktúr mladých ľudí (mládežnícke parlamenty a pod.*
- *Systémová podpora iniciatív a programov pre deti a mládež a organizácií pracujúcich s deťmi a mládežou prostredníctvom finančných podporných mechanizmov (napr. participatívny rozpočet mesta, podpora talentov...),*
- *Odborné a personálne posilňovanie kapacít pre prácu s mládežou a podporu spolupráce na úrovni samosprávy mesta*
- *Vypracovanie koncepcie práce s deťmi a mládežou v meste*

Garant za MsÚ

- *Školský úrad, oddelenie školstva a mládeže*

Kľúčoví aktéri

- *Organizácie a inštitúcie v oblasti práce s mládežou (NIVAM, CVČ,...)*
- *Organizácie a inštitúcie celoživotného vzdelávania*
- *Organizácie športu, kultúry a voľného času*
- *Neziskové organizácie a miestne komunity*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.3.2. Zlepšovať infraštruktúru a dostupnosť služieb pre voľný čas

Očakávaná zmena

Zlepšovanie dostupnosti služieb a infraštruktúry pre voľný čas a pre všetky skupiny obyvateľstva je súčasťou rozvoja mesta. V dynamike mestského života je primeraná dostupnosť kvalitných priestorov a zariadení pre voľný čas dôležitá pre fyzickú a psychickú pohodu obyvateľov. Voľnočasové zariadenia a verejné priestory s vybavenosťou pre rôzne voľnočasové aktivity slúžia aj ako miesta pre sociálnu interakciu, kultúrne vyjadrenie a fyzickú aktivitu obyvateľov. Dostupnosť infraštruktúry a služieb voľného času podporuje zdravý životný štýl, psychickú pohodu a má dlhodobé výhody v podobe znižovania nákladov na zdravotnú starostlivosť a zvyšovanie produktivity pracovnej sily. Patrí medzi prvky atraktivity a odolnosti mesta.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *MESTO PRE VŠETKÝCH (na nikoho sa nezabudne) – Platformy spolupráce a infraštruktúra služieb pre aktívny život*
- *Revitalizácia verejných priestorov a zelených plôch v meste dopĺňať o prvky infraštruktúry voľného času, zvlášť pri plánovaní nových objektov a území a projektov obnovy mesta*
- *Konzultácie a zapojenie miestnych komunit pri plánovaní a rozhodovaní o voľnočasových aktivitách a infraštruktúre času vo verejných priestoroch a objektoch, vytváranie mechanizmov spätnej väzby o kvalite a dostupnosti služieb*
- *Podpora medziinštitucionálnej spolupráce a koordinácie rôznych voľnočasových služieb vrátane finančnej podpory*
- *Plánovanie služieb verejnej dopravy pre dostatočnú obslužnosť miest a záujmových bodov rekreácie a voľnočasových služieb*
- *Zabezpečenie dostatočnej digitálnej a fyzickej informovanosti o voľnočasových službách v meste, podpora online rezervačných systémov*
- *Zvyšovanie bezpečnosti a ochrany priestorov pre využívanie na aktivity vo voľnom čase, (vhodné osvetlenie, hliadkové služby...)*
- *Rozvíjať udržateľné a prístupné zázemie a kvalitné služby pre pobyt návštevníka a trávenie voľného času obyvateľov (vrátane zvyšovania atraktivity a prístupnosti lokalít a priestranstiev pre voľnočasové, kultúrne a kreatívne aktivity)*

Garant za MsÚ

- *Oddelenie odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev*

Kľúčoví aktéri

- *Vlastníci a správcovia infraštruktúry voľného času verejného sektora (základné, stredné a vysoké školy*
- *Rôzne účelové zariadenia a centrá pre voľný čas, komunitné a denné centrá*
- *Správcovia infraštruktúry voľného času vo verejných priestoroch vrátane parkov a iných zelených plôch*
- *Neziskové organizácie, rôzne komunitné a občianske iniciatívy*

STRATEGICKÁ OBLASŤ 8. BEZPEČNOSŤ

V rozmanitom urbanizovanom prostredí a rôznych oblastiach života tvorí dôležitú súčasť kvality mestského prostredia a kvality života v meste zabezpečovanie bezpečnosti. Bezpečnosť je mnohostranný koncept, ktorý zahŕňa bezpečnosť jednotlivcov, organizácií, ochranu majetku, bezpečnosť v rôznych sektoroch a oblastiach života mesta a jeho občanov a celkovú stabilitu mestských komunít. Bezpečné prostredie priťahuje podnikanie, investorov a návštevníkov, čo výrazne prispieva k hospodárskemu rastu mesta. Vysoká miera kriminality môže viesť k hospodárskemu poklesu a ku odchodu podnikateľských subjektov a obyvateľov do bezpečnejších oblastí.

STRATEGICKÝ CIEĽ 8.1. Udržiavať v meste verejný poriadok a bezpečnosť

Očakávaná zmena

Udržiavanie verejného poriadku a bezpečnosti je dôležitou súčasťou kvality života. Je charakterizovaná systémom silného, no spravodlivého presadzovania verejného poriadku a práva. Rastie význam zapájania miestnych komunít a realizácie preventívnych politík na vytvorenie príjemného, bezpečného a usporiadaného mestského prostredia. Mesto so svojimi rôznorodými komunitami čelí pri zabezpečovaní dodržiavania verejného poriadku a rešpektovaní práv a slobôd svojich obyvateľov rôznorodým výzvam. Polícia SR a mestská polícia v Banskej Bystrici zohráva kľúčovú úlohu pri prevencii kriminálnych aktivít a pri reagovaní na sa zvyšuje účinnosť jej práce vďaka existencii dostatočnej dôvery a spolupráci s občanmi. Rastúcim prvkom zabezpečovania verejného poriadku a bezpečnosti je aj využívanie nových technológií akými sú sledovacie kamery a automatizované sledovacie systémy, ktoré zároveň rešpektujú práva na ochranu osobnosti a osobných údajov.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index bezpečnosti*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Príslušné sektorové politiky mesta (kvalita verejných priestorov, spolupráca aktérov, doprava, školstvo, šport...)*

Navrhovaná integrovaná stratégia / koncepcia:

- *Koncepcia rozvoja Kybernetickej a informačnej bezpečnosti mesta Banská Bystrica*
- *Stratégia bezpečnosti v politikách mesta Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 8.1.1. Realizovať programy prevencie a posilnenia bezpečnosti obyvateľstva

Očakávaná zmena

Implementácia preventívnych programov a posilňovanie bezpečnosti obyvateľstva v mestskom prostredí je rozhodujúcou aktivitou politiky bezpečného mesta v rámci konceptu budovania odolného mesta a kvalitného verejného priestoru. Preventívne programy sú zamerané na zmierňovanie rizík a podporu kultúry bezpečnosti medzi obyvateľmi. Preventívne programy začínajú komunitnými aktivitami, ktoré sa zaoberajú sociálnymi problémami s možným vyústením v kriminalite, až po technologické riešenia, ako je dohľad a analýza údajov na včasnú identifikáciu hrozieb. Programy zahŕňajú spoluprácu medzi rôznymi zainteresovanými stranami od orgánov činných v trestnom konaní, mestskej polície a samosprávy, predstaviteľov komunít a samotných občanov. Posilnenie bezpečnosti obyvateľstva zahŕňa školské programy a komunitné vzdelávanie obyvateľov o bezpečnostných postupoch, zlepšenie dizajnu verejných priestorov s cieľom znížiť príležitosti na trestnú činnosť a zlepšenie systémov reakcie na núdzové situácie. Tieto snahy sa zameriavajú na zníženie výskytu kriminality a nehôd a na kultiváciu atmosféry bezpečia, kde sa obyvatelia cítia chránení a sú podporovaní pri aktívnom prispievaní k bezpečnosti svojej komunity.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *Zmapovanie a opatrenia pre bezpečnosť v nevyužívaných a chátrajúcich objektoch, areáloch a odľahlých a okrajových priestranstvách v meste*
- *Periodické mapovanie rôznych aspektov bezpečnosti v meste (napr. prostredníctvom pocitových máp)*
- *Kampane, komunitné a školské konzultácie mestskej polície (prehľbovanie znalosti o území, vzniku a prevencii potenciálne nebezpečných situácií)*
- *Programy susedskej/seniorskej hliadky*
- *Integrácia bezpečnostných aspektov do mestského plánovania a rozvoja a projektov mesta*
- *Spolupráca s podpornými službami a miestnymi komunitami napr. v oblasti duševného zdravia (návykové látky, bezdomovecstvo, problémy duševného zdravia)*
- *Nácviky pripravenosti civilnej obrany na núdzové situácie*
- *Preventívne programy pre deti a mládež - zapájanie do športových, kultúrnych a iných aktivít hlavne pre mládež z marginalizovaných a ohrozených skupín obyvateľstva*
- *Budovanie systému bezpečnosti v meste vrátane infraštruktúry*
- *Využívanie sledovacích technológií vo verejných priestoroch*
- *Medzisektorové partnerstvá - lepšia koordinácia inštitúcií, neziskových a komunitných organizácií a organizácií súkromného sektora s cieľom vytvorenia mnohostranného prístupu ku verejnej bezpečnosti*

Garant za MsÚ

- *Mestská polícia*
- *Školský úrad, oddelenie školstva a mládeže*

Kľúčoví aktéri

- *Policajný zbor SR a Mestská polícia Banská Bystrica*
- *Okresný úrad BB*
- *Miestne komunity*
- *Neziskové organizácie*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 8.1.2. Rozvíjať bezpečnosť vo všetkých oblastiach života mesta

Očakávaná zmena

Najviditeľnejším aspektom bezpečnosti v meste je bezpečnosť jeho obyvateľov. Efektívna polícia, programy zapojenia komunity a mechanizmy reakcie na núdzové situácie sú základom prevencie kriminality a zaistenia verejnej bezpečnosti. Rozvíjanie bezpečnosti je komplexnou a spoločnou úlohou a výzvou verejných a súkromných organizácií, komunit a obyvateľov mesta.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *Tvorba komplexných politík, preventívnych opatrení a rôznych akcií v základných oblastiach života mesta:*
- *Verejná bezpečnosť - vo verejných priestoroch vrátane prvkov infraštruktúry, prvkov infraštruktúry vo verejných priestoroch*
- *Kybernetická bezpečnosť*
- *Ochrana detí a mládeže na internete, prevencia kyberšikany, v školách a zariadeniach športu, kultúry a voľného času*
- *Bezpečnosť v doprave vrátane aktívnych foriem dopravy*
- *Bezpečnosť a ochrana životného prostredia*
- *Bezpečnosť v ochrane kritickej infraštruktúry a infraštruktúry*
- *Bezpečnosť v oblasti zdravia*

Garant za MsÚ

- *Kancelária prednostu/ky MsÚ a gesčne relevantné odborné útvary*
- *Mestská polícia*

Kľúčoví aktéri

- *Policajný zbor SR*
- *Okresný úrad*
- *Inštitúcie celoživotného vzdelávania*
- *Podniky a združenia podnikateľov*
- *Neziskové organizácie a komunitné iniciatívy*

STRATEGICKÁ OBLASŤ 9. STRATEGICKÝ ROZVOJ

Pre dobrú, perspektívnu a udržateľnú budúcnosť mesta Banská Bystrica je kľúčovou výzvou integrovaný rozvoj a dobré spravovanie mesta. Pokiaľ prosperitu mesta zabezpečujú hlavne výkonnosť, produktivita a konkurencieschopnosť miestnej ekonomiky, kvalita ľudského potenciálu, moderná a udržateľná mobilita; odolnosť mesta a kvalitu života jeho obyvateľov zase ovplyvňujú kvalita mestského prostredia a kvalita verejných služieb. Udržateľnú a úspešnú budúcnosť mesta zabezpečuje vyvážený, komplexne plánovaný a vykonávaný strategický rozvoj mesta, ako systémový predpoklad na to, aby sa “správne veci” robili “správne”.

STRATEGICKÝ CIEĽ 9.1. Zavádzať do praxe integrované plánovanie

Očakávaná zmena

Holistický prístup ku strategickému plánovaniu rozvoja mesta predpokladá dobre pripravené a premyslené plánovanie a implementáciu všetkých politík v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom horizonte vrátane tvorby dlhodobej vízie rozvoja mesta. Integrované plánovanie prispieva ku vytváraniu atraktivity, konkurencieschopnosti a odolnosti reagovať na miestne a globálne príležitosti a výzvy, ktorým mesto, Slovensko, Európa i celá planéta v súčasnosti čelí. V strednodobom horizonte strategického plánovania, ktorého základným dokumentom je Program rozvoja mesta, je dôležité vytvoriť a nastaviť systémové rámce a procesy integrovaného plánovania a vytvoriť predpoklady, ktoré umožnia mestu dlhodobo reagovať na výzvy súčasnosti a umožnia plánovať jeho perspektívnu a udržateľnú budúcnosť.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index kvality verejnej správy*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Územný plán mesta Banská Bystrica – aktualizované znenie v znení zmien a doplnkov (sept. 2024)*
- *Integrovaná územná stratégia mestskej funkčnej oblasti Banská Bystrica na obdobie 2022-2027*
- *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica na roky 2015 – 2023*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Dlhodobá vízia rozvoja mesta Banská Bystrica do roku 2050 (strategická a územná dimenzia)*
- *Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou (stratégia miestnej akčnej skupiny s účasťou mesta Banská Bystrica)*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 9.1.1. Zavádzať systémový prístup k územnému, strategickému a finančnému plánovaniu

Očakávaná zmena

Postupné zavádzanie systémového a integrovaného prístupu k územnému, strategickému a finančnému plánovaniu prináša zásadnú zmenu v spôsobe prípravy a implementácie politík a súvisiacich plánovacích dokumentov mesta. Systém previazania všetkých politík kladie dôraz na komplexný pohľad na plánovanie, ktorý zohľadňuje súbor sociálnych, technologických, ekonomických, environmentálnych a politických faktorov ovplyvňujúcich územie. Zavádzanie účinnejšej a adresnejšej medzisektorovej systémovej práce uľahčí exekutívnej a politickej zložke mestskej samosprávy ale aj všetkým spolupracujúcim sociálno-ekonomickým partnerom lepšie uchopiť a spoločne riešiť mnohostranné a previazané výzvy a príležitosti územného a strategického rozvoja. Nový transformačný prístup uľahčuje vytváranie komplexných, adaptívnych a udržateľných stratégií, ktoré zosúladujú krátkodobé akcie s dlhodobými cieľmi a zabezpečujú, aby spoločné rozvojové úsilie bolo efektívne, súdržné a odolné voči dynamicky sa meniacim externým a interným podmienkam.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *MODERNÉ MESTO (dobré spravovanie) – integrované strategické, územné a finančné plánovanie*
- *Vytvorenie jednotného systému tvorby, implementácie, monitoringu a hodnotenia tematických politík mesta vrátane ich výkonnostných a dopadových ukazovateľov pre územné, strategické a finančné plánovanie*
- *Harmonizácia, aktualizácia a doplnenie tematických a prierezových politík a dokumentov strategického plánovania mesta do uceleného systému a ich previazanie v systéme integrovaného krátkodobého, strednodobého a dlhodobého plánovania*
- *Vzájomná harmonizácia a preväzovanie procesov prípravy územno-plánovacích podkladov a dokumentov územného plánovania s procesmi prípravy a implementácie politík a dokumentov strategického a finančného plánovania*
- *Vypracovanie smernice MsÚ pre integrované strategické, finančné a projektové plánovanie s previazaním na procesy územného plánovania v zmysle platnej regulácie*
- *Vypracovanie funkčných stratégií/koncepcií/akčných plánov MsÚ (napr. strategické financovanie rozvoja, rozvoj ľudských zdrojov, správa majetku a zhodnocovanie územných aktív, integrovaná komunikačná stratégia, design manuál mesta,...)*
- *Spracovanie nového územného plánu mesta v zmysle aktualizovanej legislatívy*

Garanti za MsÚ

- *Odbor rozvojových aktivít mesta (strategické plánovanie)*
- *Odbor architekta mesta (územné plánovanie)*
- *Ekonomický odbor (finančné plánovanie)*

Kľúčoví aktéri

- *Tematicky relevantné odborné útvary MsÚ*
- *BBSK a ďalšie inštitúcie verejnej správy*
- *Kľúčoví sociálno-ekonomickí partneri podľa tematických politík mesta*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 9.1.2. Budovať analyticko-strategické, plánovacie a administratívne kapacity

Očakávaná zmena

Vybudovanie dostatočných a kvalitných analyticko-strategických, plánovacích a administratívnych kapacít je nevyhnutným predpokladom efektívneho strategického plánovania a rozvoja územia mesta. Vybudovaním príslušných kapacít môžu politické a exekutívne zložky samosprávy v spolupráci s ďalšími sociálno-ekonomickými partnermi prijímať informované rozhodnutia, predvídať budúce výzvy a implementovať stratégie, ktoré reagujú na miestne špecifickú dynamiku rozvoja mesta. Využívanie pokročilých analytických a plánovacích prístupov a metód riadenia rozvoja pomôže samospráve vytvoriť kapacitu pre flexibilnejšie reagovanie na sociálno-ekonomické a environmentálne výzvy vrátane demografických zmien v meste a v širšom území v kontexte dlhodobých cieľov udržateľného rozvoja.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *MODERNÉ MESTO (dobré spravovanie) – budovanie kapacít a transfer poznatkov*
- *Budovanie a rozvoj odborných a inštitucionálnych kapacít pre podporu strategického, územného, projektového a finančného riadenia, zvlášť pre prípravu, realizáciu, monitoring a hodnotenie dopadov rozvojových projektov z verejných zdrojov na národnej a medzinárodnej úrovni,*
- *Transfer poznatkov a najlepšej praxe od medzinárodných inštitúcií a sietí miest, funkčných mestských území a regiónov v EÚ a SK, vytvorenie systému pre spravovanie a šírenie poznatkov*
- *Zavedenie nových analyticko-strategických digitálnych nástrojov do strategického plánovania a riadenia mesta*

Garant za MsÚ

- *Odbor rozvojových aktivít mesta (strategické a projektové plánovanie)*
- *Odbor architekta mesta (územné a projektové plánovanie)*
- *Ekonomický odbor (finančné a projektové plánovanie)*

Kľúčoví aktéri

- *BBSK, územní partneri FMO Banská Bystrica, UMR Zvolen, SPR BB-BR, SPR ZV-DT-KR*
- *Kľúčoví sociálno-ekonomickí partneri relevantní podľa tematických politík*

STRATEGICKÁ OBLASŤ 10. INFORMATIZÁCIA

Informatizácia mesta predstavuje skokovú transformačnú etapu v mestskom rozvoji, kde sa digitálne technológie integrujú do väčšiny funkcií mesta s cieľom zvýšiť efektivitu, udržateľnosť a kvalitu života v meste. Tento koncept, často označovaný aj ako „smart city“ (inteligentné mesto), zahŕňa využitie digitálnych technológií na optimalizáciu funkcií mesta, efektívnejšie riadenie zdrojov a lepšie zapájanie občanov. Budovanie a využívanie digitálnej infraštruktúry – od senzorov internetu vecí a analýzy veľkých dát až po služby založené na umelej inteligencii – zmení spôsob, akým je mesto riadené a využívané. Digitalizácia ovplyvňuje rôzne aspekty mestského života vrátane dopravy, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, spotreby energie a správy vecí verejných. Digitalizácia je kľúčovou prierezovou politikou mesta, ktorá zásadným spôsobom mení efektivitu a kvalitu poskytovania verejných služieb a prispieva k celkovej prosperite, odolnosti a atraktivite mesta. Zvýšenú pozornosť je potrebné venovať aj oblasti kybernetickej bezpečnosti.

STRATEGICKÝ CIEĽ 10.1. Zlepšovať dátový manažment

Očakávaná zmena

V čase urýchľujúceho sa technologického pokroku je pre potreby strategického plánovania čoraz dôležitejšia integrácia a lepšia správa dát vrátane zlepšovania ich dostupnosti a praktickej využiteľnosti. Mesto predstavuje komplexný systém, ktorý generuje rôznorodé dáta a pre prijímanie informovaných rozhodnutí je mimoriadne dôležité ich systémovo zhromažďovať, analyzovať a využívať. Digitálna transformácia zvyšuje efektívnosť a účinnosť strategického plánovania a otvára nové príležitosti pre zapájanie občanov a inštitúcií v meste do hľadania inovatívnych riešení rôznych výziev života mesta. Využitím potenciálu analýz veľkých dát inteligentnými technológiami, tvorcovia politik v meste získajú hlbší analytický prehľad o situácii v jednotlivých oblastiach, môžu lepšie optimalizovať alokáciu zdrojov a tak podporovať inkluzívnejší a adresnejší udržateľný mestský rozvoj. Moderné strategické plánovanie založené na dynamickom využívaní dát predstavuje konkrétny krok smerom k vytvoreniu inteligentnejšieho, obývateľnejšieho a odolnejšieho mesta.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index kvality verejnej správy*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Koncepcia rozvoja informačných systémov mesta*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia digitálnej transformácie mesta Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 10.1.1. Vytvárať otvorené dáta a systémy pre podporu integrovaného plánovania

Očakávaná zmena

Pre úspešnú transformáciu strategického plánovania v meste je mimoriadne dôležitá tvorba otvorených dát a ich využívanie pre integrované plánovanie. Sprístupňovanie a využiteľnosť údajov o meste podporuje inovácie, zlepšuje verejné služby a zapája občanov a inštitúcie do rozhodovacích procesov. Otvorené súbory údajov, od informácií o doprave a environmentálnych ukazovateľoch až po verejné výdavky a informácie o rôznych rozvojových a infraštruktúrnych projektoch sa stávajú cenným zdrojom informácií pre akademickú obec, podnikateľov a širokú verejnosť. Tieto súbory údajov v spojení s prediktívnymi modelmi a analýzami môžu poskytnúť hlboký prehľad o trendoch a budúcich potrebách mesta, čo vedie k informovanejšiemu a strategickejšiemu rozhodovaniu. Využívanie otvorených dát zvyšuje efektívnosť mestského plánovania a kultivuje kultúru otvorenosti a dôvery medzi jednotlivými zložkami samosprávy i odbornej a laickej verejnosti. Otvorené dáta je vhodné prioritizovať s možným využitím pre podporu otvoreného vládnutia a priebežne konzultovať s aktérmi v území.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *Vytvorenie flexibilného prepojeného modelu tvorby a využívania otvorených dát na podporu integrovaného (strategického, územného a finančného) plánovania a projektovej prípravy*
- *Propagácia a publikovanie otvorených dát samosprávy a partnerov vrátane príkladov najlepšej praxe*
- *Zabezpečenie kybernetickej bezpečnosti*

Garant za MsÚ

- *Odbor rozvojových aktivít mesta - oblasť strategického plánovania (hlavný garant)*
- *Odbor informatizácie a digitalizácie - oblasť IT podpory*
- *Odbor architekta mesta – oblasť územného plánovania*
- *Ekonomický odbor – oblasť finančného plánovania*

Kľúčoví aktéri

- *BBSK, územní partneri FMO Banská Bystrica, UMR Zvolen, SPR BB-BR, SPR ZV-DT-KR*
- *Kľúčoví sociálno-ekonomickí partneri relevantní podľa tematických politík*

STRATEGICKÝ CIEĽ 10.2. Uskutočňovať digitálny prechod

Očakávaná zmena

Digitálny prechod predstavuje strategický posun v tom, ako mesto funguje, komunikuje so svojimi občanmi a ako plánuje budúcnosť. Tento prechod zahŕňa integráciu digitálnych technológií do rôznych aspektov mestského života, od správy vecí verejných a infraštruktúry až po služby a zapájanie občanov. Okrem toho, že digitálny prechod je o technológii; ide o komplexnú transformáciu, ktorá zahŕňa tvorbu informovaných rozhodnutí založených na údajoch a dôkazoch, zabezpečenie dostupnosti dát pre obyvateľov a inštitúcie, vytváranie vzájomne prepojených systémov, ktoré podporujú dynamické a odolné informačné systémy jednotlivých služieb.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index digitalizácie*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *Koncepcia rozvoja informačných systémov mesta*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia digitálnej transformácie mesta Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 10.2.1. Digitalizovať služby a procesy v samospráve

Očakávaná zmena

Digitalizácia mestských služieb a zavádzanie inteligentných/smart riešení ponúka efektívnejší, udržateľnejší a na občanov zameraný prístup k životu v meste. Implementáciou digitálnych technológií mesto mení tradičné služby na inovatívne, vždy dostupné (pohotové) a vzájomne prepojené systémy. Tento proces zahŕňa implementáciu inteligentných technológií, ako sú senzory internetu vecí (IoT - Internet of Things), AI (umelá inteligencia) a analýzy veľkých dát s cieľom optimalizovať všetky procesy od riadenia dopravy a zberu odpadu až po spotrebu energie a verejnú bezpečnosť. Inteligentné križovatky a riadenie dopravy prispôsobujú dopravu aktuálnym dopravným podmienkam v reálnom čase, aby sa znížili dopravné kolízie a straty času a napríklad inteligentné systémy nakladania s odpadom môžu optimalizovať trasy a frekvenciu zberu. Rôzne digitálne platformy a nástroje uľahčia lepšiu komunikáciu medzi mestským úradom a obyvateľmi, partnermi a rôznymi organizáciami a inštitúciami. Inteligentné riešenia zvyšujú efektivitu mestských služieb, sú aj udržateľnejšie a ohľaduplnejšie voči životnému prostrediu.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *INTELIGENTNÉ MESTO (efektivita a úspory) – Digitalizácia služieb pre podporu budovania inteligentného mesta*
- *Digitalizácia podpory územnej spolupráce a participácie a tvorby politik*
- *Využívanie IoT, AI a nových technológií v optimalizácii a skvalitňovaní poskytovaní verejných služieb*

- *Dobudovanie a rozvoj IT infraštruktúry a zavádzanie moderných komunikačných technológií*
- *Virtuálne konto Bystričana*

Garant za MsÚ

- *Odbor informatizácie a digitalizácie*

Kľúčoví aktéri

- *Verejní a neverejní poskytovatelia služieb*
- *BBSK, územní partneri FMO Banská Bystrica, UMR Zvolen, SPR BB-BR, SPR ZV-DT-KR*
- *Kľúčoví sociálno-ekonomickí partneri relevantní podľa tematických politík*
- *Komunity inovátorov a vývojárov*
- *Vzdelávacie inštitúcie*

STRATEGICKÁ OBLASŤ 11. OTVORENÁ SAMOSPRÁVA

Mesto Banská Bystrica ako prvé mesto na Slovensku vstúpilo do medzinárodnej Iniciatívy otvoreného vládnutia na miestnej úrovni (Open Government Partnership Local - OGP Local). Hlavné princípy otvoreného vládnutia - transparentnosť, participácia a spolupráca, mesto rozvíja s presvedčením, že informovaní a angažovaní občania sú kľúčom k efektívnej, spoločnej a zodpovednej správe vecí verejných. Pre komunikáciu a získavanie spätnej väzby sa využívajú digitálne platformy, sociálne médiá a nové netradičné formy spolupráce vrátane podpory komunitného rozvoja, vďaka čomu sú informácie ľahšie dostupné a uľahčujú zapájanie občanov v reálnom čase. Podporovaním kultúry otvorenosti a dialógu mesto posilňuje dôveru a spoluprácu medzi občanmi a inštitúciami a využíva tak aj kolektívne odborné znalosti a poznatky komunity, čo prináša inovatívnejšie, inkluzívnejšie a udržateľnejšie riešenia globálnych a miestnych výziev.

STRATEGICKÝ CIEĽ 11.1. Budovať otvorenú a modernú samosprávu

Očakávaná zmena

Súčasťou budovania otvorenej a modernej samosprávy spravovania sú inovácie, ktoré vznikajú vďaka zlepšovaniu vnímania nových nápadov a navrhovaných riešení od občanov, aktérov územnej spolupráce a zo strany odborných útvarov mestského úradu a odborných komisií mestského zastupiteľstva. Budovanie modernej samosprávy uprednostňuje udržateľnosť a efektívne riadenie zdrojov územia, pričom sa využívajú inteligentné technológie na optimalizáciu mestských služieb. Súčasťou rozvíjania otvorenej a modernej samosprávy je kontinuálne vzdelávanie a budovanie odborných kapacít samosprávy a zavádzanie nových inovatívnych nástrojov a procesov do systému riadenia a spolupráce. Spojenie tradičných riadiacich štruktúr miestnej samosprávy s modernými technológiami a otvorenou komunikáciou redefinuje vzťah medzi samosprávou mesta a jeho obyvateľmi, čo vytvára dynamickejší, participatívnejší a flexibilnejší vzťah mesta a občanov v kontexte meniacich sa potrieb mesta a potreby zabezpečenia udržateľnej budúcnosti.

Kľúčový ukazovateľ

- *Kompozitný ukazovateľ - Index kvality života*
- *Agregovaný ukazovateľ - Index spolupráce*

Súvisiaca sektorová politika, koncepcia/stratégia:

- *2. Akčný plán otvoreného vládnutia mesta Banská Bystrica 2024 – 2026*

Navrhovaná integrovaná stratégia:

- *Stratégia otvorenej a modernej samosprávy mesta Banská Bystrica*

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 11.1.1. Vytvárať a posilňovať systém územnej spolupráce a participácie

Očakávaná zmena

Vytvorenie a posilňovanie systému územnej spolupráce a participácie v meste je základným predpokladom pre spoločnú podporu implementácie a priebežné aktualizácie programu rozvoja mesta a súvisiacich tematických politík. To zabezpečí, aby bol mestský rozvoj inkluzívny a reprezentujúci rôznorodé záujmy a stratégie kľúčových partnerov mesta. Funkčnosť systému územnej spolupráce závisí od vytvorenia efektívnych štruktúr a nástrojov pre spoluprácu medzi občanmi, medzi rôznymi vnútornými územnými jednotkami v meste, medzi komunitne orientovanými organizáciami, sociálno-ekonomickými partnermi v meste ale aj v širšom priestore - medzi miestnymi samosprávami a ďalšími sociálno-ekonomickými aktérmi z Funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica. Aktívnym povzbudzovaním obyvateľov a územných partnerov k účasti na procesoch spoločnej tvorby politík a spoločného rozhodovania môže mesto lepšie zhodnocovať miestne špecifické poznatky a skúsenosti a prepájať úsilie viacerých organizácií k dosahovaniu spoločných cieľov, čo vedie k diferencovanejším, adresnejším a efektívnejším mestským politikám.

Iniciatívy ako napríklad, susedské/komunitné rady a iniciatívy, participatívne rozpočtovanie a rôzne komunitné fóra môžu poskytovať rôzne platformy pre dialóg a kolektívne akcie, ktoré umožňujú občanom mať priamy vplyv na problémy, ktoré ovplyvňujú ich každodenný život. Integrácia digitálnych nástrojov do týchto participatívnych procesov zvyšuje zapojenie, najmä mladších demografických skupín. Posilnenie územnej spolupráce zahŕňa aj vytváranie medzisektorových partnerstiev, ktoré prepájajú verejných, súkromných a neziskových aktérov, aby spoločne riešili zložité mestské výzvy a spolu tvorili koncepty a spoločné strategické projekty rozvoja mesta pre jeho udržateľné a atraktívnu budúcnosť.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *MODERNÉ MESTO (dobré spravovanie) – budovanie kapacít a transfer poznatkov, systém územnej spolupráce a participácie*
- *Zavedenie merania spokojnosti obyvateľov v jednotlivých oblastiach*
- *Rozvíjanie vnútromestskej, medzikomunálnej a medzinárodnej spolupráce*
- *Posilňovanie spolupráce v rámci Mestskej funkčnej oblasti Banská Bystrica*
- *Podpora participatívnej tvorby a implementácie politík a projektov, Participatívny rozpočet*
- *Vzdelávacie aktivity pre občanov a aktérov územnej spolupráce*
- *Vytváranie podporných nástrojov pre inštitucionalizáciu a rozvoj aktérov vnútromestskej územnej spolupráce*
- *Podpora územných, záujmových a občianskych komunit a iniciatív (napr. sprístupňovanie nevyužitých priestorov, objektov a pôdy pre komunitné iniciatívy)*
- *Podpora vzniku a inštitucionalizácia mestských komunit vytváraných na princípoch „miestneho rozvoja vedeného komunitou“ - prístupy a nástroje EÚ – (Urban) CLLD a LEADER*
- *Využívanie nových digitálnych nástrojov a platforiem zameraných na podporu participácie a vytvárania systému územnej spolupráce*

Garant za MsÚ

- *Odbor rozvojových aktivít mesta - strategické plánovanie*
- *Kancelária prednostky MsÚ - úsek participácie a otvoreného vládnutia*

Kľúčoví aktéri

- BBSK, územní partneri FMO Banská Bystrica, UMR Zvolen, SPR BB-BR, SPR ZV-DT-KR
- Kľúčoví sociálno-ekonomickí partneri relevantní podľa tematických politík

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 11.1.2. Modernizovať infraštruktúru samosprávy

Očakávaná zmena

Modernizácia infraštruktúry samosprávy mesta prispeje pre budovanie efektívneho a funkčného riadiaceho systému miestnej verejnej správy. Infraštruktúra samosprávy je vytváraná technickou infraštruktúrou a odbornými kapacitami samosprávy. Modernizačné procesy zahŕňajú zavádzanie inovatívnych nástrojov a procesov, ktoré zefektívňujú operácie a zlepšujú poskytovanie verejných služieb. Okrem nevyhnutnej technologickej modernizácie sa modernizuje aj infraštruktúra a vybavenie priestorov objektov, aby zodpovedali potrebám doby. Mestský úrad venuje pozornosť budovaniu odborných kapacít zamestnancov samosprávy, volených zástupcov v samospráve i spolupracujúcich odborníkov a partnerov mesta. To zahŕňa rozvoj zručností v nových technológiách a manažérskych prístupoch, projektovom manažmente a zavádzanie najmodernejších metód riadenia rozvojových aktivít a komunikácie. Zvláštny dôraz sa kladie na rozvoj zručností zlepšovania spolupráce so sociálno-ekonomickými partnermi a zapájania občanov, aby sa zabezpečilo, že odborné kapacity MsÚ i zástupcovia politickej zložky samosprávy sa profesionálne rozvíjajú a sú pripravení na riešenie súčasných a budúcich komplexných výziev rozvoja územia mesta a budú aktívnym prvkom funkčnej samosprávy, ktorá pružnene reaguje na rastúce požiadavky smerujúce ku modernej a dobre spravovanej miestnej samospráve.

Strategické intervencie a indikatívne akcie

- *MODERNÉ MESTO (dobré spravovanie) – budovanie kapacít a transfer poznatkov*
- *Vzdelávanie a budovanie odborných kapacít MsÚ, odborníkov a volených zástupcov v samospráve*
- *Zavádzanie inovatívnych nástrojov a procesov vrátane digitálnych nástrojov*
- *Modernizácia vnútorných priestorov a objektov mesta*
- *Profesionálny a osobný rozvoj odborných kapacít MsÚ, motivačné programy*

Garant za MsÚ

- *Kancelária prednostky MsÚ - relevantné odborné útvary*

Kľúčoví aktéri

- *Samospráva mesta Banská Bystrica - exekutívne a politické zložky*

FINANČNÁ ČASŤ

Plán využitia zdrojov vrátane finančného plánu

Plán využitia zdrojov stanovuje zdroje (finančné, ľudské, priestorové, materiálne a iné) nevyhnutné pre implementáciu stratégie a plán ich nasadenia v procese implementácie PRM Banská Bystrica 2030 vrátane plánu využitia finančných zdrojov.

Ako krátkodobý plánovací dokument samospráva mesta Banská Bystrica zostavuje **Akčný plán PRM** (v jeho časti ako samospráva) **v štruktúre programového rozpočtu** na daný rozpočtový rok s výhľadom na dva roky a je čiastočne previazaný aj v rámci FMO Banská Bystrica v súlade so schválenou verziou Integrovanej územnej stratégie FMO Banská Bystrica na roky 2022 – 2027.

V zásobníku projektov v rámci Akčného plánu má mesto Banská Bystrica **plánované intervencie – investičné a neinvestičné akcie**

Akčný plán PRM

Mesto Banská Bystrica zostavuje Akčný plán PRM, ktorý z pohľadu samosprávy obsahuje zoznam plánovaných akcií na daný rozpočtový rok s výhľadom na dva roky, vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých akcií. Akčný plán PRM od roku 2025 schvaľuje mestské zastupiteľstvo v rámci procesu prípravy a schvaľovania programového rozpočtu.

Akčný plán PRM identifikuje indikatívne finančné objemy, charakter (grantové, revolvingové, investičné, neinvestičné aspekty), zdroje a spôsoby financovania projektov (vlastné zdroje, pôžičky, verejné financie, súkromné zdroje, grantové schémy, a pod.).

Akčný plán PRM sa spracúva na programové rozpočtovacie obdobie, t. j. podľa modelu na 1+2 roky („n+2“).

Akčný plán sa predkladá na rokovanie mestského zastupiteľstva ako súčasť Návrhu rozpočtu mesta, Výsledkov hospodárenia a Záverečného účtu mesta. Z dôvodu náročnej predprojektovej a projektovej prípravy sa príprava a realizácia projektov **rozdeľuje do viacerých fáz** a v prvej fáze sa podporujú najmä neinvestičné aktivity a predprojektová a projektová príprava. Do rozpočtu sa **plánujú finančné prostriedky aj na predprojektovú a projektovú prípravu** (priemerne 10%) a **spolufinancovanie** (8%) v rámci očakávaných celkových investícií a v prípade investičných stavebných projektov rezervu (priemerne 15%) na neoprávnené výdavky.

Na základe dostupných údajov o plánovaných nákladoch sa ku roku 2024 dátumu navrhuje **indikatívny finančný plán v celkovom objeme 160 mil. eur**. Celková suma infraštruktúrneho dlhu územia nie je kvantifikovateľná vzhľadom na rôzne vplyvy, ako napríklad vývoj cien na trhu, amortizácia, vývoj inflácie a podobne.

Zdroje financovania

Plánované akcie (investície, projekty a aktivity) zamerané na naplnenie cieľov PRM Banská Bystrica 2030 budú **financované z viacerých zdrojov**, ktoré sa delia na zdroje externé a interné, súkromné a verejné,

návratné a nenávratné a ich kombináciu s možnosťou využitia rôznych finančných nástrojov. V rámci **verejných externých zdrojov** ide o:

- *nenávratné zdroje (granty EÚ ako sú Plán obnovy a odolnosti, EŠIF, Fond spravodlivej transformácie a komunitárne programy EÚ vrátane programov cezhraničnej spolupráce),*
- *návratné zdroje (finančné nástroje EÚ a štátu – napr. EIB (ELENA), SIH, Envirofond a iné finančné nástroje a inovatívne formy financovania.*

PRM Banská Bystrica 2030 sa bude prioritne zameriavať na **využitie možností financovania z prostriedkov EÚ** v súlade s Partnerskou dohodou SR, Programom Slovensko a Plánom obnovy a odolnosti SR, no môže zahŕňať aj akcie financované z iných EÚ fondov (napríklad ERASMUS+, Horizont, atď.) a finančných nástrojov EÚ (EIB a pod.).

Akcie zaradené do PRM Banská Bystrica môžu byť v rokoch 2024 – 2027 podporené cez viacero mechanizmov osobitne alebo kombináciou:

1. **Ako “Dopytovo orientované”** v rámci výziev financovaných z OP Slovensko, Plánu obnovy a odolnosti SR, štátnych fondov, dotačných mechanizmov a iných externých zdrojov SR a EÚ.
2. **Cez “Mechanizmus integrovaných územných investícií (IÚI)”** – akcia bude súčasťou integrovaného investičného balíčka, ktorý pozostáva aspoň z 2 rôznych špecifických cieľov rôznych priorít vyčlenených na územné investície v Programu Slovensko.
3. **Ako “Technická pomoc”,** v rámci ktorej sa budú financovať čiastočne administratívne kapacity pre koordináciu PRM Banská Bystrica 2030 a pre realizáciu IÚS FMO Banská Bystrica (spoločné odborné a projektové kapacity).

V rokoch 2022 – 2024 sa časť plánovaných komplementárnych akcií v prvej fáze financovali a financujú z výziev z Plánu obnovy a odolnosti vyhlasovanými jednotlivými ministerstvami presne stanoveným spôsobom so zameraním na: infraštruktúru vzdelávania (materské a základné školy), mestskú mobilitu (cyklodoprava ako súčasť mestskej siete cyklotrás), obnoviteľné zdroje energie (obnova verejných zdrojov a podpora zeleného verejného obstarávania) a reformu verejnej správy (digitalizácia verejných služieb a kybernetická bezpečnosť).

Koncom roka 2023 boli vyhlásené aj prvé dopytové výzvy na projekty z Programu Slovensko mimo alokácie IÚS FMO Banská Bystrica a v roku 2024 aj výzvy pre mechanizmus IÚI.

Tabuľka 8.1 : Zdroje EÚ pre rozvoj územia mesta v rokoch 2022 – 2030 podľa časového harmonogramu

Rok	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
EŠIF 2014 – 2020 (vrátane CuRI + IROP)	•	•	•	•						
EŠIF 2021 – 2027			•	•	•	•	•	•	•	▶
EŠIF 2021 – 2027 (alokácia IÚS)				•	•	•	•	•	•	▶
Plán obnovy a odolnosti	•	•	•	•	•	•				
REACT-EÚ	•	•	•							
Iné zdroje EÚ (vrátane finančných nástrojov)	•	•	•	•	•	•	•	•	•	▶

Zdroj: Vlastné spracovanie, zdroj ITMS 2014+ a vlastná evidencia mesta Banská Bystrica

Zámer akejkolvek akcie /investície by mal obsahovať aj návrh modelu financovania vrátane podielu interných a externých zdrojov a predpokladaný vplyv na programový rozpočet mesta Banská Bystrica.

Tabuľka 8.2: Indikatívny finančný plán PRM Banská Bystrica na obdobie 2024 – 2029 podľa strategických priorít PRM a IÚS

STRATEGICKÁ PRIORITA PRM / IÚS	Mesto Banská Bystrica	FMO Banská Bystrica	Spolu	Poznámka
1 - Prosperujúce mesto / Prosperujúca FMO BB	3 401 032	36 490 019	39 891 051	<i>Zaradené sú len tie investície, ktoré sú komplementárne alebo synergické k PZ FMO Banská Bystrica.</i>
2 - Odolné mesto / Zelená a zdravá FMO BB	21 576 333	27 814 166	49 390 499	<i>Zaradené sú len tie investície, ktoré sú komplementárne alebo synergické k PZ FMO Banská Bystrica.</i>
3 - Dobre spravované mesto / Dobre spravovaná FMO BB	489 132	6 115 894	6 605 026	<i>Zaradené sú len tie investície, ktoré sú komplementárne alebo synergické k PZ FMO Banská Bystrica.</i>
Spolu	25 466 497	70 420 079*	95 886 576	

Zdroj: Vlastné spracovanie, zdroj ITMS 2014+ a vlastná evidencia mesta Banská Bystrica, údaje k 31.07.2024,

**pred predpokladanými presunmi alokácie*

V prvom polroku 2024 mesto Banská Bystrica podalo 9 projektov na financovanie z externých verejných zdrojov EÚ (dopytové výzvy P SK a výzvy POO) v strategických oblastiach Mobilita (cyklotrasy v meste), Kvalita prostredia – energetická efektívnosť a vodozádržné opatrenia a Informatizácia (zameranie na kybernetickú bezpečnosť).

Tabuľka 8.3: Indikatívny finančný plán PRM Banská Bystrica na obdobie 2024 – 2029 (podľa strategických oblastí) zo zdrojov EŠIF

Strategická oblasť PRM BB 2030	Banská Bystrica	FMO Banská Bystrica	Rozdiel – investičná potreba	Poznámka
Strategická oblasť 1: Hospodársky rast a miestna ekonomika	2 431 145	2 431 145	0	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 1.1, 1.4 čiastočne – CR a príslušné ŠC P-SK
Strategická oblasť 2: Ľudský potenciál	6 140 327	2 434 180	3 706 147	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 1.2
Strategická oblasť 3: Mobilita	20 115 000** 20 715 000	20 083 374	631 626**	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 1.3 a príslušné ŠC P-SK
Strategická oblasť 4: Kvalita prostredia	44 284 045	12 355 875	31 928 170	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 2.1 čiastočne a príslušné ŠC P-SK
Strategická oblasť 5: Obehové hospodárstvo	0	5 158 542	5 158 542	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 2.1 čiastočne a príslušné ŠC P-SK
Strategická oblasť 6: Sociálne služby a zdravie	0	2 013 660	2 013 660	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 2.2 a príslušné ŠC P-SK
Strategická oblasť 7: Verejné služby	15 719 730	11 476 944	4 242 786***	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 1.3 – kultúra, 3.1 a príslušné ŠC P-SK
Strategická oblasť 8: Bezpečnosť	158 552	158 552	0	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 3.3. čiastočne 1.2, 3.4 a príslušné ŠC P-SK
Strategická oblasť 9: Strategický rozvoj	430 000	645 663	215 663	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 3.1 3.2, čiastočne 3.4 a príslušné ŠC P-SK
Strategická oblasť 10: Informatizácia	489 130#	4 756 588	4 267 458	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 3.4/prierezová oblasť a príslušné ŠC P-SK
Strategická oblasť 11: Otvorená samospráva	250 000	555 189	305 189	v prípade IÚS zahŕňa strategickú oblasť 3.1, 3.2 a čiastočne 3.4 a príslušné ŠC P-SK
Spolu	90 017 929	62 069 712	n/a	

Zdroj: vlastné spracovanie, údaje k 31.07.2024, *pred predpokladanými presunmi alokácie

Poznámky: #projekt momentálne podaný mimo alokácie IÚS, **PZ obce Badín, ***PZ obce Hronsek

Rozdiel medzi plánovanými investíciami mesta Banská Bystrica z EFRR/EŠIF prevyšuje územnú alokáciu FMO Banská Bystrica (nezahrňa požiadavky SEP a ostatných obcí s výnimkou obcí Badín a Hronsek) o takmer 30 mil. EUR, čo si vyžaduje koordináciu pri získavaní iných externých verejných zdrojov najmä z EÚ fondov, prioritizáciu navrhovaných investícií a ich fázovanie. Požiadavka na financovanie z územnej alokácie BBSK (spoločné projekty mesta Banská Bystrica a BBSK) predstavuje 12,2 mil. EUR.

Tabuľka 8.4.: Alokácie pre Slovensko, BBSK, IÚS BBSK a FMO Banská Bystrica v rokoch 2022 – 2030

Zdroj	Obdobie	SR	BBSK	RIÚS/IÚS BBSK	FMO Banská Bystrica
EŠIF 2014 – 2020	2022 – 2023	14,1 mld. eur	186,9 mil. eur*	124,8 mil. eur*	62,2 mil. eur
EŠIF 2021 – 2027	2022 – 2030	12,8 mld. eur	Nedostupný údaj	151,8 mil. eur*	60,3 mil. eur*
Plán obnovy a odolnosti	2022 – 2026	6 mld. eur (v tom 1,342 mld. eur* pre územnú samosprávu)	Nie je samostatná alokácia	Nie je samostatná alokácia	Nie je samostatná alokácia
REACT-EÚ	2022	850 mil. eur	1 mil. eur**	600 tis. eur**	2,267 mil.*

Poznámka: *bez alokácie pre Catching-up Regions Initiative (CURI) a predpokladané navýšenie územnej alokácie,

** predpokladaná stanovená alokácia

Základným nástrojom finančného hospodárenia obce (mesta) je rozpočet obce (mesta). Obec (mesto) sa pri zostavovaní rozpočtu riadi Zákonom č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ďalšími legislatívnymi normami. Rozpočet obce (mesta) je vyjadrením samostatnosti hospodárenia obce (mesta) a slúži ako riadiaci nástroj financovania úloh a funkcií, ktoré má obec (mesto) vo svojej kompetencii.

Príjmy mesta Banská Bystrica tvoria podielové dane (daň z príjmu fyzických osôb), miestne dane (primárne daň z nehnuteľnosti), nedaňové príjmy (prenájmy, poplatky) a granty a transfery zo štátnych a európskych zdrojov. V rámci zabezpečenia vitálnych funkcií a rozvoja samospráv je aktuálne obdobie veľmi nestabilné. V posledných rokoch museli obce implementovať legislatívne zmeny, ktoré mali obrovské finančné dopady a taktiež musia počítať s rekordnou infláciou.

Zdroje Európskej únie

Aj napriek nepriaznivo nastaveným podmienkam externého financovania z eurofondov a vlastnej alokácie mesta Banská Bystrica ako jadrového mesta FMO Banská Bystrica má čiastočné možnosti financovania. V závislosti od konkrétneho fondu môže EŠIF (Európsky štrukturálny a investičný fond) financovať len určité tematické oblasti a výber z cieľov Programu Slovensko prostredníctvom finančného nástroja pre udržateľný mestský rozvoj (UMR).

Na základe čl. 11, ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2021/1058 o Európskom fonde regionálneho rozvoja a Kohéznom fonde je mestu Banská Bystrica alokovaná časť z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), ktorá bude rozdeľovaná v rámci tzv. Kooperačnej rady Udržateľného mestského rozvoja. Funkčná mestská oblasť je v prípade Banskej Bystrice vymedzená územím jadrového mesta Banská Bystrica a 17 obcí s „pridelenou“ alokáciou. Tieto prostriedky by mali prispievať na výdavky na infraštruktúru a služby celomestského významu - konkrétne investície v súlade s podmienkami poskytnutia nenávratného finančného príspevku najmä v oblasti adaptácie na zmenu klímy, ekologickej mobility, podpory mestských inovácií a ďalších (detailné informácie sú v samostatnom strategickom dokumente Integrovaná územná stratégia FMO Banská Bystrica).

Zdrojom financovania akcií/strategických projektov PRM Banská Bystrica 2030 môžu byť aj investície financované zo zdrojov na subregionálnej (SPR – alokácia BBSK), regionálnej (alokácia BBSK) a národnej úrovni prostredníctvom spoločných integrovaných investícií, dopytových projektov a národných projektov.

Ďalším zdrojom financovania v období 2022 – 2026 je **Plán obnovy a odolnosti SR**, ktorý je špecifickým nástrojom EÚ určeným na obnovu hospodárstva po pandémie Covid-19. Časť prostriedkov plánu obnovy je určená aj pre samosprávy. Osobitne ide o financovanie cyklotrás, energetickú obnovu verejných budov, e-nabíjačky, deinštitucionalizáciu sociálnych zariadení či digitálne verejné služby. Miera a rozsah financovania je však daná úspešnosťou mesta Banská Bystrica v dopytových výzvach a k dátumu schvaľovania strategického dokumentu malo mesto Banská Bystrica podpísaných v celkovej výške a pred podpisom

Medzi doteraz málo využívané zdroje sú finančné **prostriedky komunitárnych programov EÚ** v oblasti digitalizácie, mestských inovácií, vzdelávania a energetiky.

Ďalšie zdroje financovania

Podpornými zdrojmi financovania sú **finančné výsledky mestských podnikov a príspevkových organizácií**. Príspevkové organizácie zo svojej podstaty nemôžu z vlastnej činnosti pokryť všetky svoje náklady, avšak z podnikateľských činností môžu mať zisk, ktorý ďalej používajú v rámci podnikateľskej činnosti. Iné mestské podniky môžu veľkú časť svojich investičných aktivít hrať z podnikových ziskov. Príspevkové organizácie používajú zisk z podnikateľskej činnosti na prevádzku svojej podnikateľskej činnosti v nasledujúcom roku, ziskové obchodné spoločnosti platia mestu dividendy, ktoré sú súčasťou bežných príjmov obce a sú využívané na krytie bežných výdavkov činností obchodných spoločností, ktoré sú dotované mestom (plaváreň, zimný štadión). Tieto dividendy nie sú postačujúce na pokrytie dotácií pre subjekty v zakladateľskej pôsobnosti mesta (teda obchodnú spoločnosť).

Na zabezpečení zdrojov by sa mali podieľať predovšetkým tie subjekty, ktoré majú benefit z realizácie.

Ďalšími komplementárnymi zdrojmi sú **spolupráce so súkromným sektorom** prostredníctvom programov spoločenskej zodpovednosti podnikov, či ďalším prepojením súkromnej, verejnej a akademickej sféry pri realizácii spoločných investičných a neinvestičných akcií.

Akcie/strategické projekty navrhnuté v tomto strategickom dokumente so sebou nevyhnutne prinášajú aj vplyvy na rozpočet mesta Banská Bystrica. Jednotlivé akcie, ktoré riešia identifikované problémy a prispievajú k strategickým a špecifickým cieľom, majú alebo nemajú rozpočtový vplyv. Tieto vplyvy môžu byť ako na strane výdavkovej, tak na strane príjmovej. Pre účely dokumentu bol pre väčšinu akcií spracovaný odhad rozpočtového vplyvu danej akcie. Pri niektorých vplyvoch bol stanovený interval, v ktorom sa dané vstupy môžu pohybovať (minimum a maximum). Odhady boli pripravené na základe expertných hrubých

odhadov expertov berúc do úvahy vstupy ako náklady z obdobných realizovaných akcií/projektov v minulosti, mzdové náklady či odhadovaný rok, kedy budú vznikať operačné náklady z akcie. Sú tu vyjadrené operačné aj investície. Nižšie sú vyjadrené vplyvy jednotlivých akcií kumulatívne podľa cieľov, na ktoré sa viažu. Nachádzajú sa tu rozpočtové odhady na úrovni minimálneho aj maximálneho intervalu.

Okrem investícií z EÚ fondov bude mesto Banská Bystrica realizovať investície aj z iných interných a externých zdrojov. Nasledujúca tabuľka ukazuje hrubý odhadovaný rozpočtový vplyv podľa jednotlivých špecifických cieľov PRM Banská Bystrica 2030.

Tabuľka 8.5: Rozpočtové vplyvy jednotlivých opatrení podľa cieľov PRM Banská Bystrica 2030

Špecifický cieľ	Hrubý odhadovaný rozpočtový vplyv
1.1.1. Podporovať medzisektorovú spoluprácu a inovácie	2 000 000 EUR
1.1.2. Rozvíjať cestovný ruch, kultúru a kreatívny priemysel	9 000 000 EUR
2.1.1. Spoluvytvárať systém celoživotného vzdelávania	1 500 000 EUR
2.1.2. Modernizovať infraštruktúru vzdelávania MŠ a ZŠ	1 966 000 EUR
2.1.3. Vytvárať podmienky pre podporu, udržanie a lákanie talentov	1 500 000 EUR
3.1.1. Budovať infraštruktúru pre udržateľný systém mobility	30 486 000 EUR
3.1.2. Zavádzať nové služby a inovatívne technológie	4 350 000 EUR
3.1.3. Zvyšovať podiel aktívnych foriem dopravy	13 050 000 EUR
4.1.1. Zvyšovať odolnosť územia na zmenu klímy	19 000 000 EUR
4.1.2. Zabezpečovať kvalitnú environmentálnu infraštruktúru	2 000 000 EUR
4.2.1. Budovať infraštruktúru udržateľnej energetiky v meste	7 711 540 EUR
5.1.1. Predchádzať vzniku odpadov v meste	705 000 EUR
5.1.2. Modernizovať infraštruktúru odpadového hospodárstva	1 550 000 EUR
5.2.1. Zvyšovať mieru triedenia, recyklácie a opätovného použitia odpadov	500 000 EUR
6.1.1. Prepájať aktérov, procesy a infraštruktúru v sociálnej a zdravotnej starostlivosti	5 220 000 EUR
6.1.2. Iniciovat programy podpory zdravia zamerané na zdravé potraviny a zdravý životný štýl	Spolupráca s aktéri mesta
6.2.1. Vytvárať podmienky pre výstavbu nových bytov a dostupnosť nájomného bývania pre mladých ľudí a pre ohrozené skupiny obyvateľov	Spolupráca s aktéri mesta a súkromným sektorom
6.3.1. Podporovať aktívne starnutie obyvateľstva	250 000 EUR
6.3.2. Zabezpečovať rozvoj integrovaných podporných služieb a infraštruktúry pre ohrozené skupiny obyvateľov	1 390 000 EUR
7.1.1. Podporovať pohybové aktivity a dostupnosť infraštruktúry pre všetky skupiny obyvateľov	1 930 000 EUR
7.2.1. Systémovo podporovať rozvoj ľudských zdrojov	Spolupráca s aktéri mesta
7.2.2. Rozvíjať kultúrnu infraštruktúru	
7.3.1. Posilňovať spoluprácu a koordináciu aktérov práce s deťmi a mládežou	Spolupráca s aktéri mesta
7.3.2. Zlepšovať infraštruktúru a dostupnosť služieb pre voľný čas	8 000 000 EUR
8.1.1. Realizovať programy prevencie a posilnenia bezpečnosti obyvateľstva	4 000 000 EUR
8.1.2. Rozvíjať bezpečnosť vo všetkých oblastiach života mesta	Spolupráca s aktéri mesta
9.1.1. Zavádzať systémový prístup k územnému a strategickému plánovaniu	1 000 000 EUR
9.1.2. Budovať analyticko-strategické, plánovanie a administratívne kapacity	1 000 000 EUR
10.1.1. Vytvárať otvorené dáta a modely pre podporu strategického plánovania	300 000 EUR

10.2.1. Digitalizovať služby a procesy v samospráve	500 000 EUR
10.2.2. Vytvoriť Digitálne dvojča mesta	1 220 000 EUR
11.1.1. Vytvárať a posilňovať systém územnej spolupráce a participácie	300 000 EUR
11.1.2. Modernizovať infraštruktúru samosprávy	1 000 000 EUR
SPOLU	±

Zdroj: vlastné spracovanie, návrh Akčný plán PRM, údaje v tabuľke sú stanovené odborným odhadom

Mesto Banská Bystrica financovalo investície z vlastných zdrojov podľa schváleného programového rozpočtu a v súlade so strategickými dokumentmi (Akčný plán PHSR Banská Bystrica), EÚ zdrojov cez dopytové výzvy jednotlivých operačných programov a iných aj úverových zdrojov. Tento finančný mix bude zachovaný aj v období 2023 – 2030 a doplnený o možnosť využitia pridelenej alokácie IÚS FMO Banská Bystrica a vhodnými finančnými nástrojmi EÚ.

Predbežne je mestu Banská Bystrica ako jadrovému mestu FMO Banská Bystrica schválená vlastná alokácia v celkovej výške 61,5 mil. EUR *s priemerne 15% spolufinancovania (Európsky fond regionálneho rozvoja), ktorá je rozdelená do 28 špecifických cieľov Programu Slovensko vo všetkých piatich politických cieľoch. Okrem tejto alokácie môže byť mesto Banská Bystrica a jeho organizácie aj oprávnenými žiadateľmi v iných výzvach Programu Slovensko, Pláne obnovy a odolnosti SR a iných programoch EÚ. Alokácia FMO BB nie je určená len pre jadrové mesto Banská Bystrica ale aj pre 17 obcí a ostatných partnerov v území mestskej funkčnej oblasti a na podporu iných komplementárnych a synergických projektov, pričom sa predpokladá, že jadrové mesto Banská Bystrica vyčerpá minimálne 80% tejto alokácie počas rokov 2024 – 2027.

Podielové a miestne dane

Podielové dane predstavujú hlavný zdroj financovania samospráv na Slovensku (priemerne 42 % príjmov všetkých samospráv na Slovensku). Tieto štátom vyberané dane (daň z príjmu fyzických osôb) sú ďalej prerozdeľované do vyšších územných celkov (30 %) či miest a obcí (70 %) na základe počtu obyvateľov mesta s trvalým pobytom. Preto bolo veľmi dôležité, aby pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2021 bolo započítaných čo najviac obyvateľov mesta Banská Bystrica. Ale ani toto nie je jediným kritériom pre stanovenie príjmov z podielových daní. Vzorec je oveľa komplexnejší a vo všeobecnosti nastavený veľmi solidárne. Aktuálne sa pripravuje novela zákona o financovaní školstva, ktorá má vplyv aj na opatrenie 668/2004 s negatívnym vplyvom na výšku podielových daní pre obce zo 70% na 56,1%, pričom pedagogická činnosť materských škôl, a školských klubov bude financovaná zo štátneho rozpočtu cez prenesený výkon. Potenciálna zmena uvedeného zákona bude mať negatívny vplyv na financovanie ďalších originálnych kompetencií obcí a teda obciam budú chýbať prostriedky na ich prevádzku.

Ďalší zdroj príjmov, miestne dane, ktorý reprezentuje najmä daň z nehnuteľností Daň z nehnuteľnosti bola naposledy zvýšená v roku 2022 pre rok 2023, nehnuteľnosti na bývanie sú zdaňované sadzbou do 1 eur/m² (byty) a 0,65 eur/m² plus príplatok za každé podlažie o 0,15 eur/m² (domy), administratívne a komerčné budovy sadzbou do 6 eur/m². Súčasná platná legislatíva ako napríklad neukončená fiškálna decentralizácia ako aj obmedzujúci zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady neumožňujú mestu pružnejšie reagovať na investičné potreby formou optimalizácie systému miestnych daní. Tzn. miestne dane je možné meniť vždy od 01.01. daného roka. Aktuálne je pripravovaná novela zákona o miestnych daniach.

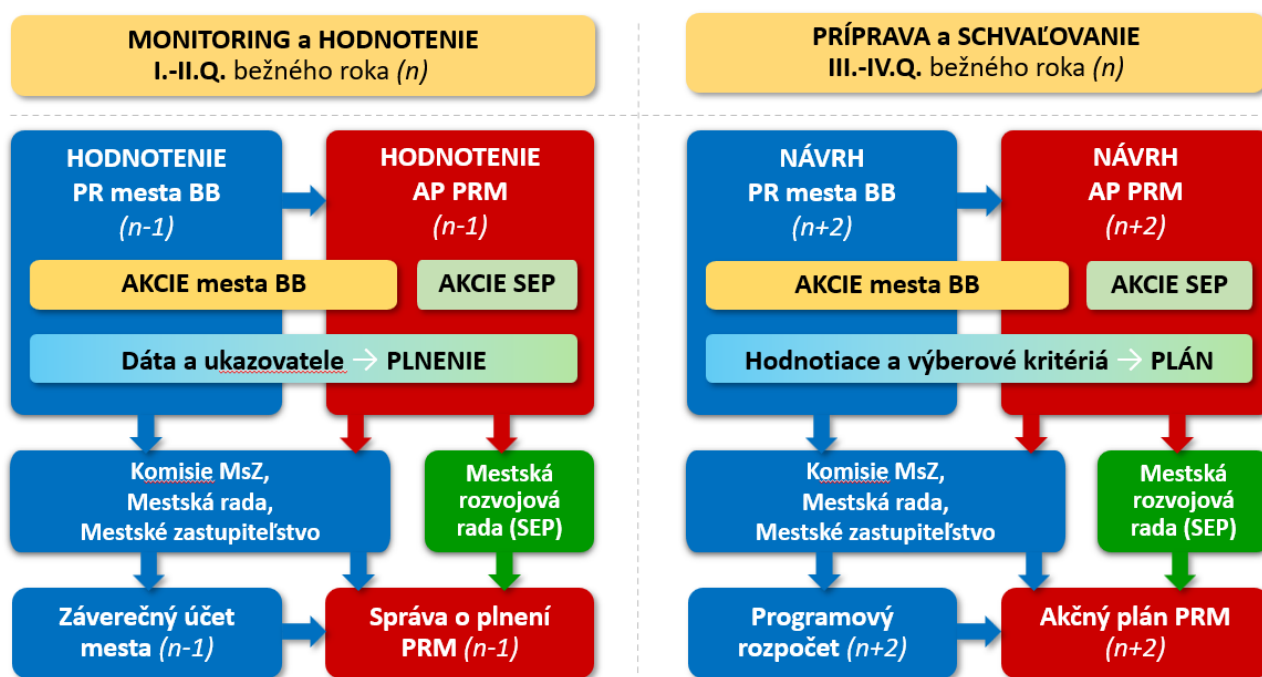
Mesto Banská Bystrica pripravuje a zostavuje každoročne Akčný plán mesta Banská Bystrica v **programovej štruktúre rozpočtu** a vychádza z vypracovaného a pravidelne v priebehu roka aktualizovaného tzv. **registra investícií (pre roky 2019 až 2023 a zásobníka projektov (od r. 2024))**

Počas implementácie PRM Banská Bystrica 2030 budú akčné plány PRM a finančné plány jednotlivých oddelení a odborov MsÚ Banská Bystrica vzájomne koordinované. Garanti za jednotlivé strategické oblasti poskytnú hlavnému garantovi PRM:

- do 31.08. návrh akčného a plánu za daný rok (údaje o aktivitách z rozpočtu mesta),
- do 28.2. vyhodnotenie plnenia akčného plánu za predchádzajúci rok (údaje o aktivitách zo záverečného účtu mesta).

Základný systém previazania procesov krátkodobého finančného (PR) a strategického plánovania (AP PRM) je zobrazený na nasledovnej schéme:

Ročný cyklus monitoringu, hodnotenia a prípravy: Programový rozpočet (PR) a Akčný plán Programu rozvoja mesta (AP PRM)

Zdroj: vlastné spracovanie

Vzťah (súlad) medzi programovou štruktúrou mesta a strategickými oblasťami PRM Banská Bystrica 2030 a IÚS FMO Banská Bystrica je uvedený v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka 8.6: Vzťah medzi programovou štruktúrou rozpočtu mesta a strategickými oblasťami

Programová štruktúra rozpočtu	Strategické oblasti PRM Banská Bystrica 2030	Strategické oblasti IÚS FMO Banská Bystrica	Poznámky
Program 1: Hospodársky rast a miestna ekonomika	Hospodársky rast a miestna ekonomika	Inovatívna miestna ekonomika – inovácie a kreativita Cestovný ruch	Oblasť zahŕňa aj obnovu kultúrneho dedičstva využívaného na komerčné účely vrátane podpory cestovného ruchu a KKP
Program 2: Ľudský potenciál	Ľudský potenciál	Celoživotné vzdelávanie a talenty	
Program 3: Mobilita	Mobilita	Udržateľná mobilita - moderná a udržateľná doprava	Oblasť zahŕňa všetky druhy dopravy a dopravnej infraštruktúry.
Program 4: Kvalita prostredia	Kvalita prostredia	Zelené a nízkouhlíkové riešenia - adaptácia na zmenu klímy	Najmä zelená a modrá infraštruktúra, biodiverzita.
Program 5: Obehové hospodárstvo	Obehové hospodárstvo	Zelené a nízkouhlíkové riešenia - Obehové hospodárstvo	
Program 6: Sociálne služby a zdravie	Sociálne služby a zdravie	Zdravie pre všetkých - Zdravie a sociálna starostlivosť Integrácia sociálnych služieb - Zdravie a sociálna starostlivosť	
Program 7: Verejné služby	Verejné služby	Kultúra a kultúrne dedičstvo Zdravie a sociálna starostlivosť	Oblasť zahŕňa aj podporu športu, budovanie a udržiavanie športovej infraštruktúry pre všetkých.
Program 8: Bezpečnosť	Bezpečnosť	Bezpečnosť a sociálne istoty	
Program 9: Strategický rozvoj	Strategický rozvoj	Komunitný rozvoj a participácia (komunitné a občianske iniciatívy)	Zameranie na budovanie kapacít a procesy.
Program 10: Informatizácia	Informatizácia	Inteligentné systémy a manažment dát - Otvorené dáta a digitalizácia	Oblasť zahŕňa aj podporu SMART konceptu.
Program 11: Otvorená samospráva	Otvorená samospráva	Kapacity pre dobré vládnutie (spolupráca a sieťovanie aktérov)	

Zdroj: vlastné spracovanie

REALIZAČNÁ ČASŤ

Pre zabezpečenie, aby sa vízia, strategické priority a ciele programu rozvoja mesta mohli v praxi naplňať, je aby nastavenie systému ich implementácie bolo nastavené komplexne a flexibilne. Mesto musí čeliť trendu rastúceho počtu zmien v systéme regulácie a financovania samosprávy vrátane trendu neustáleho poklesu výšky financovania zo štátneho rozpočtu a zvyšovania cien tovarov a služieb prakticky vo všetkých oblastiach vrátane tlaku na rast nákladov na zabezpečenie, rozvoj a udržateľnosť kvalitných ľudských zdrojov. To prináša do plánovania a vykonávania rozvoja vysokú mierou neistoty, rôzne riziká a komplikované situácie pri hľadaní rovnováhy medzi financovaním želaného rozvoja a zabezpečovaním vitálnych funkcií mesta.

Všetky tieto zmeny vyžadujú potrebu disponibility kvalitných strategicko-analytických, projektových, rozvojových a komunikačných **kapacít mesta**, špecificky aj v oblasti samotného inovatívneho finančného plánovania a riadenia. Navyiac, v čase zrýchľujúcich sa globálnych zmien a navzájom previazaných environmentálnych, ekonomických, demografických, technologických a iných výziev, mesto už nedokáže bez zásadného prehĺbenia funkčnej spolupráce so sociálno-ekonomickými partnermi a samotnými občanmi v meste na takéto výzvy samé účinne reagovať. Okrem rozvojových potrieb mesto musí stále zabezpečovať aj základné vitálne funkcie mesta, kde sa taktiež každoročne zvyšuje tlak na ich financovanie a alokáciu vnútorných zdrojov samosprávy.

Pružné a adaptívne nastavenie implementačného systému umožní lepšiu pripravenosť, odolnosť a schopnosť prepájania strategických cieľov rozvoja s možnosťami vykonávania praktických činností - s prípravou a realizáciou rôznych akcií – vykonávaním aktivít rozvoja vrátane samotnej prípravy a realizácie investičných a neinvestičných projektov.

Pre účely tohto strategického dokumentu, (ktorý je okrem prioritizácie vyváženého a udržateľného strategického rozvoja zameraný na zásadné transformačné zmeny v systéme strategického plánovania) je dôležité navrhnuť systém, procesy a prvky vykonávania PRM tak, aby „na konci dňa“ boli nevyhnutné procesy a úlohy integrované, jednoduché a prevádzovali výzvy a úlohy súvisiace s implementáciou stratégie rozvoja s denným operatívnym životom samosprávy a jej sociálno-ekonomických partnerov vrátane občanov.

Pri dizajne implementačného systému sa vychádzalo z praktických skúseností úspešných miest a metodík renomovaných medzinárodných a rozvojových inštitúcií v EÚ a USA ako udržateľne rozvíjať mestá a ako naštartovať a udržať komplexné spoločenské zmeny.

Systém vykonávania programu rozvoja mesta je navrhnutý do **5 kľúčových pilierov**:

1. **Agenda rozvoja**
2. **Systém monitoringu a hodnotenia**
3. **Systém územného partnerstva, spolupráce a participácie**
4. **Podporný systém kontinuálnej komunikácie**
5. **Podporná infraštruktúra rozvoja - kapacity, transfer a spravovanie znalostí**

Mnohé intervencie navrhované v programe rozvoja majú charakter výziev ktoré reagujú na zložité a komplexné problémy a ktorých riešenie si vyžaduje prepájanie rôznych úrovní, sektorov a aktérov. Preto zabezpečenie funkčnosti všetkých 5 pilierov vrátane ich prvkov je nevyhnutných pre riešenie komplexných a previazaných problémov a zabezpečujú tak synergický efekt medzi všetkými zainteresovanými stranami. Zabezpečenie všetkých 5 oblastí je dôležitá pretože ich absencia môže viesť k zlyhaniu dopadu a uskutočneniu mnohých intervencií a nedosiahnutiu želaných cieľov.

Systém vykonávania Programu rozvoja mesta

Zdroj: vlastné spracovanie s využitím metodických zdrojov JRC, OECD, SSIR, FSG a Tamarack Institute.

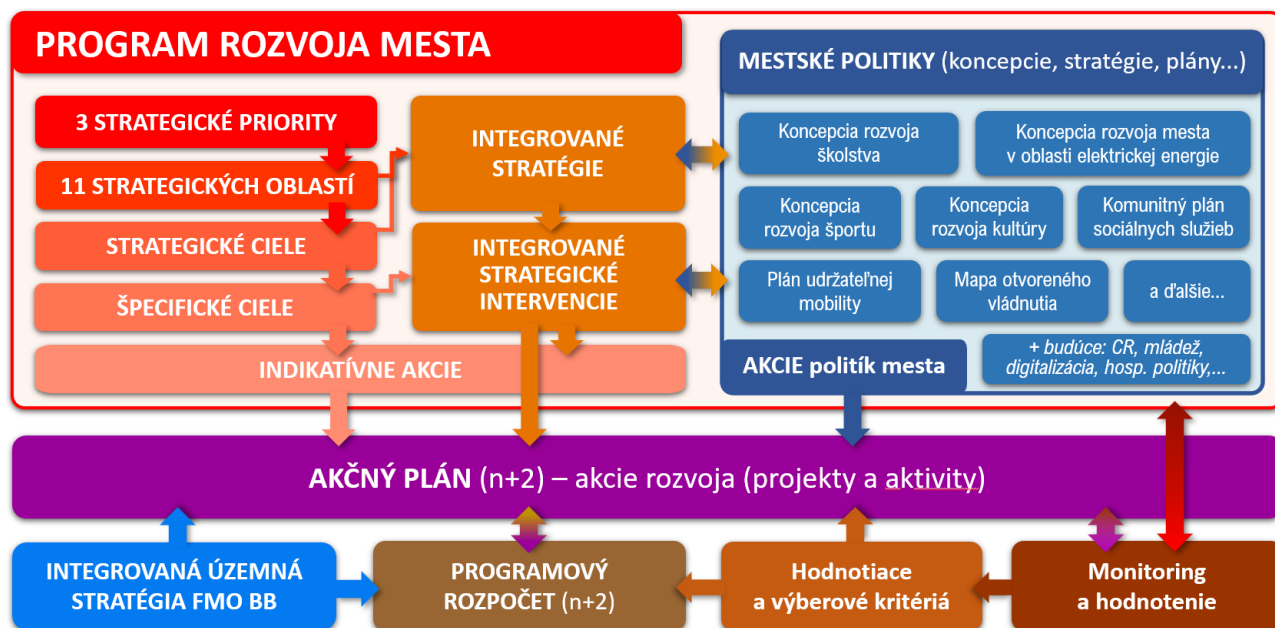
Detailné rozpracovanie obsahu, procesov a organizačného zabezpečenia implementačného systému je predmetom návrhu indikatívnej akcie „Vypracovanie smernice MsÚ pre integrované strategické, finančné a projektové plánovanie...“ v rámci Špecifického cieľa 9.1.1. - Zavádzať systémový prístup k územnému, strategickému a finančnému plánovaniu.

I. AGENDA ROZVOJA

Prvý pilier implementácie PRM preväzuje prvky – rôzne dokumenty strategického plánovania vrátane ich komponentov do logickej hierarchie ich vzťahov a základných procesov. Súčasťou piliera je aj rámcový harmonogram transformácie strategického plánovania, previazanie aktualizácie PRM a IÚS FMO BB s programovým cyklom Európskej únie a Slovenskej republiky (Partnerská dohoda)

Politiky, integrované stratégie a strategické intervencie

Nižšie uvedená schéma popisuje základnú hierarchickú štruktúru Programovej časti PRM, ďalej poskytuje prehľad existujúcich a budúcich **mestských politík** (konceptií...). Počas rokov 2025-2026 sa navrhuje rozpracovanie existujúcich a dopracovanie absentujúcich mestských politík do systému **Integrovaných stratégií** ktoré sú špecificky navrhované pri **Strategických cieľoch**. Indikatívne akcie, Integrované strategické intervencie a Akcie jednotlivých politík mesta sa premietajú do návrhu **Akčného plánu** PRM, ktorého finančné krytie je súčasťou schválenia **Programového rozpočtu** mesta.

Zdroj: vlastné spracovanie

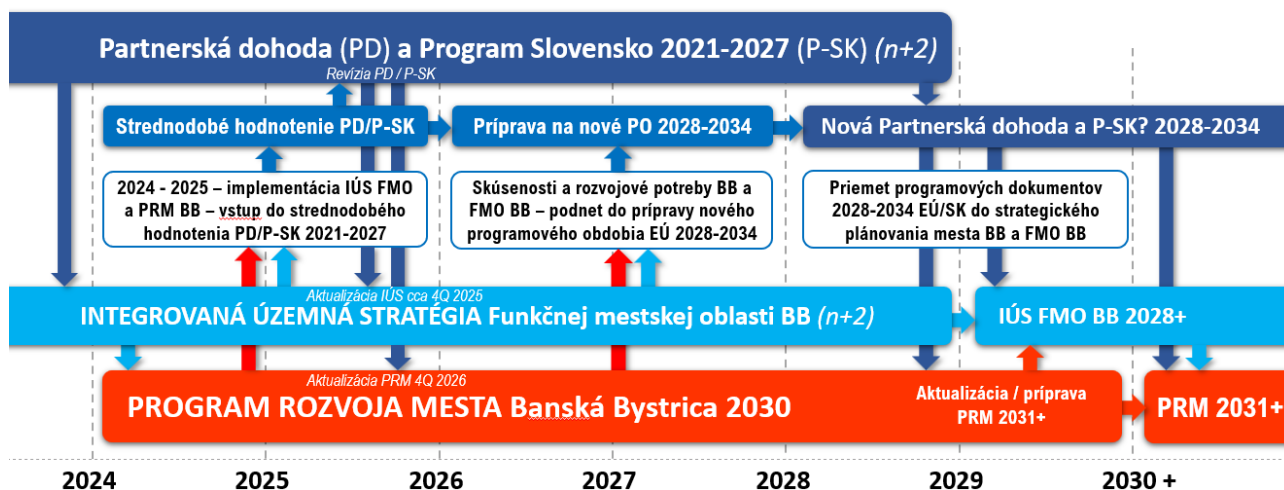
Integrovaná územná stratégia

V rámci programového obdobia 2021 – 2027 má územná samospráva na miestnej a regionálnej úrovni jednoduchší prístup k financovaniu svojich špecifických rozvojových potrieb v konkrétnom území prostredníctvom využitia integrovaného územného prístupu a špecificky miestneho prístupu. Hlavným účelom integrovaného územného rozvoja v mestských oblastiach je zabezpečenie realizácie intervencií vo forme cielených investícií v rámci viacerých špecifických cieľov **Programu Slovensko**, efektívne využitie rôznych finančných nástrojov, zdrojov a podporných programov EÚ.

Integrované územné investície sú definované prostredníctvom integrovaných investičných balíčkov ako zásobník zámerov investičných a neinvestičných akcií všetkých aktérov v konkrétne vymedzenom území FMO Banská Bystrica v strategickom dokumente **Integrovaná územná stratégia FMO Banská Bystrica** (IÚS FMO BB). Nové úlohy partnerov v programovom období 2021 – 2027 sú v území udržateľného mestského rozvoja FMO Banská Bystrica zabezpečené prostredníctvom **Kooperačnej rady UMR Banská Bystrica** ako riadiacej štruktúry koordinujúcej proces plánovania, implementácie a monitorovania IÚS BB.

Pretože zdroje, ktoré mesto bude čerpať prostredníctvom Integrovananej územnej stratégie FMO Banská Bystrica priamo súvisia aj s implementáciou PRM, veľká časť **integrovaných strategických intervencií PRM** predpokladá financovanie práve zo zdrojov IÚS FMO BB. Aj z tohto dôvodu je Kooperačná rada FMO Banská Bystrica je súčasťou systému územnej spolupráce s presahom na územie Funkčnej mestskej oblasti. Viď „Schéma – Systém územnej spolupráce – organizačný rámec vykonávania PRM“ v ďalšom texte tejto časti PRM.

Procesný vzťah Integrovannej územnej stratégie FMO BB a PRM a ich previazanie na programové cykly Európskej únie a Slovenskej republiky

Strategické intervencie

Intervencie PRM sú koncentrované do „zastrešujúcich“ integrovaných strategických intervencií, ktoré prepájajú jednotlivé strategické oblasti a ich programové ciele, resp. navrhované indikatívne aktivity a tak vytvárajú rámec pre navzájom previazané akcie s ambíciou prispievať ku riešeniu komplexných i dlhodobých výziev rozvoja mesta. Návrh integrovaných strategických intervencií vychádza z tematickej koncentrácie a previazania sektorov a intervencií s najväčším vplyvom na zabezpečenie rozvoja strategických priorít v jednotlivých strategických oblastiach PRM.

Integrované strategické intervencie PRM

Návrh integrovaných strategických intervencií vychádza z tematickej koncentrácie a previazania sektorov a intervencií s najväčším vplyvom na zabezpečenie rozvoja strategických priorít v jednotlivých strategických oblastiach PRM.

Akčný plán PRM a Programový rozpočet

Akčný plán PRM (AP) je krátkodobý plánovací dokument - pripravuje sa na 1 rok s výhľadom na ďalšie 2 roky (n+2). Akčný plán je spoločný dokument samosprávy (mesta) a aktérov územnej spolupráce (sociálno-ekonomickí partneri „SEP“) mesta.

AP je štrukturálne a procesne previazaný s prípravou **Programového rozpočtu** mesta. AP je plánovací dokument pre vykonávanie **Akcií**.

Akcie sú individuálne projekty alebo strategické projekty, investičné a neinvestičné projekty a aktivity mesta a aktérov územnej spolupráce pre realizáciu PRM, IÚS FMO BB alebo iných dokumentov strategického plánovania mesta Banská Bystrica.

Akčný plán kombinuje **akcie samosprávy** ktoré sú jednak schválené v programovom rozpočte mesta schválené zdroje a **s akciami sociálnych a ekonomických partnerov** mesta ktoré majú priamy alebo nepriamy dopad na implementáciu PRM. Jedná sa hlavne o verejné a súkromné investície realizované partnermi zo sektorov celoživotného vzdelávania, verejnej správy (napr. BBSK, FNŠP), ďalej kľúčové investície súkromného sektora a akcie realizované organizáciami neziskového sektora. Akčný plán berie MsZ na vedomie (jeho finančná časť je schvaľovaná v rámci Programového rozpočtu).

Spoločný **Akčný plán PRM**, ktorý predstavuje súhrn akcií samosprávy a akcií sociálnych a ekonomických partnerov relevantných ku implementácii PRM schvaľuje **Mestská rozvojová rada** ako medzisektorová riadiaca skupina pre strategický rozvoj mesta a spoluprácu ktorá má byť vytvorená na princípe štvorpartity. (viď schéma - Systém územnej spolupráce – organizačný rámec vykonávania PRM + inštitucionálne zastúpenie.)

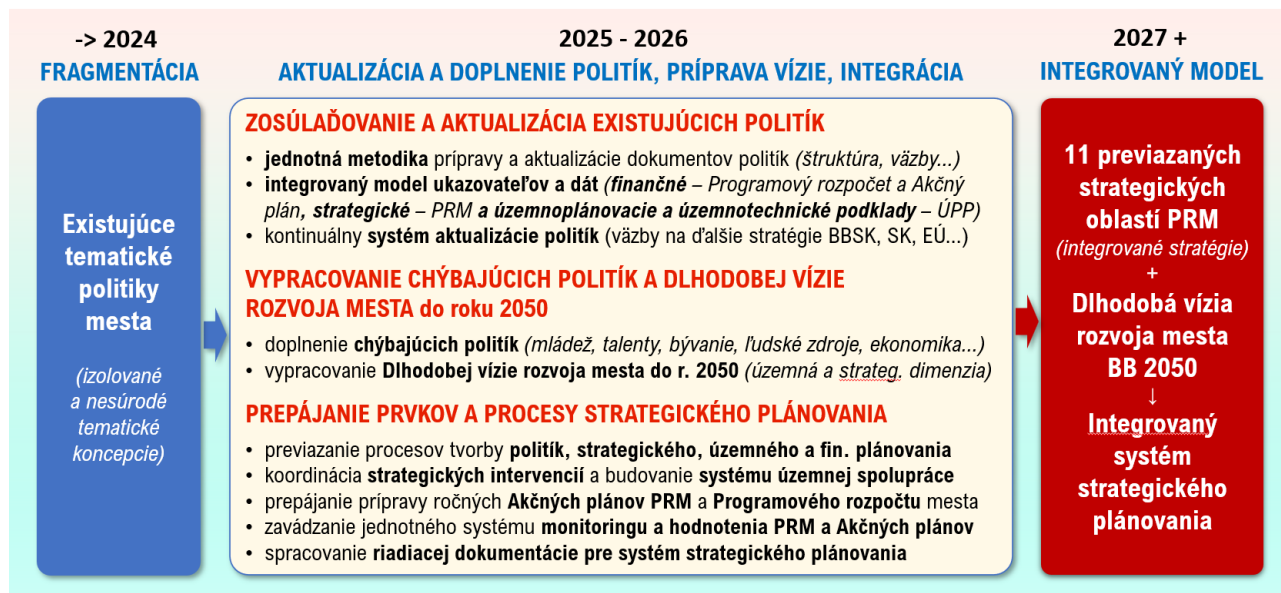
Akčný plán Programu rozvoja mesta – vstupy a partneri

Harmonogram

Implementácia PRM sa bude realizovať v ročných cykloch prostredníctvom krátkodobého plánovacieho dokumentu – Akčného plánu PRM (n+2). Nasledujúca schéma znázorňuje transformačný proces priemetu existujúcich tematických politík mesta do systému integrovaných stratégií PRM vrátane paralelného procesu vypracovania Dlhodobej vízie rozvoja mesta do roku 2050.

Cestovná mapa integrácie strategického plánovania 2025-2026

II. MONITORING A HODNOTENIE

Medzi kľúčové činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie PRM Banská Bystrica 2030 patria aj monitorovanie procesu realizácie a hodnotenie na úrovni strategického dokumentu a jeho cieľov i jednotlivých akcií/intervencií (investičného a neinvestičného charakteru).

Základom nového strategického prístupu v oblasti monitoringu a hodnotenia pre programové obdobie 2024 - 2030 je dôraz kladený na jasné definovanie cieľov, orientácia na výsledky a dopad realizovaných intervencií.

Monitorovanie, ktoré je založené na monitorovaní merateľných ukazovateľov je zamerané predovšetkým na sledovanie dosahovania strategických a špecifických cieľov. Na rozdiel od vstupov a výstupov, skutočne dosiahnutý výsledok je okrem realizácie stratégie a intervencií daný aj externými faktormi mimo dosahu aktérov v území. Externé faktory môžu mať na dosahovanie výsledku minimálny alebo výraznejší vplyv, a preto sa už v procese tvorby návrhu strategického dokumentu venovala veľká pozornosť výberu ukazovateľov a stanoveniu ich plánovaných hodnôt. Z tohto dôvodu je určenie celkového skutočne dosiahnutého výsledku t. j. reálneho dopadu (dosahu) na zmenu sociálno-ekonomickej situácie územia možné len na základe vykonania hodnotenia dopadov.

Súbor systému ukazovateľov a indexov je podrobnejšie opísaný v prílohe tohto dokumentu.

Vzhľadom na to, že dokument je cieľovo a výsledkovo orientovaný, ku každému strategickému a špecifickému cieľu je priradený minimálne jeden ukazovateľ.

Ukazovatele sú rozdelené do troch kategórií:

- **ukazovatele výstupu** (*O - output*), ktoré je možné dosiahnuť aj na úrovni aktivity, a tieto ukazovatele budú sledované na úrovni intervencií (aktivity a projekt),
- **ukazovatele výsledku** (*R - result*), ktoré sa dosahujú najmä na úrovni intervencií, a tieto budú sledované na úrovni sektorových stratégií a koncepcií,
- **ukazovatele dopadu** (ktoré sa dosahujú cielenou kombináciou a integráciou intervencií v dlhodobom horizonte (*I - impact*), sledované najmä na úrovni strategického dokumentu.

Úlohou miestnej samosprávy je pravidelné monitorovanie a vyhodnocovanie plnenia PRM mesta Banská Bystrica s cieľom pravidelného sledovanie realizácie cieľov a intervencií programu rozvoja s využitím súboru merateľných ukazovateľov. Výstupy z procesu monitorovania zabezpečujú pre mesto vstupy pre rozhodovanie za účelom zlepšenia implementácie, finančného plánovania a riadenia prostredníctvom vývoja monitorovacieho systému previazaného na finančné ukazovatele a ukazovatele relevantné pre hodnotenie dosahovania pokroku, ktoré budú základom pre vypracovanie **Správy o plnení PRM**, ktorá sa bude pripravovať vo väzbe na **Záverečný účet**. Monitorovacie ukazovatele sú previazané s ukazovateľmi v rámci finančného plánovania samosprávy a vytvoria predpoklady pre spoločné hodnotenie úspešnosti plnenia Akčného plánu a Programového rozpočtu v časti rozvojových aktivít, budú východiskom pre tvorbu a aktualizáciu integrovaných **hodnotiacich a výberových kritérií** pre plánovanie akcií a výber operácií AP.

Monitorovanie a hodnotenie zabezpečujú všetky subjekty zúčastnené na riadení PRM Banská Bystrica 2030 v rozsahu zadefinovaných úloh a zodpovedností (akcie/intervencie uvedené v Akčnom pláne) a iné úlohy / akcie dohodnuté v rámci systému územnej spolupráce ako inštitucionálneho rámca vykonávania PRM.

V súvislosti s implementáciou PRM Banská Bystrica je monitorovanie na úrovni jednotlivých intervencií (akcií, projektov) zabezpečované zodpovednými projektovými manažérmi (projektový manažér, poverený zástupca zodpovedný za realizáciu projektu). Na úrovni úradu to bude previazané na navrhovaný systém garantov jednotlivých politík a gestorov jednotlivých akcií (projektov, aktivít...).

V súlade so systémom riadenia, definovaným v PRM, hodnotenie predstavuje proces, ktorý systematicky skúma prínos z realizácie intervencií v súlade s PRM a ich súlad s cieľmi stanovenými v strategickom dokumente a priebežne analyzuje účinnosť realizačných procesov a vhodnosť nastavenia jednotlivých intervencií a skupiny aktivít/akcií aj vo vzťahu k programovému rozpočtu mesta, obsahuje odporúčania na zvýšenie ich efektívnosti. Počas programového obdobia (roky 2024 – 2030) sa odporúča vykonávať priebežné hodnotenia a po ukončení programového obdobia, tzv. následné hodnotenie.

Proces hodnotenia z hľadiska jeho vykonávania je rozdelený na interné a externé hodnotenie. Pri internom hodnotení bude proces hodnotenia realizovaný vlastnými (internými) kapacitami mesta Banská Bystrica zodpovednými za administratívne zabezpečenie realizácie PRM, naopak na externom hodnotení sa bude podieľať externý subjekt (iná právnická alebo fyzická osoba). Priebežné komplexné hodnotenie sa bude realizovať v súlade s vypracovaným Akčným plánom raz za 3 roky a v prípade potreby na požiadanie mestského zastupiteľstva v inom intervale (dôvodom aktualizácie môžu byť významné legislatívne alebo politické zmeny).

Široká verejnosť bude informovaná o procese monitorovania a hodnotenia PRM prostredníctvom digitálnej platformy tvormespoju.banskabystrica.sk, web stránky mesta a ďalšími komunikačnými kanálmi mesta. Za prípravu podkladov a za zverejňovanie monitorovacích a hodnotiacich správ je za konkrétnu politiku / strategický cieľ zodpovedný príslušný garant resp. gestor na úrovni MsÚ.

Proces monitorovania a hodnotenia zabezpečuje naplnenie definovanej vízie, strategických a špecifických cieľov PRM Banská Bystrica 2030 až po konkrétne intervencie stanovenej rozvojovej stratégie. Tento proces

spoluvytvára jasný kontrolný mechanizmus reprezentujúci spätnú väzbu znázorňujúcu priebeh implementácie, jej aktuálny stav a jeho porovnanie s plánovaným harmonogramom. Získané informácie umožňujú vykonanie intervencií vedúcich buď k zosúladieniu skutočných akcií s plánom a programovým rozpočtom alebo k nevyhnutnej revízii dokumentu. Proces monitorovania a proces hodnotenia sa budú realizovať spravidla paralelne.

Pre vytvorenie flexibilného systému údajovej základne mesta ako nástroja pre monitorovanie a hodnotenie pre PRM, jeho víziu, koncepcie, integrované stratégie a akčné plány sa navrhuje vytvorenie **integrovanej dátovej a hodnotiacej platformy** (napr. v službe Power BI). Platforma bude prepájať dáta a ukazovatele v oblasti územného, strategického a finančného plánovania. Umožní prepájať externé a interné kvalitatívne a kvantitatívne dáta a bude poskytovať digitálnu podporu pre celý integrovaný systém strategického plánovania nielen exekutívnej a politickej zložky miestnej samosprávy ale aj pre sociálnych a ekonomických partnerov a občanov mesta. Umožní tvorbu, vykonávanie a hodnotenie politik **na základe dôkazov**.

Hodnotenie a výber intervencií

Nižšie je uvedené grafické znázornenie základného integrovaného hodnotiaceho rámca intervencií a akcií politik PRM. Účel hodnotiacich kritérií je spojený s účelom hodnotenia. Má umožniť lepšie určenie podstaty, hodnoty alebo významu intervencie (hodnotenej politiky, stratégie, akcie, projektu, aktivity...).

Kritériá sa využijú na stanovenie hodnotiacich otázok, pričom každé kritérium poskytuje iný pohľad na intervenciu, jej jej realizáciu a výsledky. Kritériá zohrávajú normatívnu úlohu. Spoločne opisujú požadované vlastnosti intervencií: všetky intervencie by mali byť relevantné v kontexte, byť v súlade s inými intervenciami, dosiahnuť svoje ciele, dosiahnuť výsledky efektívnym spôsobom a mať pozitívne výsledky a pozitívne účinky, ktoré pretrvávajú.

Hodnotiaci rámec intervencií a akcií politik PRM a Akčného plánu

Pri všeobecnom hodnotení by sa malo zväziť všetkých šesť základných kritérií. Pri detailnejšom hodnotení sa špecificky zvažuje, na ktoré kritériá sa chceme prioritne zamerať, čo závisí od viacerých faktorov, ako napr. ciele a limity hodnotenia a kontext danej intervencie / akcie.

Spracované podľa dokumentu „Applying Evaluation Criteria Thoughtfully“ (OECD, 2021)

Vybraté rámce pre tvorbu systému monitorovania a hodnotenia

Pri tvorbe systému hodnotenia je vhodné brať do úvahy aj iné, širšie súvislosti ovplyvňujúce reálne možnosti územnej samosprávy uskutočňovať a financovať intervencie. Jedným z koncepčných rámcov je aj rozhodovanie o širšom dopade „želanej“ intervencii v kontexte jej pákový efektov na financovanie.

Kvalita služieb a prostredia / infraštruktúry vs možnosti financovania

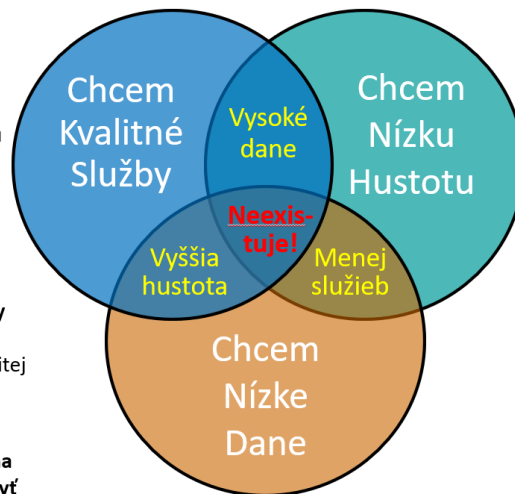
Chceme v meste mať nízku hustotu, nízke dane a rozsiahle, dostupné a kvalitné verejné služby?

Financovanie rozvoja v mestách s nízkou hustotou zvyšuje už teraz **rastúce jednotkové náklady infraštruktúry na občana** a **podielové dane stále menej prispievajú** na údržbu a rozvoj infraštruktúry a služby mesta.

Budovanie infraštruktúry bolo historicky **centrálne financované štátom**, ale dnes sú zodpovedné za rozvoj a údržbu dôležitej časti infraštruktúry **samotné mestá**.

Časom **neustále rastie finančná záťaž**, pretože **životnosť infraštruktúry dobieha a nízke (daňové) príjmy už nedokážu kryť rastúce výdavky** akcelerované dopadmi **aktuálnej fiškálnej politiky štátu pre financovanie samospráv**.

Zdroj: vlastné spracovanie, inšpirácia pre základný koncept je z internetu od neznámeho autora

Mestá dnes čelia ťažkému rozhodnutiu – **vyššie dane alebo škrty vo verejných službách?** – t. j. v kvalite prostredia a kvalite života.

Budúcnosť udržateľnosti mestských financií spočíva v strategických investíciách do:

- rastu miestnej ekonomiky,
- hustého a kompaktného mesta,
- vyváženého a udržateľného rozvoja,

ktoré sú umocnené

- dobrým strategickým plánovaním
- spoločným spravovaním,
- a posilnením kapacít mesta.

Toto je dlhodobá strategická cesta, ako sa snažiť udržať nižšie dane, mať kvalitné prostredie a zachovať verejné služby.

V hodnotiacom procese prípravy Akčného plánu môže zohrávať svoju úlohu aj multikriteriálna prioritizácia kritických investícií, tzv. „Semafor financovania“, kde sa čiastočne prioritizujú pragmatické kritériá ako pripravenosť a financovateľnosť z hľadiska disponibilných verejných zdrojov a miery projektovej prípravy.

Finančná a absorpčná / úverová kapacita mesta a financovanie rozvoja

Vlastné zdroje:

- „menej“ akcií rozvoja
- „väčšia“ tematická sloboda
- rýchlejšie a jednoduchšie
- no dlhodobo „drahšie...“

Externé zdroje:

(EŠIF, PPP, inovatívne financovanie...)

- „viacej“ akcií rozvoja
- limity oblastí financovania
- náročnejšie riešenia
- no dlhodobo „lacnejšie...“

„SEMAFOR“ financovania

Multikriteriálna prioritizácia kritických investícií pre udržateľnosť vitálnych funkcií a prosperitu mesta (úspory, rast príjmov a rast miestnej ekonomiky). Príklad:

- pripravenosť
 - udržateľnosť (budúce náklady)
 - financovateľnosť (zdroje a zaťaženie)
 - účinnosť a efektívnosť (CBA,...)
 - úspory a/lebo budúce príjmy
 - relevancia, koherencia, dopady... (TIA,...)
- akcií / projektov akčného plánovania.**

Finančný manažment v čase krízy:

TRENDY:

- rast nákladov na investície v čase
- pokles príjmov miest
- znižovanie dostupnosti verejných zdrojov

REAKCIE:

- zodpovednejšie rozhodovanie (analýzy a dáta, konsenzus – „semafor“)
- investovanie do rastu a rozvoja
- nové a inovatívne formy financovania
- posilnenie kapacít pre rozvoj a financovanie...

Zdroj: vlastné spracovanie

Systém spoločného hodnotenia PRM s aktérmi územnej spolupráce

Spoločné hodnotenie je kľúčovým procesom, ktorý umožňuje samospráve mesta a jej kľúčovým sociálnym a ekonomickým partnerom (vrátane organizácií zastupujúcich záujmy občianskej spoločnosti a rôznych mestských komunit) koordinovane pracujúcim na spoločných cieľoch PRM merať pokrok a hodnotiť účinnosť ich aktivít. Tento prístup je základom efektívnej koordinácie a vychádza z princípu, že všetci zainteresovaní aktéri musia vyhodnocovať svoje výsledky na základe jednotného súboru ukazovateľov a spoločnej metodológie.

Význam spoločného hodnotenia spočíva v zjednotení úsilia ktoré vytvára spoločný rámec na zber dát, analýzu a hodnotenie, čo umožňuje, aby všetci partneri pracovali smerom k rovnakým cieľom a mali rovnaké vnímanie a pochopenie čo bude považované za dosahovanie progresu. Dobrá koordinácia poskytne priestor na konkrétnu identifikáciu oblastí, kde sú potrebné zmeny alebo kde by mohlo dôjsť k duplicitě, čo zlepší efektivitu a koordináciu aktivít a služieb v prospech aktérov a obyvateľov mesta. Uplatnenie princípu transparentnosti prinesie rast dôvery, pretože vďaka navrhovanej integrovanej dátovej a hodnotiacej platforme budú mať všetci majú prístup k rovnakým údajom, čo umožní objektívnejšie vidieť dosahovaný pokrok. Platforma napomôže aj lepšiemu rozhodovaniu na základe dôkazov pretože bude poskytovať spoľahlivé a relevantné údaje o vplyve jednotlivých opatrení na dosahovanie spoločných cieľov. Digitálna hodnotiacia platforma s prepojením na digitálnu participatívnu platformu mesta umožní aj lepšie zapájanie občanov a mestských komunit pretože budú môcť lepšie vidieť svoje potreby v rámci systému aj v širších celomestských súvislostiach

Základné prvky spoločného hodnotenia:

- **stanovenie spoločných cieľov a metrik** – dohoda na merateľných cieľoch a ukazovateľoch, ktoré sa budú sledovať,
- **zber a analýza údajov** - dáta sa zhromažďujú jednotne a spracúvajú podľa dohodnutej metodiky,
- **pravidelná spätná väzba** - výsledky hodnotenia sa zdieľajú medzi partnermi, aby mohli priebežne prispôbovať svoje aktivity,
- **učenie sa z praxe** – spoločné hodnotenie pomáha identifikovať úspechy, neúspechy a príležitosti na zlepšenie

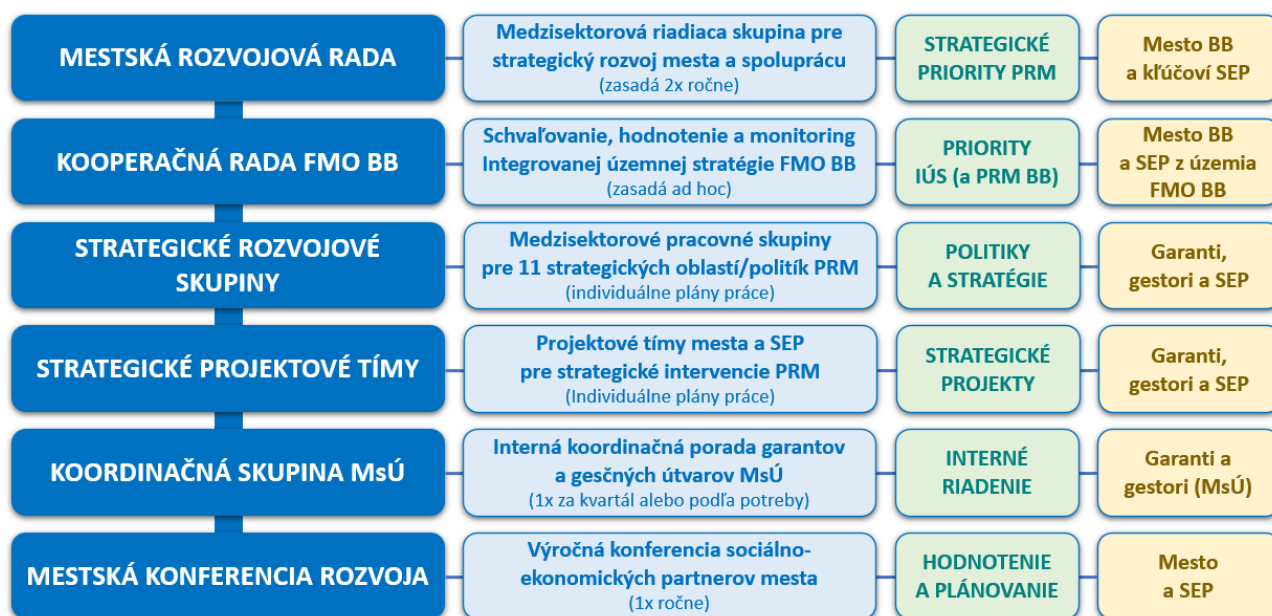
III. ÚZEMNÉ PARTNERSTVO

Tretím pilierom systému vykonávania Programu rozvoja mesta je vytváranie a budovanie silného územného partnerstva. Efektívne riešenie komplikovanejších a komplexných spoločenských výziev (napr. mestská chudoba – potreba inklúzie napr. riešeniami pomocou sociálnej ekonomiky, adaptácia na dopady zmeny klímy...) vyžaduje primárne koordináciu viacerých aktérov na miestnej (komunitnej alebo mestskej) úrovni so špecifickým presahom na vyššie úrovne.

Vytváranie územného partnerstva prinesie mobilizáciu zdrojov územia napr. zdieľaním zdrojov a odbornosti kde rôzne organizácie, inštitúcie a komunity prinášajú jedinečné schopnosti, skúsenosti a zdroje ktoré samospráva nevie bez ďalšieho veľkého úsilia a využitia zdrojov získať. Partnerstvo umožní aj systémové riešenia kedy bude možné začať riešiť témy, ktoré presahujú hranice jednotlivých organizácií alebo oblastí. Zapojenie miestnych aktérov prináša zároveň riešenia prispôbené konkrétnym potrebám daného miesta alebo sektoru a dávajú príležitosť na dlhodobú udržateľnosť (napr. komunitná starostlivosť o zeleň, vnútrobloky...). Spolupráca zlepší komunikáciu a napomôže zvyšovaniu dôvery vzťahu medzi aktérmi.

Návrh organizačného rámca vykonávania PRM reflektuje vytvorenie integrovaného, transparentného a flexibilného systému územnej spolupráce ktorá prepája aktérov kľúčových sektorov, témy a jednotlivé územné úrovne.

System územnej spolupráce – organizačný rámec vykonávania PRM

Pretože financovanie rozvoja je v praxi previazané na využívanie verejných zdrojov, zvlášť štrukturálnych fondov Európskej únie, organizačný rámec systému územnej spolupráce je vytváraný v súlade so zásadami Kódexu pre partnerstvo v EŠIF a vychádza aj z uplatňovania princípov Iniciatívy otvoreného vládnutia ku ktorej sa mesto Banská Bystrica prihlásilo.

SÚS – organizačný rámec – inštitucionálne zastúpenie

MESTSKÁ ROZVOJOVÁ RADA

- primátor a zástupcovia **Mestskej rady** (politická zložka)
- prednostka, ORA, OPA, OEM (exekutívna zložka)
- zástupcovia sektoru celoživotného vzdelávania
- zástupcovia podnikateľského sektora
- zástupcovia občianskeho sektora / mestských komunít
- zástupca Funkčnej mestskej oblasti Banská Bystrica
- zástupcovia aktérov verejných služieb (FNsP, OÚ, BBSK...)

KOOPERAČNÁ RADA FMO BB

- zástupcovia SEP územia FMO v zmysle schváleného štatútu

STRATEGICKÉ ROZVOJOVÉ SKUPINY

- kľúčoví sektoroví / územní partneri
- príslušné gesčné odborné útvary MsÚ (vedúci OÚ)
- príslušné gesčné komisie MsZ (delegovaný zástupca)

STRATEGICKÉ PROJEKTOVÉ TÍMY

- sociálno-ekonomickí partneri podľa relevancie ku témam strategických intervencií / projektov PRM
- zástupcovia gesčných útvarov MsÚ a komisií MsZ

KOORDINAČNÁ SKUPINA MsÚ

- vedúci kľúčových odborných útvarov (garanti a gestori politik)
 - vyhodnocovanie PRM
 - príprava a vyhodnocovanie Akčného plánu PRM (mesto BB)

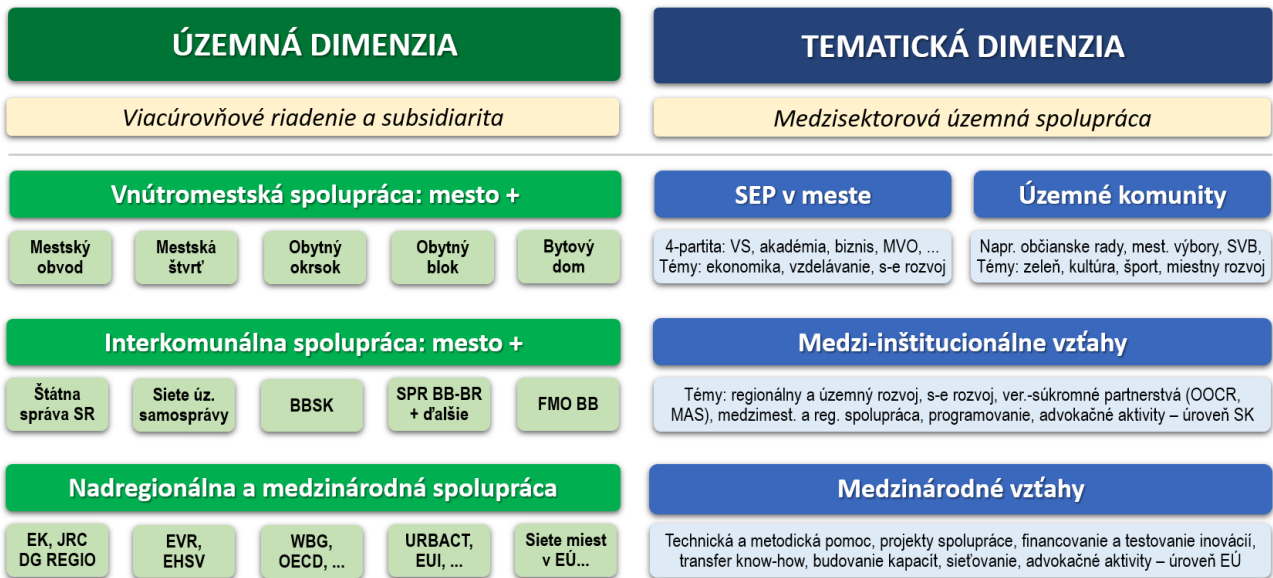
MESTSKÁ KONFERENCIA ROZVOJA

- spolupracujúci partneri / aktéri územnej spolupráce
 - sektor celoživotného vzdelávania
 - podnikateľský sektor
 - sektor verejnej správy
 - občiansky sektor a mestské komunity

Územná a tematická dimenzia

Pre dôsledné uplatnenie zásady viacúrovňového riadenia – subsidiarity alebo prístupu „zdola“ a zásady medzisektorovej spolupráce. Nasledovná schéma načrtáva jednotlivé územné a tematické dimenzie pre vytváranie integrovaného systému územnej spolupráce.

Systém územnej spolupráce – územná a tematická dimenzia

Zdroj: Vlastné spracovanie s využitím iniciatívneho materiálu "Otvorené dáta a plánovanie rozvoja mesta", Ing. Arch. Peter Rusnák, Komisia MsZ pre modernú samosprávu, Banská Bystrica, September 2024

Navrhované hlavné kroky a prístupy v procese vytvárania systému územnej spolupráce a participácie

- **Identifikácia zainteresovaných strán** – detailné zmapovanie všetkých aktérov územnej spolupráce, ktorí majú záujem a schopnosti prispieť k riešeniu problému a zaistenie, aby boli zastúpené rôzne sektory (verejný, súkromný, občiansky) a jednotlivé vnútromestské a interkomunálne úrovne
- **Stanovenie spoločných cieľov** - spoločná identifikácia hlavných výziev a vytváranie jasných a merateľných cieľ partnerstva, ktorý je zrozumiteľný všetkým stranám, partneri musia považovať ciele ako relevantné a prospešné.
- **Vytvorenie riadiacej štruktúry** – zriadenie koordinačného tímu v rámci systému územnej spolupráce, ktorý bude podporovať jednotlivé úlohy v témach vytvárania systému vykonávania PRM.
- **Stanovenie pravidiel spolupráce a rozdelenie zodpovednosti**
- **Zabezpečenie zdieľaných zdrojov** – Identifikácia finančných, ľudských a technických zdrojov potrebných na fungovanie územného partnerstva. Vytvorenie systému zdieľania zdrojov medzi partnermi bude predchádzať duplicitu resp. prekryvaniu medzier v rozvoji. (napr. územné presahy v rámci pôsobnosti VÚC, Krajského mesta BB a FMO)
- **Budovanie dôvery** – organizovanie pravidelných stretnutí, kde sa aktéri môžu lepšie spoznať, diskutovať o cieľoch a zdieľať úspechy i výzvy.
- **Zavedenie spoločného hodnotenia** – vytvorenie mechanizmu na zber a zdieľanie údajov, ktoré umožnia merať pokrok voči dohodnutým spoločným cieľom.
- **Zapojenie komunity** - aktívne zapojenie obyvateľov takým spôsobom, aby boli spolutvorcovia riešení

IV. PODPORA KOMUNIKÁCIE

Štvrtou oblasťou vytvárania udržateľného systému vykonávania programu rozvoja mesta je vytvorenie udržateľných mechanizmov kontinuálnej komunikácie, aby všetci partneri územnej spolupráce mali jasné, efektívne a priebežné informačné kanály. Tento systém zahŕňa kľúčové oblasti a prvky:

Interná a externá komunikácia a systém vytvárania mechanizmov **spätnej väzby**, aby priebežné získavanie a integrácia návrhov a názorov partnerov, cieľových skupín a komunity bolo pravidelne a transparentne vykonávané.

Základnými prvkami bude vypracovanie **plánu komunikácie PRM** ako štruktúrovaného dokumentu s cieľmi, cieľovými skupinami, kanálmi a frekvenciou komunikácie. Komunikačný systém bude podporený technologickými nástrojmi akými je napr. digitálna participatívna platforma **tvormespoľu.banskabystrica.sk** a ďalšie podporné nástroje ako web stránka mesta, mobilná aplikácia mesta a iné.

Dôležitými súčasťami komunikácie budú **pravidelné stretnutia aktérov** podľa štruktúry navrhovaného **systému územnej spolupráce**, t.j. fyzické alebo virtuálne stretnutia, kde sa budú zdieľať informácie, riešiť problémy, koordinovať spoločné akcie, prepájať zdroje a plánovať ďalší postup. Súčasťou plánu komunikácie bude aj popis jednotlivých štandardov komunikácie a technicko-organizačné aspekty komunikačnej podpory systému vykonávania PRM.

V. KAPACITY A ZNALOSTI

Piaty pilier systému vykonávania programu mesta je budovanie a rozvoj dostatočných kvalitných kapacít podporený systémom spravovania znalostí.

Analyticko-strategické kapacity umožňujú získať presné údaje, analyzovať trendy a identifikovať kľúčové výzvy. Slúžia na vytváranie dlhodobej vízie a strategických plánov pre udržateľný rozvoj. Medzi ne patria aj kapacity súvisiace so strategickým finančným plánovaním a zavádzaním nových inovatívnych foriem financovania vrátane vytvárania verejno-súkromných partnerstiev pre implementáciu vybraných strategických intervencií a projektov. Podporujú aj tvorbu politík, ktoré reagujú na aktuálne a budúce výzvy.

Rozvojové, koordinačné a projektové kapacity zabezpečujú plánovanie a praktickú prípravu implementácie rozvojových akcií (projekty a aktivity) s dôrazom na implementáciu strategických priorít, strategických a špecifických cieľov. Projektové kapacity podporujú efektívne riadenie projektov od plánovania cez implementáciu až po monitorovanie a hodnotenie. Zabezpečujú tiež získavanie externých finančných zdrojov, napr. z fondov EÚ.

Koordinačné kapacity pomáhajú zladovať činnosti rôznych aktérov (samospráva, občania, podniky, subjekty občianskej spoločnosti, komunity). Umožňujú efektívne riadiť a prepájať zdroje a procesy v rámci rozvoja mesta. Významnou úlohou je podporovať vytváranie systému územnej spolupráce a podpora procesov všetkých prvkov systému vykonávania programu rozvoja mesta.

Komunikačné kapacity posilňujú prepojenie medzi mestom, partnermi územnej spolupráce a občanmi prostredníctvom otvorenej a transparentnej komunikácie. Zvyšujú zapojenie komunity a budujú dôveru v rozvojové procesy.

Transfer know-how zo siete miest na Slovensku a v zahraničí prináša osvedčené postupy z iných miest alebo regiónov, čím šetrí čas a zdroje. Podporuje inovácie a aplikáciu moderných technológií v rozvoji mesta.

Dobré spravovanie znalostí umožňuje systematické zhromažďovanie, organizovanie a zdieľanie odborných poznatkov a informácií potrebných pre rozhodovanie. Zaisťuje kontinuitu systému a znižuje závislosť od zmien v personálnom obsadení dôležitých odborných pozícií. Podporuje lepšie využívanie zdrojov a identifikáciu efektívnych riešení.

..*

PRÍLOHA – Prehľad merateľných ukazovateľov